

Lanzarot Konvensiyası 1 iyul 2010-cu il tarixində qüvvəyə minmişdir, lakin bu konvensiyanın uşaqlarımızın hamısını qoruması üçün Avropa Şurasının bütün üzvləri konvensiyanı imzalamalı, ratifikasiya etməli və tətbiq etməlidirlər. Parlament Assambleyası Avropa Şurasının uşaqlara qarşı cinsi zorakılığı dayandırmaq üçün 2010-cu ilin 29 və 30 noyabr tarixlərində Romada başladığı “Beşdən biri” kampaniyasını tam şəkildə dəstəkləyir. Kampaniyanın parlament qanadının əsas işi milli parlamentləri kampaniya ilə əlaqələndirmək və Lanzarot Konvensiyasını təbliğ etməkdir.

Bu Vəsait, bizə parlament üzvləri olaraq konvensiyanı daha yaxşı anlamaq və təbliğ etmək imkanı verən praktik vasitədir. Vəsait konvensiyanın dəyərinin anlaşılması üçün lazımi vasitələri təmin edir və milli qanunvericilik tərəfindən əhatə edilməli olan həssas məsələləri vurğulayır.

Uşaqlara qarşı cinsi zorakılıq ilə mübarizə aparmaq üçün hamımız bir araya gəlməliyik. Cəmiyyətimizin gələcəyini qorumaq və uşaqlara qarşı cinsi zorakılığı aradan qaldırmaq məqsədi ilə bütün vasitələri səfərbər etmək üçün hamımız birləşməliyik. Gəlin uşaqlarımızın öz “etibar dairəsində” xoşbəxt və təhlükəsiz böyüməsini və onların gələcəkdə yetişkin insanlar kimi fəal və xoşbəxt həyat yaşamaq imkanlarını təmin edək.

Mevlüt Çavuşoğlu

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Sabiq Sədri

<http://assembly.coe.int/oneinfive>

Parlament üzvləri üçün vəsait Uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərdən qorunması haqqında Avropa Şurasının Konvensiyası

Parlament üzvləri üçün vəsait

Uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərdən qorunması haqqında Avropa Şurasının Konvensiyası (Lanzarot Konvensiyası)

Parlament üzvləri üçün vəsait

Uşaqların cinsi istismar və
seksual xarakterli hərəkətlərdən
qorunması haqqında
Avropa Şurasının Konvensiyası
(Lanzarot Konvensiyası)

Sənəd Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Sosial, səhiyyə və ailə məsələləri üzrə Komitəsinin Katibliyi ilə əməkdaşlıq şəraitində məsləhətçi-ekspert Severina Spassova tərəfindən hazırlanmışdır.

Üz qabığının illustrasiyası: Gemma Aguasca – © Avropa Şurası

2011-ci ilin yanvar ayında çap edilmişdir

2013-cü ilin iyun ayında Bakıda çap edilmişdir

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Sosial, Səhiyyə və Ailə Məsələləri üzrə Komitəsinin Katibliyi

F-67075 Strasburq Cedex

Tel: +33 (0)3 90 21 47 78

Faks: +33 (0)3 90 21 56 49

<http://assembly.coe.int>

Mündəricat

1.	Avropa Şurası və Parlament Assambleyası.....	5
2.	Parlament Assambleyasının sabiq sədri tərəfindən ön söz.....	7
3.	Xülasə.....	11
	Stolüstü kitaba giriş və onun məqsədləri.....	11
	Ümumi məlumat.....	14
	Bu sahədə mövcud olan əsas beynəlxalq standartlar.....	17
	Avropa Şurasının bu sahədəki fəaliyyəti.....	20
	Uşaqlara qarşı cinsi zorakılıq ilə mübarizə səylərində milli parlamentlər və Parlament Assambleyasının iştirakı.....	22
4.	Uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərdən müdafiəsinə dair Konvensiya, Lanzarot Konvensiyası (CETS No. 201).....	27
	Konvensiyanın məqsədi.....	27
	Ayrı-seçkiliyə yol verməmək prinsip.....	28
	Anlayışlar.....	29
	Qabaqlayıcı tədbirlər.....	30
	Cinayətin qarşısının alınmasında ixtisaslaşmış qurumlar və əlaqələndirici orqanlar.....	39

Qabaqlayıcı tədbirlər və qurbanlara yardım edilməsi.....	40
Müdaxilə tədbirləri.....	47
Əməllərə görə cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulması.....	49
Cinayət işinin açılması və cinayətkarların cəzalandırılması üçün yurisdiksiya tələbləri.....	78
Korporativ məsuliyyəti.....	79
Sanksiyalar və ağırlaşdırıcı hallar.....	84
Əvvəlki məhkumluqlar.....	84
Prosedurlar.....	85
Seksual xarakterli cinayətdə təqsirli bilinən şəxslər barədə milli məlumatın qeydə alınması və saxlanması.....	89
Beynəlxalq əməkdaşlıq.....	89
Monitoring mexanizmi – Tərəflərin Komitəsi.....	91
Digər beynəlxalq sənədlər ilə əlaqə.....	92
Konvensiyaya düzəlişlər.....	93
Yekun müddəlar.....	93
5. Avropa Şurasının Baş Katibinin Səbiq Müavini tərəfindən son söz.....	95
Əlavə I.....	97
Əlavə II.....	139

1. Avropa Şurası və Parlament Assambleyası

Avropa Şurası qitənin ilk siyasi təşkilatıdır. 1949-cu ildə yaradılmış bu təşkilatda 800 milyondan çox avropalını təmsil edən 47 üzv dövlət və beş müşahidəçi dövlət (Kanada, Müqəddəs Məqam (Vatikan), Yaponiya, Meksika və Amerika Birləşmiş Ştatları) vardır.

Təşkilatın əsas məqsədləri aşağıdakılardır:

- ▶ bütün üzv dövlətlərdə insan hüquqları, parlament demokratiyası və hüququn aliliyini qorumaq;
- ▶ üzv dövlətlərin sosial və hüquqi təcrübəsini bir-birinə uyğunlaşdırmaq üçün ümumqitə müqavilələri işləyib-hazırlamaq;
- ▶ Avropa kimliyi barədə məlumatlılığı və müxtəlif mədəniyyətləri bir araya gətirən dəyərlərin paylaşılması əsasında qurulan daha böyük vəhdəti inkişaf etdirmək.

1990-cı ilin noyabr ayından başlayaraq 22 mərkəzi və şərq avropa ölkəsinin təşkilata qoşulması Avropa Şurasının bütövlükdə qitəni əhatə edən təşkilat statusuna malik olmasına səbəb olmuşdur. Həmin vaxtdan etibarən təşkilatın əsas işi daha böyük Avropanın bütün demokratik quruluşlarına siyasi, hüquqi və konstitusional islahatların aparılması və möhkəmləndirilməsi, həmçinin, insan hüquqları, milli demokratiya, təhsil, mədəniyyət və ətraf mühit kimi sahələrdə yararlı təcrübə mübadiləsinin asanlaşdırılmasında yardım etmək məqsədilə bu quruluşlar

üçün siyasi dayaq və insan hüquqlarının keşikçisi kimi fəaliyyət göstərmək olmuşdur.

Avropa Şurasının daimi qərargahı Fransanın Strasburq şəhərində yerləşir. Təşkilatın nizamnaməsinə əsasən onun iki seçkili orqanı vardır: üzv dövlətlərin xarici işlər nazirlərindən ibarət olan Nazirlər Komitəsi və 47 dövlət parlamentinin nümayəndələrindən ibarət olan Parlament Assambleyası (AŞPA).

Avropa Şurasının Parlament Assambleyasını (<http://assembly.coe.int>) formalaşdıran 636 kişi və qadın aktual mövzuları və ümumi problemləri müzakirə etmək, Avropa hökumətlərindən fəaliyyət göstərmələrini və göstərdikləri fəaliyyətə görə hesabat verçələrini tələb etmək üçün ildə dörd dəfə bir araya toplaşırlar. Onlar seçdikləri istənilən mövzuda təmsil etdikləri 800 milyon avropalının adından danışirlar və Avropa Şurasında Nazirlər Komitəsi tərəfindən təmsil edilən Avropa hökumətləri onlara cavab verməyə məcburdurlar. Onlar daha böyük Avropanın demokratik vicdanıdırlar.

2. Parlament Assambleyasının sabiq sədri tərəfindən ön söz

Hər bir uşaq, bütün digər insanlar kimi, azad doğulan və bərabər ləyaqət və hüquqlara malik olan şəxsdir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının uşaq hüquqları haqqında Konvensiyası bütün uşaqların "cinsi istismar və seksual xarakterli zorakılıq hərəkətlərinin bütün formalarından" qorunması hüququnu təsdiq etmişdir. Buna baxmayaraq, statistikaya görə hər beş uşaqdan biri həyatlarında ən azı bir dəfə cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanı olur: buna müxtəlif dərəcəli cinsi təcavüz, həmçinin, uşaq pornoqrafiyası və fahişəliyi daxildir. Bu rəqəmlər qorxuducudur və bizim hər birimizi narahat etməlidir.

Uşaqlara qarşı zorakılığın istənilən növü cəmiyyətimizin mə-nəvi əsasını sarsıdan və bəşəriyyətin gələcəyini birbaşa təhlükə altında qoyan qəbuledilməz cinayətdir. Uşaqlara qarşı cinsi zorakılıq zorakılığın ən pis növüdür və bizim Avropa Şurasında keşiyində durduğumuz əsas insan hüquq və azadlıqlarının kobud şəkildə pozulmasıdır.

Zorakılığın bu növü cəmiyyətimizin ən həssas qruplarından birinə - səsini duyura və özünü müdafiə edə bilməyən uşaqlara qarşı təcavüzü təşkil edir. Avropa Şurası ölkələrində uşaqların məruz qaldıqları seksual xarakterli hərəkətlərin əksəriyyətinin valideynlər, qohumlar, dostlar, müəllimlər və himayəçilər də daxil olmaqla uşaqların "etibar dairəsində" olan şəxslər tərəfindən törədilməsi narahatedici haldır. Buna görə də, seksual xarakterli hərəkətlərə məruz qalmış uşaqlar adətən bu cinayətlər barədə

məlumat verməkdə və hətta, qorunmaq hüququna malik olduqların başa düşməkdə belə çətinlik çəkirlər. Bu, adətən, qurbanları ömür boyu sakitcə əzab çəkməsinə və cinayəti rahat şəkildə təkrar törədə bilən bir çox cinayətkarın ədalətdən yayınmasına səbəb olur və bildiyimiz kimi, uşaqların ilkin həyat təcrübələri onların sonrakı inkişafına və nəhayətdə, yetkin şəxs kimi xoşbəxt və fəal həyat yaşamaq qabiliyyətinə təsir edir.

Bu çıxılmaz vəziyyəti düzəltmək və uşaqlarımızı cinsi zorakılıqdan qorumaq özümüzə asılıdır. Qanunvericilik, inzibati və siyasi səviyyələrdə lazımi addımlar atılmalıdır. Uşaqları qorumaq və qurbanlara yardım etmək kimi ümumi məqsədə effektiv şəkildə töhfə verməyə qərarlı olan Avropa Şurası imzalanmaq üçün 2007-ci ilin iyul ayında açılmış Uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərdən qorunması haqqında Konvensiya (Lanzarot Konvensiyası, CETS No. 201) hazırlamışdır.

Uşaqların məruz qaldıqları cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlər ələhinə mübarizə aparmaq üçün on beş ildən çox bir müddətdə üzv dövlətlər ilə aparılan iş əsaslanan bu hərtərəfli, hüquqi öhdəlik yaradan sənəd, cinsi istismarın evdə və ya ailədə törədilməsi halları da daxil olmaqla, uşaqların cinsi istismarının müxtəlif formalarına qarşı cinayət qanunvericiliyi tədbirlərini tələb edən ilk beynəlxalq müqavilədir. Bu baxımdan konvensiya Avropa qanunvericiliyindəki boşluqları doldurur və milli qanunvericiliklərin effektiv şəkildə uyğunlaşdırılması üçün əla vasitədir. Uşaqların qorunması bu konvensiyanın mahiyyətini təşkil edir: konvensiya diqqəti onların hüquqlarına yönəldir, onların rifahını təmin edir, onların ehtiyaclarını önə çıxarır, onların baxışlarını ifadə edir və onların maraq dairəsində fəaliyyət göstərir.

Lanzarot Konvensiyası 1 iyul 2010-cu il tarixində qüvvəyə minmişdir, lakin bu konvensiyanın uşaqlarımızın hamısını qoruması üçün Avropa Şurasının bütün üzvləri konvensiyanı imzalamalı, ratifikasiya etməli və tətbiq etməlidirlər. Parlament Assamble-

yası Avropa Şurasının uşaqlar əleyhinə cinsi zorakılığı dayandırmaq üçün 2010-cu ilin 29 və 30 noyabr tarixlərində Romada başladığı "Beşdən bir" kampaniyasını tam şəkildə dəstəkləyir. Kampaniyanın parlament qanadının əsas işi milli parlamentləri kampaniya ilə əlaqələndirmək və Lanzarot Konvensiyasını təbliğ etməkdir.

Bu kampaniyanın uğurla nəticələnməsi üçün parlamentlər tərəfindən fəaliyyət göstərilməsi olduqca vacibdir. Milli parlamentlər həm beynəlxalq hüquqi sənədlərin təbliğində, həm də geniş ictimaiyyətin məlumatlılığının artırılmasında əsas iştirakçılardırlar. Parlament Assambleyasının sədri olaraq mən, üzv dövlətlərin parlamentlərini kampaniyanı dəstəkləməyə çağırıram. Konvensiyanın üzv dövlətlər tərəfindən imzalanması, ratifikasiyası və tətbiqinə yardım etmək üçün heç kim parlament üzvlərindən daha yaxşı mövqedə deyil.

Bu kitabça , bizə parlament üzvləri olaraq konvensiyanı daha yaxşı anlamaq və təbliğ etmək imkanı verən praktik vasitədir. Kitabça konvensiyanın dəyərinin anlaşılması üçün lazımi vasitələri təmin edir və milli qanunvericilik tərəfindən əhatə edilməli olan həssas məsələləri vurğulayır.

Uşaqlara qarşı cinsi zorakılıq ilə mübarizə aparmaq üçün hamımız bir araya gəlməliyik. Cəmiyyətimizin gələcəyini qorumaq və uşaqlara qarşı cinsi zorakılığı aradan qaldırmaq məqsədi ilə bütün vasitələri səfərbər etmək üçün hamımız birləşməliyik. Gəlin uşaqlarımızın öz "etibar dairəsində" xoşbəxt və təhlükəsiz böyüməsini və onların gələcəkdə yetişkin insanlar kimi fəal və xoşbəxt həyat yaşamaq imkanlarını təmin edək.

Ümid edərəm ki, bu kitabça öz uşaqlarınıza kömək etməkdə sizə kömək edəcək!

Mevlüt Çavuşoğlu
Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Sabiq Sədri

3. Xülasə

*"İçində saxladığın qəm-qüssə
Dərdli ürəklə pıçıldaşar və onu
qubarlandırar"*

Uilyam Şekspir

Stolüstü kitaba giriş və onun məqsədləri

Uşaqların məruz qaldıqları cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlər son illər ərzində Avropa Şurası və onun üzv dövlətlərinin siyasi gündəliyində əsas yer tutur. Seksual xarakterli hərəkətlər uşaqlar üçün böyük iztirab mənbəyidir. Bütün maraqlı tərəflər buna qarşı bununla eyni qətiyyətlə mübarizə aparmalı seksual xarakterli hərəkətlər və cinsi istismarın müvafiq növündən asılı olaraq xüsusi addımlar atmalıdırlar.

2005-ci ilin may ayında Varşavada keçirilmiş 3-cü Zirvə toplantısında Avropa Şurasının dövlət və hökumət başçıları xüsusi addımlar atmaq və lazım olduğu təqdirdə hüquqi sənədlər tərtib etməklə uşaqlara qarşı zorakılığın bütün formalarının və onların cinsi istismarının aradan qaldırılması barədə öhdəlik götürmüşlər. Bu qərarın icrasını təqib etmək məqsədi ilə, 2006-cı ildə Nazirlər Komitəsi yeni beynəlxalq sənədin tərtib edilməsinə ehtiyac olub-olmadığını müəyyən etmək və ehtiyac olduğu təqdirdə, həmin sənədi tərtib etmək məqsədilə Cinayət problemləri üzrə Avropa komitəsinə (CDPC) uşaqların cinsi istismardan qorunmasına dair mövcud beynəlxalq sənədlərin tətbiqinin təhlil edilməsi vəzifəsini həvalə etmişdir.

Uşaqların cinsi istismar və cinsi zorakılıqdan qorunmasına dair beynəlxalq səviyyədə ən təkmil və əhatəli sənəd üzv dövlətlər

arasında geniş razılıq əldə edildikdən sonra 25 oktyabr 2007-ci il tarixində Lanzarotda imza üçün açılmışdır. "Lanzarot Konvensiyası" adlanan Avropa Şurasının uşaqların cinsi istismar və cinsi zorakılıqdan qorunmasına dair Konvensiyası (CETS No. 201) 1 iyul 2010-cu il tarixində qüvvəyə minmişdir. Bu günə (dekabr 2011) kimi konvensiya üzv dövlətlərdən 15-i tərəfindən ratifikasiya edilmiş və 28-i tərəfindən imzalanmışdır.

Konvensiyanın orijinallığı və əlavə dəyəri onun bir çox sahələrə əhatə edən yanaşmasındadır. Konvensiyanın məqsədi uşaqların cinsi istismarının və uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısını almaq, bu cür cinayətlərin qurbanı olmuş uşaqları müdafiə etmək və cinayətkarları cəzalandırmaqdır. Seksual xarakterli cinayətlər əleyhinə mübarizənin müxtəlif aspektləri ilə məşğul olduğu və həmçinin, öz öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində tərəflərə kömək etmək məqsədilə nəzarət mexanizmi təqdim etdiyi üçün Konvensiyanı həm hərtərəfli, həm də qabaqlayıcı vasitə hesab etmək olar. Avropa Şurasına üzv olmayan dövlətlər və Avropa İttifaqı da müəyyən şərtlər altında konvensiyaya qoşula bilərlər.

Avropa parlament üzvləri üçün nəzərdə tutulmuş bu vəsait uşaqlara qarşı cinsi zorakılığın qarşısının alınması məqsədilə Avropa Şurasının həyata keçirdiyi və özlüyündə "Uşaqlar üçün və uşaqlarla birlikdə Avropa qurmaq" proqramının bir qolu olan kampaniyanın parlament qanadının fəaliyyətinin bir hissəsi olaraq hazırlanmışdır. 2010-cu ilin noyabr ayında Romada başlanmış bu kampaniyanın əsas məqsədi uşaqlara qarşı cinsi zorakılıq ilə mübarizə aparılması üçün Avropa Şurasının üzv dövlətlərinin hamısı tərəfindən, Lanzarot Konvensiyası da daxil olmaqla, Avropa Şurasının sənədlərinin imzalanması, ratifikasiya edilməsi və tətbiq edilməsinə nail olmaqdır. Kampaniyanın ikinci məqsədi isə uşaqların etibar dairəsindəki cinsi zorakılığın dərəcəsi barədə geniş ictimai məlumatlılığı artırmaq, cinsi zorakılığın qarşısını almaq və törədilmiş faktlar barədə məlumat verməyin yollarını axtarmaqdır.

Bu kitab ilk öncə parlament üzvləri arasında cinsi zorakılığın - Avropanın illər ərzində mübarizə aparmağa çalışdığı bəlanın - bütün formaları barədə məlumatlılığı daha da artırmaq üçün tərtib edilmişdir. Bu kitabçanın məqsədi, həmçinin, bütün üzv dövlətləri uşaqlara qarşı cinsi zorakılıq ilə mübarizə aparmaq üçün Avropa Şurasının əsas sənədi olan Lanzarot Konvensiyasını imzalamağa, ratifikasiya etməyə və tətbiq etməyə sövq etməkdir. Bu məqsədlə, kitabça parlament üzvlərini öz parlamentlərində və öz milli hökumətləri ilə iş apararkən istifadə edə biləcəkləri praktik vəsait ilə təmin edir. Bu yeni və tamamilə innovativ sənədi anlamaqda və təbliğ etməkdə onlara yardımçı olacaq bu vəsait, həmçinin, konvensiyanın şərtlərinin yerli qanunvericiliyə daxil edilməsi yollarına aid olan misallar da göstərir.

Qanunvericilik nümunələri-İlkin qeydlər

Lanzarot Konvensiyasının 4-cü maddəsində bildirilir ki, "Uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin bütün formalarının qarşısını almaq və uşaqları qorumaq üçün hər bir tərəf lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görməlidir" və daha sonra, həyata keçirilməli olan ən əsas tədbirlər maddə-maddə sadalanır. Lakin, konvensiyada bu tədbirlərin qanunvericiliyin hansı növündə əks olunması barədə heç bir məlumat yoxdur. Bir çox halda, konvensiyanın maddələri üzv dövlətlərin cinayət hüququna daxil edilir. Buna baxmayaraq, bəzi maddələr, məsələn, uşaq və ya gənclərin qorunması və rifahı, onlar üçün sosial xidmətlər və sair kimi sahələrdə digər hüquqi sənədlər yolu ilə də tətbiq edilə bilər. Bundan əlavə, uşaqların qorunmaq hüququ bəzi dövlətlərin konstitusiyalarında da öz əksini tapmışdır.

Bu vəsaitdə (qeyri-rəsmi tərcümədə) təqdim edilmiş milli qanunvericiliyin model misalları, müvafiq olaraq, qanunvericiliyin müxtəlif növlərinə istinad edirlər. Bu misallar dörd meyara əsasən seçilmişdir:

- ▶ uşaqlar və ya azyaşlılara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərə açıq istinad;
- ▶ seksual xarakterli hərəkətlərin “tovlama” və ya bu cür hərəkətləri əks etdirən şəkillərin internet yolu ilə yayılması kimi yeni formaları da daxil olmaqla, innovativ xarakteri;
- ▶ sözügedən hərəkətlərə görə cinayət məsuliyyətinin müəyyən edilməsindən əlavə, seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınmasına ciddi diqqət yönəldilməsi;
- ▶ uşaqları və yeniyetmələri cinayət hüququndan kənarda qoruyan xüsusi qanunların mövcudluğu.

Bu kitabda toplanmış yazıların məqsədi, nəzərə alınmayan qanunvericilikləri açıq şəkildə kənarlaşdırmadan və ya tənqid etmədən, “müsbət təcrübə”yə misallar verməklə həyata keçirilə biləcək qanuni tədbirləri əyani şəkildə izah etməkdir. Həmçinin, bu nəşrin niyyəti konvensiya ilə bağlı Tərəflər Komitəsi tərəfindən həyata keçiriləcək monitoring mexanizmi çərçivəsində milli qanunvericiliklərin qiymətləndirilməsini nəzərdə tutmaqdan ibarət deyildir.

Ümumi məlumat

Uşaqların fiziki sağlamlığı, psixoloji inkişafı və psixoloji-sosial rifahında uzun müddətli mənfi izlər buraxdığı üçün uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı törədilmiş seksual xarakterli hərəkətləri uşaq hüquqlarının ən kəskin şəkildə pozulması hesab etmək olar. Bu hərəkətlərin nadir halda baş vermədiyi artıq hamı tərəfindən qəbul olunur, belə ki, beş uşaqdan biri həyatlarında ən azı bir dəfə cinsi zorakılığın qurbanı olurlar. Lakin, müxtəlif mənbələrdən - polis, məhkəmə orqanları, səhiyyə xidmətləri, qeyri-hökumət təşkilatlarından (QHT-lər) əldə edilən məlumatlar sadəcə aysberqin görünən tərəfidir. Yalnız nadir hallarda seksual xarakterli hərəkətlər törə-

dildiyi zaman aşkar edilir. Ümumiyyətlə, qurbanlar bunlar haqqında aylar və ya hətta, illər sonra danışılar. Bu sirrin üstü ümumiyyətlə nə vaxtsa açılırsa, adətən, bu yalnız uşaq yetkinlik yaşına çatdıqdan sonra baş verir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) 2006-cı ildə apardığı araşdırmaya əsasən, 18 yaşından aşağı 150 milyon qız və 73 milyon oğlan cinsi zorlamaya və ya cinsi zorakılığın digər formalarına məruz qalmışdılar. Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) 2000-ci ildə apardığı hesablamaya görə, təxmin 1.8 milyon uşaq fahişəlik və pornoqrafiyada cinsi istismara məruz qalıb. UNİCEF-in statistikasına görə isə, dünyada ən azı 2 milyon uşaq hər il seks sənayesinin mənəfəsinə düşür.

Bu mövzunu araşdıran tədqiqatçılar hesab edirlər ki, seksual xarakterli hərəkətlər dedikdə, uşaqlar və ya yeniyetmələrin hər hansı bir şəkildə, onların anlama bilmədikləri, onların yaşı və psixoloji-cinsi inkişaf mərhələsinə uyğun olmayan, onların zorakılıq yolu və ya şirnikləndirici vasitələr ilə cəlb edildikləri və ya ailə üzvlərinin rolu baxımından ictimai tabuları pozan cinsi fəaliyyətdə iştirakı nəzərdə tutulur.¹ Beynəlxalq hüquqi sənədlərdə “uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər” terminini fiziki əlaqə ilə nəticələnmə və ya nəticələnməyən, incest, zorlama, qarşılıqlı cinsi əlaqəyə məcbur etmə, erotik öpüşmə, fahişəlik, pornoqrafiya, eksibisiyonizm (cinsi orqanları nümayiş etdirmək), pornoqrafik tamaşalarda iştirak və cinsi məqsədlər ilə təqib etmə kimi müxtəlif əməllər yolu ilə törədilən pis-rəftarı bildirir.² Bütün bu əməllər fiziki və psixoloji qəddarlığa səbəb olduğu üçün, bunlar cinayət anlayışlarında ləyaqəti alçaldan təcavüz və ya zorlama hesab edirlər.

Bir çox halda, cinsi zorakılıq ailə üzvü, yaxın qohum və ya uşağın təhsil mühitində olan hər hansı bir şəxs kimi uşaqlara yaxın olan

1. Bu mövzudakı ilk araşdırmalardan bəziləri R. Krugman və D. P. Jones (Döyülmüş uşaqlar kitabında “Incest və seksual xarakterli hərəkətlərin digər formaları”, Çikaqo Universiteti, 1980) və R. S. Kempe və C. H. Kempe (Müştərək sirr: Uşaq və yeniyetmələrə qarşı seksual xarakterli hərəkətlər. Nyu York, NY, W. H. Freeman and Co., 1984) olmuşlar.

2. Lanzarot Konvensiyası “tovlama” kimi tanınan bu yeni cinayət əməlini təqdim edir

və onların etibar etdikləri şəxslər tərəfindən törədilir. Seksual xarakterli hərəkətlərin 80%-i bu kontekstdə baş verir. Bu cür təcrübələri söz ilə ifadə etmək uşaqlar üçün çox çətinidir. Cinsəllik və seksual xarakterli hərəkətlər barədə danışmaq həm şəxsən uşaqlarda, həm də onların ailələrində utanc hissini artırır. Adətən uşaqlar təcavüzkarın psixoloji nəzarəti səbəbi ilə və onun qisas alacağı qorxusundan hərəkətsiz qalır və sakitcə iztirab çəkirlər. Uşaqlar bu cür hərəkətləri törədən şəxs ilə yaxın münasibətdə olduqda və ya yaşamaq üçün onlardan asılı vəziyyətdə olduqda, bu hərəkətləri ifşa etmək uşaqlar üçün xüsusilə çətin olur. Bəzən isə, qurbanlar bu əməllər barədə məlumat vermək üçün əllərində olan imkan və vasitələri bilmirlər və ya inamsız olurlar və bunların nəticəsiz qalacağını düşünürlər. Cinsi istismar və uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin göz yumulmasının digər bir səbəbi də bu cür əməllərin hansı şəraitdə törədilməsi faktındadır (uşaq fahişəliyi və insan alverinin gizli şəbəkəsi, tabuları olan qapalı ailə çevrəsi, uşaqların rifahı, yuvenal ədliyyə sistemi və yetim uşaqlar üçün nəzərdə tutulmuş müəssisə mühiti, əngəlli və ya psixi xəstə olan uşaqlar üçün müəssisələr, küçədə yaşayan uşaqlar və sair).

Uşaqların yaşlarından və bəzən isə, etnik mənşə, əlillik və ya sosial status, həmçinin, yetkinlik yaşına çatmış şəxslərdən asılı vəziyyətdə olmaları səbəbi ilə həssas olmalarından qaynaqlanan özünə-məxsus təbiətləri nəzərə alınmaqla, seksual xarakterli hərəkətlərə məruz qalmış uşaqlar xüsusi qayğı və müdafiə ilə təmin edilməlidirlər. Uşaqların təhlükəsizliyi və maraqları əsasən onlar ilə bağlı siyasi müzakirə və qərarlarda, uşaqlarla və uşaqlar üçün işləyən şəxslərə keçirilən təlimlərdə öz əksini tapmalıdır. Uşaqların məruz qaldıqları cinsi zorakılığa insan hüquqları, ictimai sağlamlıq, təhsil sistemi, ədliyyə sistemi və iztirab içərisində keçən uşaq həyatı kimi bir çox aspektdən baxmaq olar. Seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanlarına və bu hərəkətləri törədənələrə göstərilən tibbi və psixoloji yardımları və cinayət ədliyyə sistemi, sosial rifah təşkilatlarının və sairin bununla bağlı fəaliyyətini nəzərə alsaq, bu hərəkətlərin neqativ nəticələri cəmiyyəti böyük xərclərə məruz qoyur.

Cinsi zorakılığa qarşı uğurla mübarizə aparmaq üçün, üzv dövlətlərdən hər biri öz mövcud qanunvericiliyini təhlil etməli və bunun struktur boşluqlarını müəyyən etməli, risk faktorlarını öyrənmək və məlumatlandırma, qabaqlayıcı kampaniyalar, tədris və peşəkar təlim strategiyaları, qurbanlara verilən dəstək və təzminat layihələri, uşaqlar ilə yaxın münasibətlərin inkişaf etdirilməsi və uşaqların etibarının artırılması, eləcə də, qeyri-zorakı münasibətin inkişaf etdirilməsi yolu ilə vəziyyəti dəyişdirmək üçün kifayət qədər resurs ayırmalıdırlar. Uşaqların yaşamaq, ləyaqət, fiziki toxunulmazlıq və inkişaf hüquqlarına təminat vermək üçün dövlətlər insan həyatının ən özəl sahələrinə müdaxilə etməlidir.

Hətta, artıq yüksək səviyyədə maarifləndirmə aparılmış və siyasi proqramlar həyata keçirilmiş ölkələrdə belə, hələ də fəaliyyət göstərmək üçün mümkün olan bütün vasitələr müəyyən edilməmiş və ya bunlardan istifadə edilməmişdir. Buna görə də, müsbət təcrübələrin mübadiləsi məqsədilə beynəlxalq və Avropa əməkdaşlığı əsas vasitə olaraq qalır. Bundan əlavə, transmilli səviyyədə baş verən bu cinayət əməllərinə qarşı effektiv mübarizənin başlaması üçün dövlətlər arasında və Avropol və İnterpol ilə beynəlxalq əməkdaşlıq çox mühümdür. Uşaqları cinsi cəhətdən istismar edən və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər edən şəxslər öz əməllərini həyata keçirmək üçün yeni üsullar yaradıblar və internet, mobil telefonlar yeni nəsil müasir texnologiyalardan istifadə edirlər. Uşaqların cinsi istismarının get-gedə təşkilatlanmış formada və kommersiya məqsədləri üçün həyata keçirilməsi xüsusilə qorxuducu amildir.

Bu sahədə mövcud olan əsas beynəlxalq standartlar

Uşaq hüquqlarının qorunması ilə bağlı olaraq beynəlxalq ictimaiyyət bir neçə sənəd qəbul etmişdir:

- 2009-cu ilin noyabr ayında öz 20-ci ildönümünü qeyd edən Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq hüquqları haqqında Konvensiyası (1989). Konvensiyanın 34-cü maddəsi dövlətlərdən

uşağı hər hansı bir qanunsuz cinsi fəaliyyətə təhrik etmə və ya məcbur etmə, istismar məqsədilə uşaqlardan fahişəlik və ya pornoqrafik fəaliyyət və pornoqrafik materiallarda istifadə etmə də daxil olmaqla uşaqları "cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərin bütün formalarından" qorumağı tələb edir;

- ▶ Konvensiyaya əlavə olunan Uşaq ticarəti, uşaq fahişəliyi və uşaq pornoqrafiyasına dair Fakultativ Protokol, bu hərəkətlərin edilməsinə cəhd etmə, kömək etmə və bu hərəkətlərin edilməsində iştirak etmə də daxil olmaqla, bu hərəkətlərin edilməsinə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutur;
- ▶ Beynəlxalq Əmək Təşkilatının Uşaq əməyinin ən pis formalarının qadağan edilməsinə və onların aradan qaldırılması üçün təcili tədbirlər görülməsinə dair 182 sayılı Konvensiyasının (1999) 3.b. maddəsi uşaq əməyinin ən pis forması anlayışına "uşağın fahişəlik və ya pornoqrafik fəaliyyət üçün istifadəsi, satın alınması və ya təklif edilməsi"ni daxil edir;
- ▶ Avropa İttifaqı Şurasının uşaqların cinsi istismarına və uşaq pornoqrafiyasına qarşı mübarizəyə dair Çərçivə Qərarına (2004/68/JHA) əsasən dövlətlər, digərləri ilə yanaşı xüsusilə, fahişəlik və cinsi əlaqəyə girmək üçün güc tətbiq etmə/hədə-qorxu gəlmə və ya etibar/səlahiyyətdən istifadə etmə kimi cinsi istismar ilə bağlı cinayət əməllərinə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən etməlidirlər. Uşaq pornoqrafiyası cinayətinin törədilməsində kompüter sistemindən istifadə edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq bu cinayəti törədən, cinayətin törədilməsinə təhrik edən, kömək edən, səbəb olan və ya cinayətin törədilməsinə cəhd edən şəxs cəzalandırılmalıdır;
- ▶ Avropa İttifaqı Şurasının cinayət prosesində qurbanların statusuna dair Çərçivə Qərarı (2001/220/JHA) cinayət qurbanlarının müdafiəsi üçün xüsusi tədbirlər müəyyən edir. Dövlətlərdən tələb olunur ki, cinayət prosesində iştirak edən və zərərçəkmiş

şəxslər ilə işləyən işçiləri, xüsusilə, köməksiz vəziyyətdə olan qruplar ilə bağlı xüsusi təlim almağa həvəsləndirsinlər;

- 1996-cı ildə Stokholmda, 2001-ci ildə Yokohamada və 2008-ci ildə Rio de Janeyroda Uşaqların kommersiya məqsədilə cinsi istismarı əleyhinə keçirilmiş üç Dünya Konqresinin bəyannamələri. Stokholm Bəyannaməsi və Fəaliyyət Planı uşaqların kommersiya məqsədilə cinsi istismar edilməsinə görə cinayət məsuliyyətinin müəyyən edilməsi, bu əməli törədən cinayətkarların cəzalandırılması və ekstra-territorial qanunvericilik qəbul etməyə həvəsləndirilməsinə dair tövsiyələr nəzərdə tutur. O, həmçinin, uşaqlara uyğun məhkəmə prosesləri üçün standartlar müəyyən edir və zərərçəkmiş şəxslərin hüquqi, sosial və tibbi yardım almaq hüquqlarını gücləndirir. İkinci Dünya Konqresində qəbul edilmiş Yokohama global öhdəliyi Stokholmda edilmiş tövsiyələri təsdiq edir və həmçinin, qeyd edir ki, bütün maraqlı tərəflər yeni texnologiyaların mənfi təsirlərinin, xüsusilə, internetdə uşaq pornoqrafiyasının qarşısının alınması üçün müvafiq tədbirlər həyata keçirməlidirlər. Uşaqların və yeniyetmələrin cinsi istismarına qarşı Rio de Janeyroda keçirilmiş Üçüncü Dünya Konqresi, öz Bəyannaməsi və Fəaliyyətə Çağırışında, qarşıya ciddi şəkildə kommersiya məqsədilə cinsi istismara qarşı mübarizənin davam etdirilməsi və bu mübarizənin cinsi istismarın digər formalarını da əhatə etməsi vəzifəsini qoymuşdur;
- 2011-ci il noyabr ayında Avropa Parlamenti və Avropa İttifaqı Şurası tərəfindən uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər, uşaqların cinsi istismarı və uşaq pornoqrafiyasına dair 2004/68/JHA sayılı Çərçivə Qərarını ləğv edən direktiv. Bu direktiv uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər ilə mübarizə sahəsində ən yüksək beynəlxalq standart kimi tanıdığı Lanzarot Konvensiyasının bəzi müddəalarını özündə birləşdirir. Bu direktiv, həmçinin, cinayət hüququna yeni cinayət əməllərinin salınması, cəzaların daha yüksək səviyyədə uyğunlaşdırılması, dövlətlərdən cinayətkarların uşaqlar ilə müntəzəm ünsiyyəti əhatə edən

fəaliyyətlərinin qarşısını almaq tələbi, zərərçəkmiş uşaqlar üçün cəzasızlıq maddəsinin daxil edilməsi, üzv dövlətin ərazisindən kənardə törədilmiş cinayətlərə görə məhkumluğu mümkün etmək məqsədilə məhkəmə qaydalarının gücləndirilməsi və zərərçəkmiş şəxslər və onların ailələrinin qorunmasının təkmilləşdirilməsi kimi, əlavə dəyəri təmin edən bir sıra məsələləri əhatə edir.

Avropa Şurasının bu sahədəki fəaliyyəti

Avropa Şurasının müxtəlif sənəd və mətnlərində toxunulan uşaqların cinsi zorakılıq və istismarının bütün formalarından qorunmaq hüququ müntəzəm olaraq yüksək səviyyədə debatların mövzusu olur:

- ▶ Avropa Şurasının Avropa Sosial Xartiyasının (1961, ETS No. 35) 7-ci maddəsində nəzərdə tutulur ki, uşaqlar və gənclərin məruz qaldıqları fiziki və əqli təhlükədən qorunmaq hüquqları vardır. Yenilənmiş Sosial Xartiyanın (1996, ETS No. 163) 17-ci maddəsinin 1.b bəndində bildirilir ki, hökumətlər uşaqlar və gəncləri etinasızlıq, zorakılıq və istismardan qorumaq məqsədilə bütün müvafiq zəruri tədbirləri həyata keçirməlidirlər;
- ▶ Kiber cinayətlərə dair Avropa Şurasının Konvensiyası (2001, ETS No. 185) dövlətlərdən kompüter şəbəkəsi və ya sisteminə istifadə etməklə hazırlanan uşaq pornoqrafiyasına görə cinayət məsuliyyətinin müəyyən edilməsini tələb edir. Bu cür hərəkətlərə uşaq pornoqrafiyası istehsal etmə, təklif/mümkün etmə, paylama/ötürmə, satın alma və ya sahib olma daxildir;
- ▶ İnsan Alverinə Qarşı Mübarizə haqqında Avropa Şurasının Konvensiyası (2005, CETS No. 197). 4-cü maddədə insan alverinə anlayış verdikdən sonra, Konvensiya, on səkkiz yaşadək uşaqlara xüsusi diqqət göstərməklə, dövlətlərdən bu əməlin cinayət sayılmasını tələb edir. Hətta, razılıqlarını almaq üçün güc, məcburiyyət, aldatma və səlahiyyətdən sui-

istifadədən istifadə edilməmişdirsə belə, insanların istismar məqsədilə toplanması, daşınması, ötürülməsi, saxlanması və ya qəbul edilməsi insan alveri sayılır;

- Uşaqların cinsi istismardan qorunmasına dair Nazirlər Komitəsinin üzv dövlətlərə ünvanlanan 16 sayılı Təvsiyəsi (2001) uşaq fahişəliyi, uşaq pornoqrafiyası və seksual məqsədlər üçün uşaq alverinə görə cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulmasına çağırır. Təvsiyədə bildirilir ki, dövlətlər məhkəmə prosesi zamanı zərərçəkmiş uşaqlar üçün xüsusi tədbirlər həyata keçirməli və proses ərzində onların hüquqlarının toxunulmazlığını təmin etməlidirlər. Məhkəmə orqanları öncəliyi uşaqların cinsi istismarı ilə bağlı işlərə verməli və cinayət işinin açılması üçün iddia müddətinin yalnız uşaqlar yetkinlik yaşına çatdıqdan sonra başlamasını təmin etməlidirlər. Həmçinin, Təvsiyə beynəlxalq əməkdaşlığın təkmilləşdirilməsinə və ikili cinayət prinsipi tələbi olmadan, ekstra-terroitorial yurisdiksiyanın müəyyən edilməsinə çağırır;
- Avropa Şurası Dövlət və Hökumət Başçıları 3-cü Zirvə toplantısında (Varşava, 2005) qəbul edilmiş Fəaliyyət Planında dövlət və hökumət başçıları öz üzərlərinə uşaqlara qarşı zorakılığın bütün formalarının aradan qaldırılması üçün, bu prosesə vətəndaş cəmiyyətini cəlb etməklə birlikdə fəaliyyət proqramına başlamaq və lazım gəldikdə, sənədlər tərtib etməklə, xüsusi addımlar atmaq vəzifəsi götürmüşdülər. Bunun nəticəsində, Avropa Şurası uşaqların hüquqlarını qorumaq və uşaqlara qarşı zorakılığın qarşısını almaq məqsədi daşıyan "Uşaqlar üçün və uşaqlar ilə birlikdə Avropa qurmaq" adlı proqramını³ və 2009 -2011-ci illər üçün Strategiyanı həyata keçirməyə başlamışdır. Proqramın əsas məqsədi uşaq hüquqlarının qorunması və uşaqlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması məqsədilə milli strategiyaların hazırlanması və tətbiq edilməsi üçün bu mövzu ilə bağlı qərar qəbul edənlərə və iştirakçılara kömək etməkdir.

3. http://www.coe.int/t/transversalprojects/children/default_en.asp.

Uşaqlara qarşı cinsi zorakılıq ilə mübarizə səylərində milli parlamentlər və Parlament Assambleyasının iştirakı

Siyasəti və qanunları müəyyən edən şəxslər kimi, bu fenomenə qarşı mübarizə aparılmasında parlament üzvləri çox mühüm rola malikdirlər. Onların üzərinə aşağıdakı vəzifələr qoyulur:

- ▶ müxtəlif yollarla, məsələn:
 - mövzu ilə bağlı müvafiq parlament araşdırmalarına rəvac etmək;
 - hökumətlərinin ünvanına bu mövzuda xüsusi sorğular yönəltmək;
 - bu mövzuda ölkə səviyyəsində (öz parlamentlərində) və yerli (öz seçki dairələrində) səviyyədə debatlar təşkil etmək;
 - mövzu ilə bağlı bütün sənədlərin parlamentin sənədləşdirmə mərkəzində əldə edilə bilməsini təmin etmək;
 - ictimaiyyətə xitab edən bütüntəşəbbüsləri (mətbuatda məqalə, məktəblərdə tədbir və s.) göstərmək və dəstəkləmək;⁴ yolu ilə Lanzarot Konvensiyasının tam olaraq imzalanmasını və ratifikasiyasını təbliğ etmək,
- ▶ Əgər, artıq yaradılmamışdırsa, mövzunu yaxından izləmək məqsədilə mexanizm qurmaq üçün milli parlamentlərdə uşaq komitəsi yaratmaq;

4. Həmçinin bax Parlamentlər arası İttifaq və UNICEF tərəfindən bu yaxınlarda nəşr edilmiş və hədsiz dərəcədə yararlı vəsait: Uşaqlara qarşı zorakılığın aradan qaldırılması – parlament üzvləri üçün vəsait, No. 13– 2007, parlament üzvləri tərəfindən həyata keçirilə bilən geniş çeşiddə tədbirləri müəyyən edir.

- ▶ milli qanunvericiliyin bu sahə üzrə beynəlxalq öhdəliklərə, xüsusilə, ratifikasiya edildikdən sonra Lanzarot Konvensiyasına uyğunluğunu təmin etmək;
- ▶ məhkəmə prosesi ərzində cinsi zorakılığın qurbanı olmuş uşaqların ehtiyacları və uşaqların bu cinayət barədə məlumat verdikləri vaxtdan başlayaraq, əvvəlki zorakılıq halından qorunması ilə bərabər, yenidən az-çox normal həyat yaşaya biləcək qədər bərpa olunduqları vaxta kimi olan dövr ərzində uşaqların maraqlarını daha yaxından nəzərə alaraq milli qanunvericiliyə düzəlişlər etmək və təkmilləşdirmək;
- ▶ uşaqlara qarşı cinsi zorakılığın aradan qaldırılmasına dair qanunvericiliyi təkmilləşdirmək və yeri gəldikdə, cəzanın ağırlığının artırılması yolu ilə bu qanunların uğurla tətbiqini təmin etmək, çünki, qanunlar uğurla tətbiq edilməzsə, cinsi zorakılığın qadağan edilməsinin özlüyündə heç bir uğurlu nəticəsi olmayacaq;
- ▶ cinayətin ağırlığını nəzərə alaraq iddia müddətinin uzadılması və iddia müddətinin zərərçəkmiş uşağın yetkinlik yaşına çatdıqdan sonra başlaması məqsədilə, cinayət işinin açılması üçün iddia müddəti məsələsini təhlil etmək;
- ▶ uşaqlar ilə və uşaqlar üçün işləyən bütün kateqoriyalardakı şəxslərin uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər ilə bağlı xüsusi mövzularda təlim keçmələrinə imkan vermək və hətta, bunu məcburi etmək və məktəblərdə uşaqlar üçün maarifləndirmə kampaniyalarının keçirilməsinə icazə verilməsi məqsədilə qanunvericiliyi təkmilləşdirmək;
- ▶ daha güclü harmoniyaya nail olmaq məqsədilə digər Avropa ölkələrinin qanunvericiliyinə mümkün qədər yaxın qanunvericiliyi qəbul etmək, hansı ki, öz növbəsində uşaqların müdafiəsini və uğurlu beynəlxalq əməkdaşlığı gücləndirəcək;

- ▶ ilk öncə uşaqlara qarşı cinsi zorakılığın aradan qaldırılması və bununla mübarizə aparılması və ikincisi, qurbanlara təzminat ödənilməsi və hətta, cinayətkarların reabilitasiyası məqsədilə təşəbbüsləri həyata keçirmək üçün kifayət qədər resurs ayırmaq;
- ▶ köməksiz qrupları və qurbanların sayını müəyyən etmək məqsədilə dövlət məlumat toplama sistemi yaratmaq;
- ▶ uşaq hüquqlarının qorunması üçün fəaliyyət göstərən müstəqil orqan və həmçinin, uşaqlara və ya hadisə barədə məlumat vermək istəyən hər bir şəxsə məsləhət vermək məqsədilə qaynar xətt və digər dəstək xidmətləri yaratmaq.

Avropa Şurasının kampaniyasının parlament qanadının fəaliyyətini təkmilləşdirmək üçün aşağıdakı addımlar atıla bilər:

- ▶ uşaqlara qarşı cinsi zorakılığı dayandırma kampaniyasında iştirak edən parlament üzvlərinin şəbəkəsi daxilində məlumat və təcrübələrin mübadiləsi;
- ▶ milli və beynəlxalq səviyyələrdə cəmiyyətlərin yaradılması (peşəkar assosiasiyalar, qeyri-hökumət təşkilatları (QHT-lər), Avropa Uşaq Ombudsmanları (AUOŞ), Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, Avropa İttifaqı, Parlamentlərarası İttifaq (PB) və sair);
- ▶ Avropa təsisatlarının uşaq hüquqlarının və maraqlarının qorunması sahəsində həyata keçirdikləri lobbicilik fəaliyyətinin dəstəklənməsi;
- ▶ uşaqların həssassızlığının azaldılması və onların təhlükəsizliyinin artırılması üçün hazırlanmış dövlət strategiyalarının təkmilləşdirilməsinə yardım etmək (məsələn, qabaqlayıcı kampaniyalar vasitəsilə);

- ▶ problemi aradan qaldırmaq məqsədi ilə öz qanunvericiliyində islahat aparmaq üçün yardım istəyən dövlətləri texniki/hüquqi yardım ilə təmin etmək ;
- ▶ kommunikasiya və kampaniya vasitələrinin dövlət səviyyəsində hazırlanması (bu stolüstü kitab, mövzu ilə bağlı qanunvericilik sənədləri və kampaniya materialları yazılmış USB yaddaş kartları).

Lanzarot Konvensiyasının şərtlərini daha müfəssəl şəkildə təhlil etməzdən əvvəl, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının müəssisələrdə uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərə dair 1934 sayılı Təvsiyəsinə (2010) diqqət yetirmək lazımdır: mümkün qanunvericilik, inzibati və siyasi addımlar ilə bağlı üzv dövlətlərə və onların parlamentlərinə ünvanlanmış çox sayda təklifi özündə əks etdirən bu Təvsiyə qurbanları tam qoruma ilə təmin edir . Birləşmiş Millətlər Təşkilatının müxtəlif orqanları kimi, Parlament Assambleyası da hesab edir ki, qanunvericilik sahəsindəki islahatlar uşaqların tam müdafiəsi üçün ilkin şərt-dir, lakin, bu islahatlar seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması, müəyyən edilməsi, araşdırılması və aradan qaldırılması məqsədilə həyata keçirilməli olan digər tədbirlər ilə tamamlanmalıdır.⁵

Təyinatlı, çarpaz və beynəlxalq səviyyədə koordinasiya edilmiş fəaliyyət vasitəsilə "uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkət şəkillər"inə qarşı mübarizə aparılmasına dair 1834 sayılı Qərar (2011) və 1980 sayılı Təvsiyədə (2011), Parlament Assambleyası uşaq pornoqrafiyası və bununla bağlı cinayətlərə qarşı daha qətiyyətli tədbirlərin tətbiqinə başlamışdır və Avropa Şurasını Lanzarot Konvensiyasına əlavə protokol hazırlamağa dəvət etmişdir.

5. Corinne May-Chahal, Maria Herczog (həmmüəlliflər): Avropada uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər, Avropa Şurasının Nəşri (2004).

4. Uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərdən müdafiəsinə dair Konvensiya, Lanzarot Konvensiyası (CETS No. 201)

Lanzarot Konvensiyası seksual xarakterli cinayətlərin qarşısının alınmasında irəliyə doğru böyük addımdır. Bu Konvensiya uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərdən geniş və əhatəli şəkildə müdafiəsini təmin edir və həmçinin, bu cinayətləri törədənlərə qarşı hüquqi prosesləri müəyyən edir. Konvensiyanın mətnində bu sahədə mövcud olan standartlar təsdiqlənir və müəyyən boşluqlar doldurulur: ilk dəfə olaraq, hər hansı bir beynəlxalq müqavilə uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərə bu cür geniş anlayış verir və bu cinayət əməllərinə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən edir. Seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınmasının vacibliyinin xüsusi vurğulanması, uşaqlar və qurbanlar üçün geniş ölçüdə qoruma tədbirlərinin müəyyən edilməsi, on səkkiz yaşadək bütün uşaqlara istinad edilməsi və uşaqların informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından (IKT) istifadə etməklə istismar edilməsi kimi zorakılığın yeni formalarına dair maddələrin daxil edilməsi Konvensiyanın digər güclü cəhətləridir. Nəhayət, konvensiya konvensiyaya tərəf olan dövlətlər tərəfindən konvensiya şərtlərinin uğurla tətbiqini və dövlətlər tərəfindən bu müddəalara riayət edilməsini təmin etmək üçün güclü nəzarət mexanizmi təqdim edir.

Konvensiyanın məqsədi

Konvensiyanın üç əsas məqsədi vardır:

- ▶ uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısını almaq və onlara qarşı mübarizə aparmaq;
- ▶ cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanı olmuş uşaqların hüquqlarını müdafiə etmək;
- ▶ bu fenomenə qarşı milli və beynəlxalq əməkdaşlığı gücləndirmək.

Belçika

Uşaqların Cinsi İstismarına qarşı mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasının fəaliyyətinin ardından, Belçika Parlamenti 23 mart 2000-ci il tarixində konstitusiyaya düzəlişlər qəbul edərkən, konstitusiyaya uşaqların tam şəkildə "konstitusiya subyekti" kimi tanınması ilə bağlı xüsusi şərt daxil etmişdir.

Belçika Konstitusiyasının 22 b maddəsində bildirilir:

"Hər bir uşaq öz mənəvi, fiziki, psixoloji və cinsi toxunulmazlığına hörmət edilməsi hüququna malikdir".

Ayrı-seçkiliyə yol verməmək prinsipi

Konvensiya, tərəflərin onun müddəalarını tətbiq edərkən, digərləri ilə yanaşı, xüsusilə, qurbanların hüquqlarının qorunması üçün həyata keçirilən tədbirlər ilə bağlı olaraq, ayrı-seçkiliyə (obyektiv və əqlabatan əsas olmadan fərqli rəftar etmək) yol verməsini qadağan edir. Ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi üçün sadalanan səbəblər Avropa insan hüquqları Konvensiyasının 14-cü maddəsi və 12 sayılı Protokolunda sadalanan səbəblər ilə eynidir. Bu səbəblərə cins, irq, rəng, dil, din, siyasi və ya digər baxışlar, milli və sosial mənsubiyyət, hər hansı milli azlıqlara aid olma, əmlak, doğum və digər vəziyyətlər daxildir. Konvensiyanın

mətni, həmçinin, üç əlavə səbəbi əhatə edir: cinsi oriyentasiya, sağlamlıq vəziyyəti və əlillik.

Anlayışlar

Avropa Şurasının üzv dövlətlərinin qanunvericiliyindəki fərqliliklərə baxmayaraq, bu konvensiyanın məqsədləri üçün müştərək anlayışlar üzərində razılığa gəlinmişdir:

- ▶ “uşaq” – Birləşmiş Millətlər Təşkilatının uşaq hüquqları Konvensiyası və Avropa Şurasının İnsan alverinə qarşı mübarizə haqqında Konvensiyasında verilmiş anlayışa əsaslanaraq, “uşaq” 18 yaşından kiçik istənilən şəxsi bildirir. Qeyd edilməlidir ki, Lanzarot Konvensiyasının müəyyən maddələrində fərqli yaş həddi nəzərdə tutulur - cinayət sayılan hərəkətlər etmədən cinsi fəaliyyət ilə məşğul olmaq üçün qanuni yaş. Seksual xarakterli fəaliyyətə razılıq verilməsi yaşı Avropada 13 yaşdan 18 yaşa kimi dəyişir. İspaniyada razılıq üçün ən aşağı (13 yaş), Türkiyə və Maltada isə ən yuxarı (18 yaş) yaş həddi nəzərdə tutulmuşdur;
- ▶ “uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlər” – konvensiya qurbanın ailəsi və yaxın çevrəsi daxilində və həmçinin, kommersiya və gəlir əldə etmək məqsədilə törədilmiş əməlləri əhatə edir. Bunlara aşağıdakı davranış kateqoriyaları daxildir: seksual xarakterli hərəkətlər, uşaq fahişəliyi, uşaq pornoqrafiyası, uşaqları əxlaqsız əməllərə cəlb etmə və seksual xarakterli məqsədlər üçün uşaqların dilə tutulması.

Əsas ideya bundan ibarətdir ki, azyaşlılara qarşı törədilmiş bütün seksual xarakterli əməllərə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən edilməlidir;

- ▶ “qurban” – bu konvensiyada sadalanan cinayət əməllərindən hər hansı birinə məruz qalmış uşağı bildirir. Xüsusilə vurğulanmalıdır ki, cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətin tö-

rədlməsi faktı uşaq qurban hesab edilməzdən öncə müəy-yən edilməməlidir.

Uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər ilə bağlı olan digər anlayışlar dərin təhlil edilməli və müvafiq mədəni kontekstdə ifadə edilməlidir və konvensiyanın mətni hazırlanarkən bu anlayışlar kəskin mübahisələrə səbəb olmuşdur. Bunlara, məsələn, ailə içərisində "normal" və seksual xarakterli davranışlar arasında sərhəd, uşaqlar arasında "normal" cinsi tədqiqat və digər azyaşlılar tərəfindən törədilən seksual xarakterli hərəkətlər ("həmyaşd tərəfindən edilmiş hərəkət") arasında sərhəd və ya qarşılıqlı razılıq əsasında seksual xarakterli fəaliyyət və səlahiyyətin qeyri-bərabər bölgüsü (təbiyyəti və ya müəllim ilə cinsi əlaqə kimi) kontekstində "məcburi" seksual xarakterli fəaliyyət arasındakı sərhəd anlayışları daxildir.⁶

Qabaqlayıcı tədbirlər

Uşaqları cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərin bütün formalarından qorumaq üçün konvensiyanın mətnində dövlət səviyyəsində tətbiq edilməli olan qabaqlayıcı tədbirlər sadalanır.

Bu siyahıya peşəkarlar və ictimaiyyət arasında məlumatlılığı artırmaq, uşaqlar ilə və uşaqlar üçün işləyən şəxslər üçün təlimlər təşkil etmək və məktəblərdə uşaqları məlumatlandırmaq kimi tədbirlər daxildir.

Portuqaliya

Lanzarot Konvensiyasında bildirildiyi kimi, istismar və hərəkətlərin qarşısının alınmasını vurğulayaraq və açıq şəkildə konvensiyaya istinad edərək, Portuqaliya qanunları uşaqlar

6. Corinne May-Chahal, Maria Herczog (həmmüəlliflər): Avropada uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər, Avropa Şurasının Nəşri (2004).

ilə daimi ünsiyyətdə olan əməkdaşların tərkibinin müəyyən edilməsi üçün müfəssəl qaydalar müəyyən edir.

17 sentyabr tarixli 113/2009 sayılı Qanunun 2-ci maddəsi uşaqlar ilə müntəzəm ünsiyyəti ehtiva edən funksiyaların icrasına uyğunluğu qiymətləndirməklə uşaqları qorumaq üçün tədbirlər müəyyən edir

1 – Uşaqlar ilə müntəzəm ünsiyyəti ehtiva edən, hətta, ödənişsiz olsa belə, dövlət və ya özəl peşəyə, işə, vəzifə və fəaliyyətə cəlb edərkən və işə götürərkən işə götürən tərəf namizəddən cinayət tarixçəsi barədə arayış təqdim etməsini tələb edir və namizədin bu funksiyaları daşımaq üçün uyğunluğunu qiymətləndirərkən arayışdakı məlumatları nəzərə alır.

2 – Arayış tələb edən tərəf arayışın təyinatını qeyd etməli və müvafiq sənət, iş, vəzifə və ya fəaliyyəti və bunun uşaqlar ilə müntəzəm ünsiyyəti ehtiva edib-etmədiyini bildirməlidir.

3 – Fiziki şəxslər tərəfindən 1-ci bənddə qeyd olunan məqsəd üçün tələb edilən arayışda bu arayışın uşaqlar ilə müntəzəm ünsiyyəti ehtiva edən işlə məşğul olmaq üçün alınıb-alınmadığı qeyd olunmalı və bu arayışda 18 avqust tarixli 57/98 sayılı Qanunun 11-ci maddəsində nəzərdə tutulan məlumatlardan əlavə aşağıdakılar əks olunmalıdır:

a) 152, 152-A maddələrində və Cinayət məəcəlləsinin başlıq I, fəsil V, kitab II-də qeyd edilən cinayətlərə görə məhkumluqlar;

b) Cinayət Məcəlləsinin 152 və 179-cu maddələrinə uyğun olaraq əlavə cəza və ya fəaliyyəti qadağan edən təhlükəsizlik tədbirlərinin tətbiqi haqqında qərarlar;

c) Yuxarıdakı bəndlərdə qeyd edilənlərin nəticəsi, predmeti və ya icrası olan və məhkumluğu ləğv etməyən qərarlar.

4 – 18 avqust tarixli 57/98 sayılı Qanunun 12((e) maddəsinin müddəaları 1-ci bənddə qeyd edilən məqsəd üçün fiziki şəxslər tərəfindən tələb edilən arayışa şamil edilmir.

5 – 1-ci bənddə qeyd edilən məqsəd üçün fiziki şəxslər tərəfindən tələb edilən arayışda, 3-cü bənddə nəzərdə tutulan qərarların ekvivalenti olaraq, xarici dövlətlərin məhkəmələri tərəfindən qəbul edilmiş qərarlar da əks olunmalıdır.

6 – 1-ci bəndin müddəaları əlavə cəza və təhlükəsizlik tədbirlərinin tətbiqinə riayət etmək öhdəliyinə xələl gətirməməlidir və bu öhdəliyin pozulması Cinayət Məcəlləsinin 353-cü maddəsinə əsasən cəzalandırılır.

7 – İşə götürən tərəf 1-ci bəndin müddəalarına əməl etməmə aşığı və yuxarı həddi 27 oktyabr tarixli 433/82 sayılı icraedici qanun ilə təsdiqlənmiş, inzibati cəzalar və bunların tətbiqi qaydalarını müəyyən edən qanunun 17-ci maddəsi ilə müəyyən edilən cərimə ilə cəzalandırılan inzibati cinayətdir.

8 – Etinasızlıq cəzalandırılır.

9 – İnzibati cinayətlər ilə bağlı icraatlar zamanı faktların araşdırılması, cərimələrin və əlavə sanksiyaların tətbiqi müvafiq fəaliyyətə nəzarət etmək səlahiyyəti olan inzibati orqanın vəzifəsidir və inzibati hüquqpozumalarını və müvafiq qaydaları müəyyən edən 34-cü maddə köməkçi vasitə kimi tətbiq edilir.

10 – Cərimələrdən toplanan vəsaitin məbləği qırx faizin altmış faizə nisbətində həmin cərimələri tətbiq edən orqan və dövlət arasında bölüşdürülür.

11 – İşə götürən tərəf əvvəlki məhkumluqlar barədə arayışdan əldə etdiyi bütün məlumatların gizliliyini təmin etməlidir.

Uşaqlar ilə ünsiyyət əsasında işləyən şəxslərin işə götürülməsi, təlimi və məlumatlılığının artırılması

Azyaşlılara qarşı cinsi zorakılıq adətən sirr və gizlilik örtüyü ilə əhatə olunur və buna görə də, cinsi zorakılıq hallarının aşkara çıxarılması çətinidir. Bu ancaq şəffaflıq, sayıqlıq və əsl yardımlaşmanın mövcud olduğu mühitdə gün üzünə çıxa bilər. Konvensiya tərəflərdən tələb edir ki, onlar uşaqlar ilə müntəzəm ünsiyyətdə olan bütün şəxslərin milli və beynəlxalq sənədlərdə nəzərdə tutulan uşaq hüquqları və cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlər, bunların nəticələri və uşaqlar tərəfindən verilən mümkün siqnallar barədə kifayət qədər məlumatlandırılması üçün lazım olan tədbirləri həyata keçirsinlər. Cinsi zorakılıq hallarını aşkara çıxarmaq üçün uşaqlar ilə işləyən şəxslər nəyi aşkar etməli olduqlarını bilməlidirlər. Bu müddəanın şamil edildiyi şəxslər kateqoriyasına təhsil, səhiyyə, sosial rifah, məhkəmə və hüquq mühafizə sektorlarında və ya idman, mədəniyyət və istirahət sahələrində işləyən şəxslər, könüllü iş görən və dayəlik edən şəxslər daxildir. Buna görə də, namizədlərin cinsi istismar və ya seksual xarakterli hərəkətlərə görə məhkum edilmədiklərinə əmin olmaq üçün tərəflərə uşaqlar ilə müntəzəm ünsiyyəti ehtiva edən vəzifələrə işə qəbul mərhələsinə ciddi nəzarəti tətbiq etmək təklif olunur.

Uşaqlar üçün təhsil

Validəynlər uşaqlara ən yaxın insanlardır. İlk mərhələdə, uşaqlar ilə sabit, sevgi dolu və etibarlı ünsiyyətin qurulması, ümumilikdə cinsəllik mövzuları və xüsusi olaraq, cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərin riskləri barədə uşaqların maarifləndirilməsi və uşaqlarda məruz qala biləcəkləri hər hansı bir cinsi həmləyə müqavimət göstərmək və bunun qarşısını almaq üçün müstəqillik hissinin və qüvvələrinin artırılması valideynlərdən asılıdır. Buna baxmayaraq, bu mövzuda uşaqları ilə söhbət etmək bəzi valideynlər üçün çətin ola bilər və valideynlər buna könülsüz yanaşa bilərlər. Bu səbəbdən, məktəblərə xüsusi istinad etmədən və məlumatın təhsil kurikulumu-

mu çərçivəsində verilməsini icbari etmədən, konvensiya istəyir ki, tərəflər uşaqların təhsil alarkən, onların yetkinlik səviyyəsinə uyğun və böyüklərə olan etibarlarını azaltmadan, cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərin riskləri, həmçinin, özlərini qorumaq yolları barədə məlumat almalarını təmin etsinlər. Bu məlumat, valideynləri buna cəlb edərək və ya etməyərək, uşaqlara baş çəkmə və ya telefon yardımı yolu ilə qeyri-formal çərçivədə verilə bilər. Bu həmçinin cinsliliyin inkişafı, müstəqil yaşamaq, potensial risklər və özünü bu risklərdən qorumaq bacarığı və bununla bağlı kömək istənilməsi sahəsində ibtidai təhsil formasında da ola bilər. İnternetin və məlumatın (şəkil və videolar) yayılmasına imkan verən mobil telefonların yeni nəslinin gəlişi səbəbi ilə, İnternetdən istifadə zamanı məruz qala biləcəkləri təhlükələr barədə uşaqlara məlumat verilməsi də çox önəmlidir.

Qabaqalayıcı müdaxilə proqramları və ya tədbirləri

Konvensiyada nəzərdə tutulan qabaqalayıcı tədbirlərə uşaqlara qarşı seksual xarakterli cinayət törədəcəklərindən ehtiyatlanan şəxslərə, əməlin törədilmə riskinin qiymətləndirilməsi və qarşısının alınması üçün hazırlanmış, müdaxilə proqramları və tədbirlərindən istifadə etmək imkanının verilməsi daxildir. Bu imkanın verilməsi zəruridir, çünki, digər halda, uşaqlar risk qarşısında qalacaqlar və seksual xarakterli hərəkətlərin dövrəsi davam edə bilər. Bu seçim məqsəd baxımından qabaqalayıcıdır və barəsində cinayət işi açılmış, məhkəmə prosesi gedən və ya cəza çəkən şəxslərə şamil edilmir.

Almaniya

Bir çox ölkələrdə uşaq və yeniyetmələrin qorunması və onlara yardım göstərilməsi haqqında xüsusi qanunlar, cinayət və cəza məcəllələri mövcuddur. Məsələn, Almaniyanın İctimai Məcəlləsinin (Sozialgesetzbuch Buch VIII) 8-ci bölməsində uşaq və gənclərə (Kinder- und Jugendhilfe) yardım göstərilməsinə dair müddəalar nəzərdə tutulur. Bunlar,

xüsusən də, qabaqlayıcı strategiyalarla bağlı hüquqi formula yaradılmasına misal kimi maraqlıdır.

Sozialgesetzbuch, Buch VIII, § 8 a – Uşaqların rifahına təhlükə yarandığı zaman uşaqları qorumaq məsuliyyəti

(2) Bu məcəllənin müddəalarına uyğun olaraq xidmət göstərilməsi üçün məsuliyyət daşıyan və xidmət göstərən orqan və qurumlar ilə bağlanan müqavilələrdə, onların mütəxəssis heyəti tərəfindən 1-ci yarım-bölmədə qeyd edilən vəzifələrin lazımi qaydada icra edilməsi və risk ehtimalı dəyərləndirilərkən ekspert ilə məsləhətləşmə aparılmasının təmin edilməsinə diqqət ayrılmalıdır. Xüsusilə də, bu müqavilələrə ekspertlərin valideyn və ya qəyyumlara yardım edilməsini zəruri hesab etdikləri halda, onları bu cür yardımı qəbul etmələri üçün inandırmaq və qəbul edilmiş yardım təhlükənin aradan qaldırılması üçün kifayət etmədikdə, bu barədə Gənclərin Rifahı İdarəsinə məlumat vermək vəzifəsini nəzərdə tutan maddə daxil edilməlidir.

(3) Əgər, Gənclərin Rifahı İdarəsi Ailə Məhkəməsinin cəlb edilməsini zəruri hesab edərsə, Məhkəmədən müdaxilə etməsini istəyir. Bu vasitədən, həmçinin, valideynlər və qəyyumlar risk ehtimalının dəyərləndirilməsinə cəlb olunmaq istəmədikdə və ya bunu bacarmadıqda istifadə edilir. Əgər, yaxın təhlükə varsa və məhkəmə qərarını gözləmək mümkün deyilsə, Gənclərin Rifahı İdarəsi uşaq və ya gənci qoruma altına almalıdır.

(4) Əgər, təhlükənin aradan qaldırılması üçün xidmət göstərən digər qurumlar, səhiyyə xidməti və ya polisin müdaxiləsi zəruridirsə, Gənclərin Rifahı İdarəsi valideyn və ya qəyyumları bu qurumların yardımlarını almağa inandırmalıdır. Əgər, təcili tədbirlərin görülməsi zəruridirsə və valideyn və ya qəyyumlar əməkdaşlıq etmirlərsə, Gənclərin Rifahı İdarəsi təhlükənin aradan qaldırılması üçün lazımi orqanlara müraciət edir.

Rumıniya

Rumıniya 1990-cı il Uşaq hüquqları Konvensiyasını 272/2004 sayılı Qanun ilə düzəliş edilmiş 18/1990 sayılı Qanun vasitəsilə tətbiq etmişdir. 272/2004 sayılı Qanun, açıq şəkildə, risk vəziyyətinin erkən müəyyən edilməsi və seksual xarakterli hərəkətin qarşısının alınmasını nəzərdə tutur.

272/2004 Maddə 34

(1) İctimai təhlükəsizlik xidməti risk vəziyyətlərinin erkən müəyyən edilməsi üçün bütün zəruri tədbirləri həyata keçirir, eləcə də, valideynlərin alçaldıcı rəftarının və ailə zorakılığının qarşısının alınması üçün uşağı valideynlərindən təcrid etmək qərarı verə bilər.

(2) Uşağı valideynlərindən təcrid etmək, eləcə də valideyn hüquqlarının həyata keçirilməsinə qadağa qoymazdan əvvəl, xidmət planına uyğun olaraq, xüsusilə, valideynlərin lazımı şəkildə məlumatlandırılması, peşəkar məsləhətlərin verilməsi, onların üçün terapiya və vasitəçiliyə önəm verməklə, sistemli şəkildə qanunda nəzərdə tutulmuş xidmətlər göstərməli və yardımlar edilməlidir.

Geniş ictimaiyyət üçün nəzərdə tutulan tədbirlər

İctimai məlumatlılığı artırmaq və ictimaiyyəti cinsi zorakılığın növləri barədə məlumatlandırmaq çox mühümdür. Maarifləndirici kampaniyaların təşkil edilməsi cəmiyyətin problem ilə bağlı səfərbərliyinə yardım edəcək və cəmiyyətin sayıqlığını artıracaq. Lakin, konvensiyada bəyan edildiyi kimi, dövlətlər konvensiyada müəyyən edilən cinayət əməllərini təbliğ edən materialların yayılmasının qarşısını almalı və bunu qadağan etməlidirlər.

Uşaqların, özəl sektor, kütləvi informasiya vasitələri və vətəndaş cəmiyyətinin iştirakı

Çox az ölkə öz siyasətlərini müəyyən edərkən, uşaqların müdafiəsi agentlikləri ilə əməkdaşlıq əsasında fəaliyyət göstərir və ya uşaqların birbaşa iştirakını yaxşı qarşılayır. Digər ölkələr uşaqları bütün müvafiq məlumatların hazırlanmasına cəlb etməkdənsə, bu məlumatları sadəcə uşaqlara çatdırmağı üstün tuturlar.

Konvensiya yetkinlik səviyyəsindən ("inkışaf mərhələsi") asılı olaraq uşaqların cinsi zorakılığa qarşı mübarizədə iştirakını təşviq edir.

Özəl sektorun (informasiya və kommunikasiya texnologiyaları, turizm və səyahət, bank və maliyyə sektoru) cinsi zorakılığın qarşısının alınmasında iştirakı da faydalıdır.

Kiber-cinayətin varid olması cinsi zorakılığa yeni bir mühit qazandırmışdır. Bu səbəbdən, qabaqlayıcı tədbirlər və siyasətin hazırlanmasında internet provayderlər, mobil telefon və axtarış operatorlarının iştirakı önəmlidir. İnternet istifadəçiləri internet cinayətlərinə qarşı mübarizə aparılması sahəsində ixtisaslaşan agentliklərin mövcudluğu barədə daha çox məlumatlandırılmalıdırlar və bu agentliklər uşaqlara qarşı mövcud təhlükələr barədə məlumatlar yaymalıdırlar. İnternet istifadəçiləri internetdə rastlaşdıqları şok edici şəkil və ya davranış barədə dərhal məlumat verə bilməlidirlər.

Xüsusilə səyahət və turizm sənayesi inkişafda olan "seks turizm"ini hədəfə almalıdır.⁷ Bu özlüyündə, sadəcə, pornoqrafiyanın yönəldirilməsi ilə vəziyyətin həqiqi həyatda dəyişməsi və insanları istismar etmək və onların bədənlərini sənayeləşdirmək məqsədilə iki sahənin birləşdiyi à la carte fahişəliyidir.⁸ Səyahətçilərin, broşurların

7. Adətən ödəniş qarşılığında yerli insanlarla cinsi əlaqəyə girmək məqsədilə sərt hüquqi məhdudiyyətlər nəzərdə tutulmayan və ya iqtisadi baxımdan kasıb ölkələrə səyahət etmək .

8. Franck Michel, Le Monde diplomatique, avqust 2006.

paylanılması, hava yolları şirkətlərinin internet səhifələrində audio-visual ismarış və bəyanatların verilməsi yolu ilə xaricdə törədilən seksual xarakterli cinayətlərə görə cinayətkarın cəlb edildiyi cinayət məsuliyyəti barədə məlumatlandırılması cinayətin qarşısını almaq üçün yaxşı vasitədir. Uşaq fahişəliyi, uşaq pornoqrafiyası və seksual məqsədlərlə uşaq alverinin aradan qaldırılması üçün fəaliyyət göstərən təşkilatların beynəlxalq şəbəkəsi olan ECPAT International təşkilatı (Uşaq fahişəliyi, uşaq pornoqrafiyası və seksual məqsədlər üçün uşaq alverinin aradan qaldırılması) 1998-ci ildə Dünya Turizm Təşkilatı ilə birlikdə "Səyahət və turizm sahəsində uşaqları cinsi istismardan qorumaq üçün davranış məcəlləsi" hazırlamışdır.

Maliyyə institutlarının, hüquq mühafizə orqanları ilə əməkdaşlıq edərək, izlə və ödə pedofil internet səhifələrini dəstəkləyən maliyyə mexanizmlərinin funksiyasını dayandırmaq və bunları zərərsizləşdirmək imkanı olduğu üçün maliyyə və bank sektorlarının cəlb edilməsi çox vacibdir.

Konvensiya, həmçinin, kütləvi informasiya vasitələrini cəmiyyəti uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər barədə məlumatlandırmağa və ictimaiyyətin bu mövzudakı həssaslığını artırmağa sövq edir. Kütləvi informasiya vasitələri açıq şəkildə, ictimaiyyətin maarifləndirilməsində və cinsi əlaqə, valideynlərin rolu və cinsi sağlamlıq haqqında sənədli və televiziya filmlərində mövzunun real şəkildə ifadə edilməsində mühüm rola malikdir. Bu funksiya, ilk öncə, kütləvi informasiya vasitələrinin müstəqilliyi və mətbuat azadlığı prinsipinə və daha sonra, cinayətin qurbanı olmuş bütün uşaqların gizlilik hüququna hörmət etməklə həyata keçirilməlidir.

Bu sahədə aktiv fəaliyyət göstərən digər iştirakçılar isə "vətəndaş cəmiyyəti" adı altında ehtiva edilən, diqqətəlayiq və yararlı işlər görən qeyri-hökumət təşkilatları (QHT-lər) və könüllülər sektorlarıdır. Dövlətlər cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və uşaqların bu cür hərəkətlərdən qorunması

məqsədilə həyata keçirilən vətəndaş cəmiyyəti layihələri və proqramlarının maliyyələşdirilməsini stimullaşdırmalıdır.

Cinayətin qarşısının alınmasında ixtisaslaşmış qurumlar və əlaqələndirici orqanlar

Konvensiya dövlətləri dəvət edir ki, onlar milli və yerli səviyyələrdə müxtəlif iştirakçılar arasında uğurlu koordinasiyanı təmin etsinlər və hərəkətlərin qarşısının alınmasına çox şaxəli yanaşmanı qəbul etsinlər. Praktiki olaraq bunun nəticəsində:

- ▶ təhsil və səhiyyə sektorları, sosial xidmət, hüquq mühafizə və məhkəmə orqanları arasında koordinasiya yaranmalı;
- ▶ uşaq hüquqlarının təbliği və qorunması və ictimai siyasətin uşaqlar üzərindəki təsirinin qiymətləndirilməsi məqsədilə müstəqil təsisatlar yaradılmalı;
- ▶ uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər barədə ictimaiyyətin məlumatlılığını artırmaq üçün məsuliyyət daşıyan şəxs təyin edilməli və ya qurum yaradılmalıdır.⁹ Bir sıra ölkələrdə müxtəlif adlarla tanınan belə bir vəzifə təsis edilmişdir - Uşaq Ombudsmanı, Uşaq Vəkili, Uşaq Hüquqları Komissiyası, Uşaq Hüquqları Komitəsi və sair. Həmçinin aydındır ki, bu cür yanaşmanın uğurla tətbiq edilməsi üçün lazımi resurslar ayrılmalı və aydın vəzifələr təyin edilməlidir;
- ▶ şəxsi məlumatların qorunması tələblərinə lazımi şəkildə əməl etməklə, uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər hallarını müşahidə edilməsi və qiymətləndirilməsi və məlumat çatışmamazlığını aradan qaldırılması məqsədilə, vətəndaş cəmiyyəti ilə əməkdaşlıq etməklə məlumat toplanılması mexanizmləri yaradılmalıdır;

9. Parlament Assambleyası uşaqlar üçün Avropa Ombudsmanının yaradılmasını artıq təklif etmişdir(bax 1460 sayılı Tövsyyə(2000).

- uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınmasında və bunlara qarşı mübarizədə səlahiyyətli dövlət orqanları, vətəndaş cəmiyyəti və özəl sektor arasında koordinasiya yaradılmalıdır.

Qabaqlayıcı tədbirlər və qurbanlara yardım edilməsi

Baxmayaraq ki, uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər ilə mübarizənin əsas məqsədi bu hərəkətlərin qarşısının alınmasıdır, bu cür cinayətlərin qurbanı olmuş uşaqlar və bu uşaqlar ilə yaxın münasibətdə olan hər bir şəxsin bütün mümkün dəstək və yardım ilə təmin edilməsi də çox vacibdir.

Cinsi istismar və ya seksual xarakterli hərəkətlərlə bağlı şübhəli hallar barədə məlumat verilməsi

Səhiyyə xidməti göstərən şəxslər, uşaqlar və onların ailələri ilə müntəzəm şəkildə təmasda olduqları üçün, uşaqların maraqlarının qorunmasında çox mühüm rol oynayırlar. Xüsusilə, bilinməlidir ki, onların rolu təkcə ailənin yanlış funksiyasını (hansı ki, problemlərin kökündə dayanır) düzəltməklə məhdudlaşmır, onlar həmçinin, törədilmiş zorakılıq barədə həyəcan signalı qaldırmalı və müvafiq orqanlara məlumat verməlidirlər. Konvensiya, həkim, psixiatr, psixoterapevt və uşaqlar ilə müntəzəm və aralıqla işləyən digər şəxslərə, onları məcbur etmədən, peşəkar gizlilik qaydalarını pozmaq imkanı verir ki, onlar, uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanı olduqlarına inanmaq üçün əgəlabatan səbəb olduqda, bu hallar barədə uşaqların rifahı üçün fəaliyyət göstərən qurumlara məlumat versinlər. Cinsi istismar və ya seksual xarakterli hərəkət barədə məlumatı olan və ya belə bir halın mövcudluğundan şübhələnən hər bir şəxs bu barədə səlahiyyətli orqanlara məlumat verməlidir.

Norveç

Norveçin mülki qanunvericiliyi də polis ilə əlaqə saxlamaq və ya digər bir yol ilə ağır cinayətlərin törədilməsinin qarşısını almaq vəzifəsi barədə aydın qaydalar nəzərdə tutur. (Ədliyyə və Polis Nazirliyi tərəfindən təfsir edilmişdir).

– Ağır cinayətlərin qarşısını almaq vəzifəsini gücləndirmək məqsədilə 1902-ci il Ümumi Mülki Cəza Məcəlləsinin 139-cu bölməsinə 25.06.2010 tarixli 47 sayılı qanun ilə düzəliş edilmişdir.

– Bu düzəlişə əsasən, şəxsin cinayətin hazırda törədildiyi, törədilmək üzrə olduğu və ya artıq törədildiyi barədə şübhələnməsi kifayətdir və artıq, etibarlı sübuta ehtiyac yoxdur.

– Həmçinin, qeyd edilir ki, cinayətin qarşısını almaq vəzifəsi peşəkar məxfiliyi qorumaq vəzifəsindən daha üstündür.

– Bundan əlavə, cinayətin qarşısını almaq vəzifəsi və bunu etməməyə görə cəza verilməsi, ailə zorakılığı və uşaqlara qarşı bəzi seksual xarakterli cinayətlər kimi, cinayətin əlavə növlərinə də şamil edilir (övladlığa götürülmüş uşaq, ögey uşaq və ya şəxsin himayəsində olan 18 yaşından aşağı hər hansı digər bir şəxs ilə seksual xarakterli fəaliyyət haqqında 199-cu bölmə, 16 yaşından aşağı uşağa qarşı seksual xarakterli hərəkətin törədilməsi və ya seksual xarakterli təhqiramiz və ya digər əxlaqsız şəkildə rəftar etmək məqsədilə bu cür uşağın yoldan çıxarılması haqqında 200-cü bölmənin 2-ci bəndi).

Böyük Britaniya

2003-cü il Seksual xarakterli cinayətlər haqqında Qanun, az-yaşlılara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər də daxil olmaqla, seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısını almaq məqsədi ilə xəbərdarlığın edilməsinə dair müəyyən tələblər nəzərdə tutur.

2003-cü il Seksual xarakterli cinayətlər haqqında Qanunun 80-ci bölməsi

Xəbərdarlıq tələblərinin şamil edildiyi şəxslər

(1) Hər hansı bir şəxs:

(a) 3-cü Cədvəldə sadalanan cinayətlərdən hər hansı birinin törədilməsində təqsirli bilinmişdirsə;

(b) bu cür cinayətin törədilməsində psixi xəstəlik səbəbi ilə təqsirli bilinməmişdirsə;

(c) əlil olduğu müəyyən edilmiş və ona qarşı qaldırılmış ittihama səbəb olan cinayət əməlini törətməyə məcbur olmuşdursa; yaxud

(d) bu cür cinayətin törədilməsinə görə İngiltərə, Uels və ya Şimali İrlandiyada axtarırdırsa

bu Hissədə nəzərdə tutulmuş xəbərdarlıq tələbləri 82-ci bölmədə müəyyən edilmiş müddət ərzində (xəbərdarlıq müddəti) həmin şəxsə şamil edilir.

(2) Bu Hissədə nəzərdə tutulan xəbərdarlıq tələblərinin şamil olduğu müddətdə, həmin şəxs bu Hissədə "müvafiq cinayətkar" adlandırılır.

CƏDVƏL 3 – 2-ci Hissənin məqsədləri üçün seksual xarakterli cinayətlər: İngiltərə və Uels

1 1956-cı il Seksual xarakterli cinayətlər haqqında Qanunun 1-ci bölməsində nəzərdə tutulan cinayət əməli (bənd 69) (zorlama).

2 Həmin Qanunun 5-ci bölməsində nəzərdə tutulan cinayət əməli (13 yaşından aşağı qız ilə cinsi əlaqə).

3 Əgər cinayətkar 20 və ya daha yuxarı yaşdadırsa, həmin Qanunun 6-cı bölməsində nəzərdə tutulan cinayət əməli (16 yaşından aşağı qız ilə cinsi əlaqə).

4 Əgər zərərçəkmiş şəxs və ya digər tərəf (ola bildiyi halda) 18 yaşından aşağıdırsa, həmin Qanunun 10-cu bölməsində nəzərdə tutulan cinayət əməli (kişi tərəfindən edilmiş incest).

5 Əgər:

(a) cinayətkar 20 və ya daha yuxarı yaşdadırsa, yaxud

(b) zərərçəkmiş şəxs və ya digər tərəf (ola bildiyi halda) 18 yaşından aşağıdırsa

həmin Qanunun 12-ci bölməsində nəzərdə tutulan cinayət əməli (qeyri-ənənəvi cinsi əlaqə).

6 Əgər:

(a) cinayətkar 20 və ya daha yuxarı yaşdadırsa və

(b) zərərçəkmiş və ya digər tərəf (ola bildiyi halda) 18 yaşından aşağıdırsa

həmin Qanunun 13-cü bölməsində nəzərdə tutulan cinayət əməli (kişilər arasında əxlaqsız hərəkətlər)

7 Əgər:

(a) zərərçəkmiş şəxs və ya digər tərəf (ola bildiyi halda)18 yaşından aşağıdırsa, yaxud

(c) cinayətkar həmin cinayət əməli və ya məhkəmə qərarı ilə bağlı olaraq:

(i) ən azı 30 ay müddətində azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılmışdırsa; yaxud

(ii) azadlığının məhdudlaşdırılması şərti ilə xəstəxanaya qəbul edilmişdirsə

həmin Qanunun 14-cü bölməsində nəzərdə tutulan cinayət əməli (qadına əxlaqsız təcavüz)

8 Əgər:

(a) zərərçəkmiş şəxs və ya digər tərəf (ola bildiyi halda)18 yaşından aşağıdırsa; yaxud

(b) cinayətkar həmin cinayət əməli və ya məhkəmə qərarı ilə bağlı olaraq:

(i) ən azı 30 ay müddətində azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılmışdırsa; yaxud

(ii) azadlığının məhdudlaşdırılması şərti ilə xəstəxanaya qəbul edilmişdirsə

həmin Qanunun 15-ci bölməsində nəzərdə tutulan cinayət əməli (kişiyə əxlaqsız təcavüz)

9 Əgər, zərərçəkmiş şəxs və ya digər tərəf (ola bildiyi halda)18 yaşından aşağıdırsa, həmin Qanunun 16-cı bölməsin-

də nəzərdə tutulan cinayət əməli (qeyri-ənənəvi cinsi əlaqəyə girmək məqsədilə təcavüz).

10 Həmin Qanunun 28-ci bölməsində nəzərdə tutulan cinayət əməli (16 yaşadək qızı fahişəliklə məşğul olmağa məcbur etmək və ya təhrik etmək, bu cür qız ilə cinsi əlaqəyə girmək və ya əxlaqsız təcavüz etmək).

Qaynar xətt və qurbanlara yardım edilməsi

İnsanların törədilmiş cinsi istismar və ya seksual xarakterli hərəkətlər barədə malik olduqları məlumatı və ya bu cür istismar və ya hərəkətlərə məruz qaldıqlarını təhlükəsiz şəkildə açıqlaya bilmələri və ya sadəcə öz ənənəvi mühitlərindən kənardakı bir şəxslə söhbət edə bilmələri üçün nəzərdə tutulmuş vasitələrin təkmilləşdirilməsi çox vacibdir. Uşaqların rifahı sahəsində fəaliyyət göstərən mütəxəssislər və bu sahədəki siyasəti müəyyən edənlər get-gedə daha çox inanırlar ki, uşaqlar üçün qaynar xətlər uşaqlara asan şəkildə yardım göstərilməsində, onların acı təcrübələrinin öyrənilməsində və onların müvafiq orqanlara yönləndirilməsində çox mühüm vasitədir.

Uşaqlar telefon vasitəsilə istədikləri vaxt gizli şəkildə və üzbəüz ünsiyyətin yaratdığı qorxu hissi olmadan özlərini ifadə edə bildikləri üçün telefon xüsusi rola malikdir. Dövlətlər uşaqları dinləmək və onlara məsləhət vermək üçün qaynar xətt xidmətləri yaratmalıdırlar. Bu qaynar xətlərə mümkün qədər hər kəs qoşula bilməlidir və qaynar xətlərdə uşaqlar ilə işləməyə münasib olan şəxslər işə götürülməlidir.

Qurbanlara iki cinahda yardım göstərilməlidir: birincisi, faktların açıqlanmasının tətiklədiyi bütün yüksək və alçaq böhran nöqtələrində yardım və ikincisi, cinsi zorakılığın səbəb olduğu fiziki və

psixoloji travmaların müalicəsi. Bundan əlavə, qurbanlar növbəti cinsi zorakılıqdan qorunmalıdırlar.

Konvensiyada tərəflərin qurbanlar ilə bağlı görməli olduqları tədbirlər sadalanır:

- ▶ fiziki və psixoloji baxımdan bərpa olunmaları üçün qurbanlara qısa və uzunmüddətli yardımlar edilməsi. Vurulmuş zərərin ağırlıq dərəcəsindən asılı olaraq, uşaq tam şəkildə bərpa olunana qədər yardım göstərilməlidir. Zərərin fiziki nəticələrinə və psixoloji təsirlərinə diqqət yönəldilməli və uşağın uzunmüddətli sağlam inkişafı təmin edilməlidir. Cinsi zorakılığın bəzi nəticələri həddi-buluğa çatana qədər davam edir. Uşaqlıqda cinsi zorakılığın qurbanı olmuş şəxslərə bu barədə danışmaq və ehtiyac yarandığı təqdirdə, lazımi yardım ala bilmək imkanı vermək üçün tədbirlər görülməlidir;
- ▶ cinayətkar olduqları ehtimal edilən şəxsləri təcrid etmək və ya uşaqların valideynləri və ya himayəçiləri onlara qarşı törədilən zorakılıqda iştirak etmişdirlərsə, qurbanları öz ailə mühitlərindən ayırmaq. Ailə daxilində cinsi zorakılıq baş verdikdə, adətən, uşaq ailədən təcrid edilir, lakin, cinayətkarın təcrid edilməsi daha məqsədəuyğun ola bilər. Lakin, bu digər valideynin uşağı saxlamaq və qayğısına qalmaq imkanı olduğu təqdirdə baş verə bilər;
- ▶ zəruri olduğu və arzu edildiyi təqdirdə qurbanlar ilə yaxın ünsiyyətdə olan şəxslərə terapevtik yardım göstərilməsi. Həmçinin, qurbanlar ilə yaxın ünsiyyətdə olan şəxslərin kədər hissini və özlərini gücsüz və günahkar hiss etmələrini aradan qaldırmaq məqsədilə müalicə edilməsi faydalı ola bilər
- ▶ qurbanlara yardım göstərilməsində iştirak edən dövlət qurumları, QHT-lər və ya digər təşkilatlar arasında birgə cəmiyyətlərin yaradılması.

Müdaxilə tədbirləri

Seksual xarakterli cinayətkarlar üçün müdaxilə proqramları və ya tədbirləri

Bir çox terapevtlər iddia edirlər ki, seksual xarakterli hərəkətlərin cəmiyyətdə və ailədə geniş yayılması cinayətkarların özlərinin uşaqlıqda bu cür hərəkətlərə məruz qalmasından qaynaqlanır. Onlar üçün faciəvi haldır ki, onların uşaqlıqda yaşadıkları təcrübənin nəticəsində çəkdikləri iztirab, yaqin ki, heç bir zaman ifadə edilməmiş və ya eşidilməmişdir. Bu travmatik təcrübələr şüur altına yerləşir və eyni təcrübənin təkrarlanması ilə üzə çıxır. Digər terapevtlər iddia edirlər ki, seksual xarakterli hərəkətlərin nəsil-lər üzrə dövriyyəsi sübut edilmiş fakt deyil; uşaqlıqda seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanı olmuş bir çox şəxslər bu cinayətləri törətmirlər və seksual xarakterli hərəkətlər törətmiş cinayətkarların çoxu uşaqlıqda bu cür hərəkətlərin qurbanı olmamışdırlar. Baxmayaraq ki, bu cür hərəkətlərin törədilməsinə özlüyündə dö-zümlülük göstərmək mümkün deyil, lakin, başa düşülməlidir ki, bu cür hərəkətləri törədən cinayətkarlar da yardıma möhtac olan insanlardır və onları müalicəyə ehtiyacı olan xəstə hesab etmək lazımdır. Seksual xarakterli hərəkətlər barədə ictimai məlumatlılı-ğın artdığı və hazırkı tendensiyanın daha sərt cəzalara doğru get-diyini nəzərə alsaq, seksual xarakterli cinayətkarlar üçün müalicə proqramlarının həyata keçirilməsi və bəzən, məhdud ictimai re-sursların ayrılması və siyasi prioritetlərin müəyyən edilməsi ilə bu cür proqramlara lazımi yer verilməlidir. Bu edilmədən, hazırkı və potensial qurbanların real şəkildə qorunması inandırıcı deyil.

Konvensiyanın əlavə dəyər yaratdığı sahələrdən biri də bundan ibarətdir ki, konvensiya üç kateqoriyadakı şəxslərə cinayətin təkrar törədilməsi riskini azaltmaq və onların daşdıqları təhlükəni qiymətləndirmək məqsədi ilə, istənilən zaman, psixoloji, eləcə də, tibbi və sosial komponentləri ilə birlikdə müdaxilə tədbirlərindən və proqramlarından istifadə etmək imkanı verir:

- ▶ seksual xarakterli cinayət əməlinin törədilməsinə görə haqqında cinayət işi açılmış şəxslər: təqsirsizlik prezumpsiyası prinsipinə uyğun olaraq, xüsusilə, bu kateqoriyadakı şəxslər proqram və tədbirlərdən yararlanıb-yararlanmamağa azad şəkildə özləri qərar verirlər. Onlar bunu, qorunmaq hüququ və ədalətli məhkəmə araşdırmasının tələblərinə riayət edilməsi şərti ilə, istintaq və ya məhkəmə araşdırması dövründə edə bilirlər;
- ▶ seksual xarakterli cinayət əməlinin törədilməsində ittiham edilən şəxslər: haqqında təqsirli bilindiyinə dair hakim və ya məhkəmə tərəfindən yekun qərar verilmiş şəxs;
- ▶ seksual xarakterli cinayət əməli törətmiş uşaqlar: cinayət məsuliyyəti yarandığı yaşdan -18 yaşından aşağı olan şəxslər onların inkişaf tələbatlarına uyğun olan və seksual davranış problemlərinin həlli üçün həyata keçirilən proqram və tədbirlərdən yararlana bilirlər.

Proqram və tədbirlərin cəzalandırma sisteminin tərkib hissəsi olması mütləq deyil, əvəzində, bunlar səhiyyə və sosial rifah sistemlərinin tərkibinə daxil edilə bilər. Psixoloji müdaxilə şüurlu davranış terapiyası və ya psixo-dinamik yanaşmadan istifadə edən terapiya formalarında həyata keçirilə bilər.¹⁰ Tibbi müdaxilə dedikdə, prinsipial olaraq, anti-hormonal terapiya (tibbi axtalama) nəzərdə tutulur. Nəhayət, ictimai müdaxiləyə cinayətkarın ictimai davranışına nəzarət edilməsi və onun davranışının stabilləşdirilməsi üçün həyata keçirilən tədbirlər (məsələn, müəyyən yerlərə getməyə və

10. Psixologiyada iki əsas yanaşma mövcuddur: 1)koqnitiv yanaşmanın əsaslandığı modelə görə, şəxsin vəziyyəti qiymətləndirməsi onun emosiya və davranışlarını müəyyən edən faktordur, hansıki, öz növbəsində onun düşünmə prosesinə təsir edir. Vəziyyətin qiymətləndirilməsi şəxsin özü və dünya haqqında malik olduğu dərin köklü inançına əsaslanır. Psixoterapevtik dəstəyin məqsədi psixoloji vəziyyətə daha yaxşı nəzarət etmək və problemləri həll etmək üçün uyğun davranış inkişaf etdirməkdir; 2) təhlillərə psixodinamik yanaşma əsas diqqəti şüuraltı anlayışa verir: hesab olunur ki, şəxsin problemlərinin mənbəyi onun uşaqlıqda qarşılaşdığı həll olunmamış konfliktlərdədir. Klassik analitik metod həll edilməmiş konfliktləri işıq üzünə çıxarmaq üçün şəxsin dedikləri və etdiklərini təfsir etməkdən ibarətdir.

müəyyən şəxslər ilə görüşməyə qoyulan qadağa), eləcə də, təkrar inteqrasiyanı asanlaşdıran strukturlar (inzibati məsələlər, iş axtarışı ilə bağlı kömək göstərilməsi) daxildir.

Məlumat və razılıq

Müdaxilənin hər hansı bir forması həyata keçirilməzdən əvvəl, müvafiq şəxs ona təklif olunan müdaxilə proqramı və tədbirlərinin səbəbləri barədə məlumatlandırılmalıdır. Edilmiş təklif ilə bağlı onun azad və məlumatlı şəkildə verilmiş razılığı alınmalıdır. Şəxs təklifi qəbul edə və ya bunlardan imtina edə bilər. Əgər, təklifdən imtina edilərsə, bunun nəticələri barədə şəxsə məlumat verilməlidir (məsələn, cəzanı təxirə salan və ya yüngülləşdirən təklifdən imtina edilməsi). Konvensiya, tez-tez tərəflərin yerli qanunvericiliyinə istinad edərək, öz əhatə dairəsini, mümkün tədbir və proqramlar barədə detallara girmədən, bir sıra prinsiplərin müəyyən edilməsi ilə məhdudlaşdırır. Buna baxmayaraq, tərəflər proqram və tədbirlərin elmi faydalarını qiymətləndirmək üçün bunların nəticələrinin effektini müntəzəm şəkildə nəzərdə saxlamalıdırlar. Bundan əlavə, nəticələrin uğurlu olması terapevtlərə təlim keçirilməsi və onlara nəzarət edilməsindən və əlverişli təşkilatı strukturun qurulmasından asılıdır. Konvensiya müxtəlif xidmət orqanlarının, xüsusilə, səhiyyə xidməti, sosial xidmət, penitensiar orqanlar və məhkəmə orqanları (sonuncuların müstəqilliyinə xələl gətirmədən) arasında koordinasiyanın önəmini vurğulayır.

Əməllərə görə cinayət məsuliyyətinin nəzərdə tutulması

Maddi cinayət hüququ

Dövlətlər konvensiyanı ratifikasiya etdikdə, konvensiyanı tətbiq etmək üçün hüquqi öhdəlik daşıyırlar və bu, öz növbəsində, milli cinayət qanunlarının uyğunlaşdırılmasına səbəb olur. Qanunların uy-

ğunlaşdırılması bir neçə mühüm səbəbdən uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınmasını asanlaşdırır. Birincisi, konvensiya bir sıra cinayət əməlləri üçün cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutur və anlayışların və qanunvericiliyin uyğunlaşdırılması şəxsin daha yumşaq hüquq sisteminə malik olan ölkəyə gedib, qanunsuz əməlləri bu ölkədə törətməsini mümkün-süz edir. İkincisi, ortaq anlayışlar tədqiqat aparılmasına yardımçı ola və məlumatların müqayisəsini təkmilləşdirə bilər və bununla da, uşaqlara qarşı seksual xarakterli cinayətlərin tam təsvirinin əldə edilməsini asanlaşdırır. Üçüncüsü, uşaqlara qarşı cinsi zorakılıq ilə mübarizə (qabaqlama, qoruma, prosedurlar) eyni qanunvericiliyə əsaslanaraq həyata keçirildiyi üçün beynəlxalq əməkdaşlıq asanlaşır.

Bolqarıstan

Bir çox ölkələr kimi, Bolqarıstan da müxtəlif qanunlarına uşaqların cinsi zorakılıq və seksual xarakterli hərəkətlərdən qorunmasına dair müddəalar daxil etmişdir.

Uşaqların müdafiəsi haqqında Qanunun 11-ci maddəsinə uyğun olaraq uşaqların zorakılıqdan qorunması

- (1) Hər bir uşaq özünün fiziki, psixoloji, mənəvi və əqli inkişafına zərərli olan fəaliyyətlərə cəlb edilməsindən qorunmaq hüququna malikdir.
- (2) Hər bir uşaq ləyaqəti alçaldan tədris metodlarından, fiziki, psixoloji və digər zorakılıq hərəkətlərdən və özünün maraqlarına zidd olan təsir formalarından qorunmaq hüququna malikdir.
- (3) Hər bir uşaq dilənçiliyə və fahişəliyə məcbur edilməkdən və pornoqrafik materialların paylanması və ya qanunsuz maddi gəlirin əldə edilməsi üçün istifadə edilməkdən, eləcə də, cinsi zorakılıq/seksual xarakterli hərəkətlərdən qorunmaq hüququna malikdir.

Bolqarıstanın Cinayət məəcəlləsi
Maddə 155

(1) Digər şəxsi fahişəliyə təhrik edən və ya cinsi zövq almaq məqsədilə satın alan şəxs üç ilədək azadlıqdan məhrum etmə və 300-600 BQL miqdarında cərimə ilə cəzalandırılır.

(2) Cinsi əlaqəyə girmək və ya zina etmək üçün müxtəlif şəxslərə mənzil sahələri verən şəxs beş ilədək azadlıqdan məhrum etmə və 100-500 BQL məbləğində cərimə ilə cəzalandırılır.

(3) 1 və 2-ci bəndlərdə nəzərdə tutulan cinayət əməlləri gəlir əldə etmək məqsədilə törədilmişdirsə, bir ildən altı ilədək azadlıqdan məhrum etmə və 500-1 000 BQL məbləğində cərimə ilə cəzalandırılır.

(4) Fahişəliyə cəlb etmək, satın almaq, homoseksual hərəkətlər etmək və ya zina etmək məqsədilə digər bir şəxsi narkotik maddələr və ya analoji maddələr qəbul etməyə inandıran və ya məcbur edən şəxs beş ildən on beş ilədək azadlıqdan məhrum etmə və 20 000-50 000 BQL məbləğində cərimə ilə cəzalandırılır.

(5) Cinayət əməli:

1. mütəşəkkil cinayətkar qrupun əməlləri əsasında və ya bu qrupun qərarının icra olunması üçün fəaliyyət göstərən şəxs tərəfindən ;

2. azyaşlı uşaq və ya psixi xəstəyə qarşı;

3. iki və ya daha çox şəxsə qarşı; yaxud

4. müntəzəm qaydada törədildikdə

on ildən iyirmi ilədək azadlıqdan məhrum etmə və 100 000-300 000 BQL miqdarında cərimə ilə cəzalandırılır.

(6) Azyaşlı uşaqları əxlaqsız hərəkətlərə cəlb edən şəxs iki ildən səkkiz ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Maddə 155b (Sonuncu düzəliş, 26/2010 sayılı SG)

Yaşı razılıq yaşından aşağı olan və ya 14 yaşında olan şəxsi real, virtual və ya simulyasya edilmiş, eyni və ya əks cinslər arasında cinsi əlaqəni, cinsi orqanların şəhvani şəkildə nümayiş etdirilməsini, sodomiya, mastrurbasiya, seksual sadism və ya mazaxizmi izləməyə və ya bunlarda iştirak etməyə təhrik edən şəxs üç ilədək azadlıqdan məhrum etmə və ya sınaq müddəti ilə cəzalandırılır.

Bu sahə üzrə milli qanunların və məhkəmə qərarlarının müxtəlifliyi səbəbi ilə, ehtimal edilən cinayətkarın qurbanın yaşı barədə məlumatının olub-olmamasına dair konvensiyada heç bir müddəə nəzərdə tutulmamışdır. Əlavə olaraq, konvensiya, cinayət əməli azyaşlılar tərəfindən törədildiyi halda (uşaq pornoqrafiyasının yayılması kimi), son vasitə olaraq cinayət icraatına nəzərən daha əlverişli tədbirlərin tətbiqinə imkan verir.

Almaniya

Almaniya cəza qanunu (Strafgesetzbuch), aydın şəkildə, müxtəlif bölmələrdə uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətləri əhatə edir və bu cür əməlləri ağırlıq dərəcəsinə görə fərqləndirir.

Bölmə 176 Uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər

(1) 14 yaşadək şəxsə (uşağa) qarşı seksual xarakterli əməl törədən və ya bu cür əməlin uşaq tərəfindən öz üzərində törədilməsinə imkan verən şəxs altı aydan on ilədək azadlıqdan məhrum etmə cəzası ilə və daha yüngül halda, beş ilədək azadlıqdan məhrum etmə və ya cərimə ilə cəzalandırılır.

(2) Uşağı üçüncü şəxsə qarşı seksual xarakterli əməl törətməyə və ya üçüncü şəxsi uşağa qarşı seksual xarakterli əməl törətməyə təhrik edən şəxs eyni cəza ilə cəzalandırılır.

(3) 1. Uşağın gözü qarşısında seksual xarakterli hərəkət edən;

2. uşağı öz üzərində seksual xarakterli hərəkət etməyə təhrik edən, yaxud

3. uşağa pornoqrafik illüstrasiya və ya şəkillər göstərməklə, pornoqrafik məzmununda audio yazılar dinlətdirməklə və ya açıq şəkildə pornoqrafik dildən istifadə etməklə təsir göstərən şəxs beş ilədək azadlıqdan məhrum etmə və ya cərimə ilə cəzalandırılır.

(4) Bu cür əməlləri törətməyə cəhd edən şəxslər cəzalandırılır; bu 3-cü yarım bölmənin 3-cü bəndində nəzərdə tutulan əməllərə şamil edilmir.

Bölmə 176a Uşaqlara qarşı seksual xarakterli ağır cinayətlər

(1) Uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər 176-cı Bölmənin 1 və 2-ci yarım bölmələrində nəzərdə tutulan hallarda:

1. 18 yaşından yuxarı şəxs bədənə nüfuz etməklə uşaq ilə cinsi əlaqəyə girərsə və ya uşağa qarşı bənzər seksual xarakterli hərəkətlər edərsə və ya uşaq tərəfindən öz üzərində edilməsinə icazə verərsə;

2. seksual xarakterli hərəkət iki və ya daha artıq şəxs tərəfindən birlikdə edilmişdirsə;

3. cinayətkar hərəkəti etməklə uşağın sağlamlığına ağır xəsarət və ya uşağın fiziki və ya emosional inkişafına ciddi zərər vurmuşdursa, yaxud

4. cinayətkar son beş il ərzində bənzər cinayətdə təqsirli bilinmişdirsə

bir ildən az olmayan azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

(2) 176-cı Bölmənin 1 və 4-cü yarım bölmələrində nəzərdə tutulan hallarda, seksual xarakterli hərəkəti 184-cü bölmənin 3 və 4-cü yarım bölmələrinə uyğun olaraq yayılması nəzərdə tutulan pornoqrafik mətnin məzmununa əsasən etmək niyyəti ilə (11-ci Bölmənin 3-cü yarım bölməsi) bu cür hərəkəti törədən və ya digər iştirakçısı olan şəxs iki ildən az olmayan müddətdə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

(3) 1-ci yarım bölməyə əsasən daha yüngül hallarda, üç aydan beş ilədək azadlıqdan məhrum etmə nəzərdə tutulur, 2-ci yarım bölməyə əsasən daha yüngül hallarda, bir ildən on ilədək azadlıqdan məhrum etmə nəzərdə tutulur.

(4) 176-cı Bölmənin 1 və 2-ci yarım bölmələri nəzərdə tutulan hallarda:

1. hərəkəti etməklə uşağa ağır fiziki xəsarət yetirən şəxs, yaxud

2. hərəkəti törətməklə uşağı ölüm təhlükəsi qarşısında qoyan şəxs

beş ildən az olmayan müddətdə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

(1) İnzibati orqanın qərarı ilə cinayətkarın müəssisədə saxlanması müddəti 1-ci yarım bölmənin 4-cü bəndində nəzərdə tutulan müddətə daxil edilmir. Əgər, törədilmiş əməl 176-cı Bölmənin 1 və 2-ci yarım bölmələrinə əsasən Almaniya cinayət hüququnda cinayət əməli hesab olunarsa, 1-ci yarım bölmənin 4-cü bəndində nəzərdə tutulan hallarda törədilmiş, haqqında xaricdə qərar çıxarılmış cinayət əməli, haqqında yerli qərar çıxarılmış cinayət əməlinə ekvivalent hesab olunur.

Bölmə 176b Uşaqların ölümünə səbəb olan seksual xarakterli hərəkətlər

Cinayətkar seksual xarakterli hərəkətin (Bölmə 176 və 176a) edilməsi ilə, ehtiyatsızlıqla olsa belə, uşağın ölümünə səbəb olmuşdursa, ömürlük və ya on ildən az olmayan müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Seksual xarakterli hərəkətlər

İlk dəfə olaraq hər hansı bir beynəlxalq müqavilədə uşaqlara qarşı seksual xarakterli cinayət əməli aşağıdakı iki növ əməlin qəsdən törədilməsi kimi müəyyən edilmişdir:

- ▶ seksual xarakterli fəaliyyət üçün qanuni yaşa çatmamış uşağa qarşı seksual xarakterli hərəkətlər etmək;
- ▶ istənilən yaşdakı uşağa qarşı aşağıdakı şəkildə seksual xarakterli hərəkət etmək:
 - məcburiyyət, güc, hədənin tətbiq edilməsi; yaxud
 - uşağın etibarından, onun üzərindəki səlahiyyətdən və ya təsirdən sui-istifadə edərək, habelə, ailə daxilində; yaxud

- uşağın, xüsusilə də, əqli və ya fiziki əlilliyi və ya asılı vəziyyətdə olması səbəbi ilə, köməksizliyindən sui-istifadə edərək.

Xorvatiya

Xorvatiyanın Cinayət Məcəlləsində uşaqların etibarından sui-istifadə edərək onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin edilməsinə dair nisbi olaraq detallı müddəalar nəzərdə tutulur.

Mövqedən sui-istifadə edərək cinsi əlaqəyə girmək, Cinayət Məcəlləsinin 191-ci maddəsi

(1) Olduğu mövqedən sui-istifadə etməklə özündən maddi, ailəvi, sosial və ya hər hansı bir digər şəkildə asılı olan digər bir şəxsi cinsi əlaqəyə və ya eyni xarakterli seksual əmələ təhrik edən şəxs üç (3) aydan altı (6) ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

(2) Azyaşlı uşaq ilə cinsi əlaqəyə girmək və ya eyni xarakterli seksual əməl törətmək məqsədilə azyaşlı uşaq üzərindəki səlahiyyətindən və ya təlim, tədris, himayə və qayğısına qalmaq məqsədilə ona etibar edilmiş vəzifədən sui-istifadə edən müəllim, tərbiyəçi, valideyn, övladlığa götürmüş valideyn, qəyyum, ögey valideyn və ya digər bir şəxs altı (6) aydan altı (6) ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Fransa

Fransanın cinayət məəcəlləsi, xüsusilə, həssas şəxslərə qarşı zorlama və cinsi zorakılıq ilə əlaqədar digər hərəkətlərə görə, açıq şəkildə, cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutur.

Maddə 222-24

17 iyun 1998-ci il tarixli 998-468 sayılı Qanunun 13-cü maddəsi, 18 iyun 1998-ci il tarixli rəsmi jurnal

Aşağıdakı hallarda zorlama əməli törətmiş şəxs iyirmi il azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır:

1. eybəcərləşdirmə və ya daimi əlilliyə səbəb olarsa;
2. 15 yaşdan aşağı azyaşlı uşağa qarşı törədilmişdirsə;
3. yaşı, xəstəliyi, əlilliyi, fiziki və psixoloji qüsuru və ya hamiləlik vəziyyətində olması səbəbi ilə həssas vəziyyətdə olduğu acıq şəkildə görünən və ya cinayətkar tərəfindən bilinən şəxslərə qarşı törədildikdə;
4. qanuni, təbii və ya övladlığa götürmüş valideyn və ya qurbanın üzərində səlahiyyətə malik olan hər hansı digər şəxs tərəfindən törədildikdə;
5. daşdığı vəzifənin verdiyi səlahiyyətlərdən sui-istifadə edən şəxs tərəfindən törədildikdə;
6. bir neçə şəxs tərəfindən birgə törədildikdə;
7. silahdan istifadə edərək və ya silahdan istifadə edilməsi ilə hədə-qorxu gələrək törədildikdə;
8. cinayətkar qeyri-müəyyən auditoriya üçün nəzərdə tutulmuş mesajların yayılması üçün telekommunikasiya şəbəkəsindən istifadə etməklə qurbanla ünsiyyətə girdikdə ;
9. qurbanın cinsi oriyentasiyası səbəbi ilə törədildikdə.

Maddə 222-29

19 sentyabr 2000-ci il tarixli 2000-916 sayılı Fərmanın 3-cü maddəsi, 1 yanvar 2002-ci il tarixli rəsmi jurnal

Zorlama hərəkətindən başqa cinsi zorakılıq hərəkətləri:

1. 15 yaşdan aşağı azyaşlı uşağa qarşı edildikdə;
2. yaşı, xəstəliyi, əlilliyi, fiziki və psixoloji qüsuru və ya hamiləlik vəziyyətində olması səbəbi ilə həssas vəziyyətdə olduğu açıq şəkildə görünən və ya cinayətkar tərəfindən bilinən şəxslərə qarşı edildikdə

altı il azadlıqdan məhrum etmə ilə və 100 000 avro miqdarında cərimə ilə cəzalandırılır.

İsveçrə

İsveçrə asılı vəziyyətdə olan şəxsə qarşı seksual xarakterli hərəkətlərə dair açıq şəkildə müddəalar nəzərdə tutan ölkələrdən biridir.

Cinayət Məcəlləsinin 188-ci maddəsi – Asılı şəxsə qarşı seksual xarakterli hərəkət etmək

1. Təhsil, etibar və ya iş və ya digər növ asılılıq əlaqəsindən sui-istifadə edərək 16 yaşadək uşağa qarşı seksual xarakterli hərəkət edən və ya asılılıq əlaqəsindən sui-istifadə edərək bu çür uşağı seksual xarakterli hərəkətlər etməyə təhrik edən şəxs üç iləddək azadlıqdan məhrum etmə və ya pul cəriməsi ilə cəzalandırılır.
2. Zərərçəkmiş şəxs cinayətkar ilə nikah bağlamışdırsa və ya vətəndaş nikahına girmişdirsə, səlahiyyətli orqan

cinayət prosesi, məhkəmə araşdırması və cinayətkarın cəzalandırılmasını dayandıra bilər.

Birinci növ seksual xarakterli hərəkət cinsi əlaqəyə girmək üçün qanuni yaşına çatmayan uşaqlara tətbiq olunur və buna görə də, bu cür cinsi əlaqə qanunsuz hesab edilir. İkinci növ hərəkət isə, qanuni yaşına çatmış, lakin, hələ də, uşaq sayılan (18 yaşından aşağı) şəxslərə tətbiq olunur və bununla da, uşağın cinsi əlaqəyə girmək üçün razılıq verib-vermədiyi məsələsi ortaya çıxır. Aydın ki, məcburiyyət, güc tətbiqi və ya hədə-qorxudan uşağın razılığı olmadıqda istifadə edilir.

Fiziki/psixoloji qüsurlar və intellektual/əqli əlillik səbəbi ilə əlaiddə həssas vəziyyətdə olan uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər edildikdə, bu cür uşaqlar "asılı vəziyyətdə" olduqları üçün seksual xarakterli hərəkətlərə verdikləri razılıq öz qüvvəsini itirir. Bu anlayış uşağın narkotik maddələr və ya alkoqoldan asılı vəziyyətdə olması və ya hərəkətin edildiyi zaman bunların təsiri altında olduğu hallar da daxil olmaqla, fiziki, psixoloji, emosional, ailəvi, sosial və ya maddi asılılığı əhatə edir. Üçüncü hal uşaqlar ilə etibar əlaqəsinin və ya cinayətkara cinsi əlaqəyə girmək məqsədilə uşağı nəzarətdə saxlamaq, onu cəzalandırmaq və ya mükafatlandırmaq imkanı verən təbii, ictimai və ya dini səlahiyyətin mövcud olduğu hallara tətbiq olunur. Etibara əsaslan bu cür əlaqələr təbii və övladlığa götürmüş ailələrdə, uşağa təhsil verilməsi üçün məsuliyyət daşıyan şəxslər ilə, terapevtik və ya tibbi xidmət göstərən şəxslər ilə və könüllü əsasda uşaqlar ilə işləyən şəxslər ilə mövcud olur.

Konvensiya "seksual xarakterli fəaliyyət" anlayışını və cinsi əlaqəyə girmək üçün qanuni yaş həddini müəyyən etmir. Yerli qanunvericiliklərin müxtəlifliyi səbəbi ilə, anlayışın müəyyən edilməsini tərəflərin öhdəsinə buraxır. Konvensiya öz cinsliliyini kəşf edən, hətta, biri və ya hər ikisi seksual xarakterli fəaliyyət üçün qanuni yaşına

çatmamış yeniyetmələr arasındakı razılıq əsasında seksual xarakterli fəaliyyətə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutmur. Konvensiyanın məqsədi cinsi inkişaf kontekstində azyaşlı uşaqların razılıq əsasında girdikləri cinsi əlaqəni nəzərdə saxlamaq deyildir.

Uşaq fahişəliyi ilə bağlı cinayət əməlləri

Konvensiyaya əsasən, “uşaq fahişəliyi” termini ödəniş, vəd və ya əvəzləmənin uşağa və ya hər hansı üçüncü şəxsə verilməsindən asılı olmayaraq, pul və ya muzd və ya əvəzləmənin digər forması və ya bunların ediləcəyi ilə bağlı verilən vədin qarşılığında uşağın seksual xarakterli fəaliyyət üçün istifadə edilməsi faktını bildirir. Aşağıdakı qəsdən edilmiş hərəkətlərə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulur:

- uşağı fahişəliyə cəlb etmə və ya uşağı fahişəlik etməyə təhrik etmə;
- uşağı fahişəliklə məşğul olmağa məcbur etmə və ya uşağın fahişəlik etməsindən gəlir əldə etmə və ya bu cür məqsədlər üçün uşağı digər formada istismar etmə;
- uşaq fahişəliyi xidmətlərindən istifadə etmə.

Uşaq fahişəliyindən təsadüfi olaraq istifadə edilmişdirsə və ya hətta, mükafatın verilməsi sadəcə vəd edilmişdirsə belə, cinayət əməlini təşkil edən hüquqi tələblər yerinə yetirilmiş hesab olunur. Cəzalar həm uşaqları fahişəliyə cəlb edən, həm də, bundan mənfəət əldə edən şəxslərə tətbiq olunur.

Malta

Malta Cinayət Məcəlləsinin xüsusi maddəsi ilə yetkinlik yaşına çatmamış şəxsin fahişəliyə cəlb edilməsinə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutur (halbuki, bəzi ölkələrdə bu cinayət

əmali azyaşlı uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərə dair maddələrin əhatə dairəsinə düşür).

Cinayət Məcəlləsinin 204B maddəsi:

(1) Digər bir şəxsin şəhvət hissini qarşılamaq məqsədilə yetkinlik yaşına çatmamış şəxsi fahişəlik və pornoqrafik fəaliyyətə cəlb edən şəxs səkkiz aydan dörd ilədək , təcrid edilmək və ya edilməməklə, azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

(2) Aşağıdakı hallarda cinayət əməli törətmiş şəxs iki ildən altı ilədək, təcrid edilmək və ya edilməməklə, azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır:

a) cinayətkar qəsdən və ya ehtiyatsızlıqla yetkinlik yaşına çatmamış şəxsin həyatına təhlükə yaratdıqda;

b) cinayət əməli zorakılıqla və ya bu cür şəxsə fiziki xəsarət yetirməklə törədildikdə;

c) cinayət əməli maddə 83A(1) tətbiqi çərçivəsində cinayətkar dəstə tərəfindən törədildikdə.

Serbiya

Serbiyanın Cinayət Məcəlləsi uşaq fahişəliyi ilə bağlı xüsusi əməllərə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutur.

Maddə 183 Əxlaqsız yuvalar saxlama

(1) Azyaşlı uşağı gəlir əldə etmək məqsədilə cinsi əlaqə və ya buna bənzər hərəkət və ya digər cinsi fəaliyyət üçün digər

şəxsə təklif etmə üç aydan beş ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə əzalandırılır.

(2) Azyaşlı uşağı cinsi əlaqə və ya buna bənzər hərəkət və ya digər cinsi fəaliyyət üçün saxlama üç ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Maddə 184 Fahişəlikdə vasitəçilik:

(1) Digər bir şəxsi fahişəliyə təhrik edən və ya şəxsin fahişəlik məqsədilə digər şəxsə verilməsində iştirak edən və ya media vasitələri və ya digər yollar ilə fahişəliyi təbliğ və reklam edən şəxs üç ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

(2) Bu maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulan əməl uşağa qarşı edildikdə bir ildən on ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Uşaq pornoqrafiyası ilə bağlı əməllər

Avropa Şurasının Kiber cinayətlər haqqında Konvensiyasından ilhamlanaraq, konvensiya uşaqların cinsi istismarı və ya onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin edilməsini asanlaşdıran kompüter sistemləri və ya digər kommunikasiya və informasiya texnologiyasından istifadəsinə qarşı uşaqların (və yetkinlik yaşına çatmamış bütün şəxslərin) müdafiəsini gücləndirmək niyyətindədir.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Hüquqları Konvensiyasının Fakültativ Protokolundan ilhamlanaraq, konvensiya "uşaq pornoqrafiyası" anlayışını aşağıdakı şəkildə müəyyən edir: "Uşaq pornoqrafiyası" termini seksual baxımdan açıq

olan, həqiqi və ya simulyasiya edilmiş hərəkətdə iştirak edən uşağı vizual təsvir edən hər hansı materialı və ya başlıca olaraq, seksual məqsədlər üçün uşağın cinsiyət orqanının hər hansı şəkildə təsvirini faktını bildirir. Bu səbəbdən, seksual məqsədlər daşımadığı üçün bədii, tibbi, elmi və ya bənzər məzmununda olan material bu anlayışın əhatə dairəsinə düşmür.

Danimarka

Danimarka Cinayət Məcəlləsi "əxlaqsız şəkillər və filmlər" in yayılmasına və həmçinin, bunlara sahiblənməyə dair müfəssəl qaydalar nəzərdə tutur.

Danimarka Cinayət Məcəlləsinin 235-ci bəndi

(1) 18 yaşından aşağı şəxsin əxlaqsız fotoşəkillər və ya filmlərini və ya digər əxlaqsız vizual materiallarını yayan şəxs iki ilədək azadlıqdan məhrum etmə, yaxud, xüsusi ağırlaşdırıcı hallar olduqda, səkkiz ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Uşağın həyatının təhlükə altında qalması, ağır zorakılıqdan istifadə edilməsi, uşağa ağır xəsarət yetirilməsi və ya materialların daha sistemli və mütəşəkkil qaydada yayılması halları cəzanı ağırlaşdıran hallar hesab olunur.

(2) 18 yaşından aşağı şəxsin əxlaqsız fotoşəkillər və ya filmlərini və ya digər əxlaqsız vizual materiallarına sahib olan və ya ödəniş edərək bunlar ilə tanış olan şəxs bir ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

(3) 2-ci yarımbənd 15 yaşına çatmış şəxsin əxlaqsız şəkillərinə sahib olmağa, həmin şəxs belə sahibliyə razılıq verdiyi təqdirdə, şamil edilmir.

Konvensiya aşağıdakı qəsdən edilmiş hərəkətlərə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutur:

- ▶ uşaq pornoqrafiyasının istehsalı, təklif edilməsi, təqdim edilməsi, yayılması, ötürülməsi və ya uşaq pornoqrafiyasına sahib olma;
- ▶ uşaq pornoqrafiyasının şəxsi istifadə və ya başqa şəxs üçün alınması;
- ▶ informasiya və kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə uşaq pornoqrafiyasının qəsdən əldə edilməsi.

Bu cür hərəkətlərə, məsələn, şəkil və filmlərin onlayn rejimdə qoyulması, bu şəkil və filmləri yayma, sahiblənmə, yükləmə və ya bunları istənilən formada (jurnal, videokasset, DVD-lər, mobil telefon, USB yaddaş kartları, CD-lər formasında) satın alınması daxildir. Konvensiyanın yeni cəhətlərindən biri bundan ibarətdir ki, konvensiya dövlətlərin üzərinə uşaq pornoqrafiyasına dair internet səhifələrində, yükləmədən və ya yadda saxlamadan, qəsdən uşaq şəkillərinə baxan şəxsləri araşdırmaq öhdəliyi qoyur. Materiala təkrar-təkrar baxılması və ya materiala baxmaq üçün ödənişin edilməsi faktına əsaslanaraq əməlin qəsdən edildiyi nəticəsinə gəlmək olar.

Monako

Monako qanunları uşaq pornoqrafiyasına və uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkət şəkillərinə dair müfəssəl və aydın müddəalar nəzərdə tutur.

Uşaqlara qarşı törədilmiş cinayətlərə görə cəzanın artırılması haqqında 26 dekabr 2007-ci il tarixli 1.344 sayılı Qanunun 17-ci maddəsi Cinayət Məcəlləsinin 3-cü cildinin, 2-ci başlığının, 1-ci fəslinin, 7-ci bölməsinə aşağıdakı redaktədə 294-3 maddəsinin salınmasını nəzərdə tutur:

Uşağın pornoqrafik xarakterli şəkil və görüntülərini yaymaq məqsədilə çəkən, lentə alan, istehsal edən, satın alan və ya ötürən şəxs üç ildən altı ilədək azadlıqdan məhrum etmə və 26.3-cü maddədə nəzərdə tutulan məbləğdə cərimə ilə cəzalandırılır. Yuxarıda sadalananlara cəhd etmə eyni müddətdə azadlıqdan məhrum etmə və eyni miqdarda cərimə ilə cəzalandırılır.

Bu cür şəkil və ya görüntüləri, hər hansı bir yol ilə, qəsdən təmin edən və ya yayan, bunları idxal və ya ixrac edən və ya idxal və ixracına təhrik edən şəxs eyni müddətdə azadlıqdan məhrum etmə və eyni miqdarda cərimə ilə cəzalandırılır.

Uşağın pornoqrafik xarakterli təsvir və görüntülərini elektron kommunikasiya vasitələrindən istifadə etməklə qeyri-müəyyən auditoriyaya yayan şəxs beş ildən on ilədək azadlıqdan məhrum etmə və 26.4-cü maddədə nəzərdə tutulan məbləğdə cərimə ilə cəzalandırılır.

Təsvirin çəkildiyi və ya lentə alındığı zaman 18 yaşında olduğu sübut edilənə qədər, bu maddənin şərtləri xarici görünüşü uşağa bənzəyən şəxslərin pornoqrafik təsvirlərinə də şamil edilir.

Bu maddənin məqsədləri üçün, aşağıdakılar pornoqrafik təsvir hesab olunur:

- 1) açıq şəkildə seksual davranışa məruz qalan və ya bu cür davranışda iştirak edən uşağın təsvir və ya görüntüsü;
- 2) açıq şəkildə seksual davranışa məruz qalan və ya bu cür davranışda iştirak edən, xarici görünüşü uşağa bənzəyən şəxsin şəkil və ya görüntüsü;
- 3) açıq şəkildə seksual davranışda iştirak edən uşağın real təsviri.

"Real təsvir" dedikdə, digərləri ilə yanaşı xüsusilə, fiziki şəxsin tam və ya qismən rəqəmsal metodlar ilə hazırlanmış təsviri başa düşülür.

Bu təsvir və ya görüntülər cinayət əməlini müəyyən etmək və ya araşdırmaq məqsədilə toplanmışdırsa, bu maddənin müddəaları tətbiq edilmir.

Rusiya Federasiyası

Rusiya Federasiyasının Cinayət Məcəlləsi uşaq pornoqrafiyasının açıq şəkildə göstərilməsinə xüsusi toxunur.

Rusiya Cinayət Məcəlləsinin 242.1-ci maddəsi: İstehsal etmə və dövriyyəyə buraxma

Uşaqların Pornoqrafik Təsvirini nümayiş etdirən materiallar və ya məqalələr

1. 18 yaşına çatmış şəxs tərəfindən yaymaq, açıq şəkildə göstərmək və ya reklam etmək məqsədilə uşaqların pornoqrafik təsvirlərini nümayiş etdirən material və ya məqalələri hazırlama, saxlama və ya Rusiya Federasiyasının sərhədləri içərisində daşıma, habelə, uşaqları pornoqrafiya xarakterli əyləncə tədbirlərinin ifaçıları kimi çəkmə altı ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

2. Eyni əməllər:

a) valideyn və ya qanuna əsasən, uşağı böyütmək üçün məsuliyyət daşıyan digər bir şəxs, habelə, pedaqoq və ya təhsil, pedaqoji, tibbi və ya digər müəssisələrdə işləyən

və uşağa nəzarət etmək öhdəliyi daşıyan digər şəxslər tərəfindən törədildikdə;

b) 14 yaşından az olan şəxsə qarşı törədildikdə;

c) əvvəlcədən hazırlanmış plan əsasında bir qrup şəxs tərəfindən və mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə

üç ildən səkkiz ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Monako qanunları uşaq pornoqrafiyasına və uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkət şəkillərinə dair müfəssəl və aydın müddəalar nəzərdə tutur.

Konvensiya iki halda öhdəliklərdən geri çəkilməyə icazə verir:

- ▶ əslində mövcud olmayan uşağın simulyasiya edilmiş və ya real təsvirlərinin hazırlanması və ya bunlara sahib olma;
- ▶ seksual fəaliyyət üçün qanuni yaşa çatmış uşaqların təsvirlərinin onlar tərəfindən, onların razılığı ilə, yalnız şəxsi istifadə üçün hazırlanması və bunlara sahib olma.

Bundan sonra, hər bir tərəf informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməklə uşaq pornoqrafiyasına əldə edilən girişə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutan maddəni tam və ya qismən tətbiq etməmək hüququnu özündə saxlayır.

Polşa

Polşada seksual xarakterli hərəkətlərə dair qaydalar ölkənin Cinayət Məcəlləsinin (Dziennik Ustaw) bir hissəsidir və uşaqların məlumat kommunikasiya sistemləri və şəbəkələri vasitəsilə pornoqrafik fəaliyyətə cəlb edilməsinə qarşı mübarizəyə dair müfəssəl nümunəni təşkil edir.

Maddə 200a

§1. [...] 200-cü maddədə nəzərdə tutulan cinayəti törətmək və pornoqrafik material hazırlamaq və ya lentə almaq üçün, uşağı aldadaraq, onun şəraitini anlamamasından istifadə edərək və ya hədə-qorxu gələrək uşaq ilə görüşmək məqsədilə, məlumat kommunikasiya sistemləri və kommunikasiya şəbəkələri vasitəsilə 15 yaşından kiçik uşaq ilə əlaqəyə girən şəxs üç ilə qədər azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

§2. Məlumat kommunikasiya sistemi və ya kommunikasiya şəbəkəsi vasitəsilə 15 yaşdan aşağı uşağa cinsi əlaqəyə girməyi, ona tabe olmağı və ya digər seksual xarakterli hərəkət etməyi və ya pornoqrafik materialın hazırlanması və ya lentə alınmasını təklif edən və bu cür təklifin reallaşması üçün cəhd göstərən şəxs iki ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Maddə 200

§1. 15 yaşından kiçik şəxs ilə cinsi əlaqəyə girən və ya bu cür şəxsə qarşı digər seksual xarakterli hərəkət edən və ya uşağı tabe olmağa və ya bu cür hərəkətləri etməyə məcbur edən şəxs iki ildən on iki ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

§2. Cinsi həzz almaq üçün uşaq üzərində seksual xarakterli hərəkət edən şəxs eyni cəza ilə cəzalandırılır.

Portuqaliya

Uşaqlara qarşı törədilən İnternet ilə bağlı bütün cinayətləri əhatə etmək üçün, Portuqaliya qanunvericiliyi uşaqlara qarşı

seksual xarakterli hərəkətlər haqqında maddənin sadəcə geniş tətbiqini nəzərdə tutur (ümumilikdə).

Maddə 172 – Uşaqlara qarşı seksual xarakteri hərəkətlər

1. Uşaq ilə və ya uşağın üzərində seksual xarakterli hərəkət edən və ya uşağı onunla və ya digər bir şəxs ilə bu cür hərəkətlər etməyə təhrik edən şəxs bir ildən səkkiz ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

2. 14 yaşdan aşağı uşaq ilə cinsi əlaqəyə və ya anal seks əlaqəsinə girən şəxs üç ildən on ilədək azadlıqdan məhrum etmə cəzası ilə cəzalandırılır.

3. Aşağıdakı şəxslər üç ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır:

a) 14 yaşından kiçik uşaq qarşısında eksibisionizm hərəkəti edən şəxs

b) 14 yaşından aşağı uşağa intim söhbət və ya pornoqrafik təsvir, material və ya görüntülər ilə təsir edən şəxs

c) 14 yaşınadək uşağı pornoqrafik fotosəkil, film və lent yazısında istifadə edən

d) yuxarıda sadalanan materialların hər hansı növünü satan və ya nümayiş etdirən şəxs

üç ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

e) nümayiş etdirmək və ya satmaq məqsədilə c) paraqrafında nəzərdə tutulan materiallara sahib olan şəxs üç ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

4. a), b), c) və d) bəndində nəzərdə tutulan hərəkətlərdən hər hansı birini gəlir əldə etmək məqsədilə edən şəxs azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Portuqaliya Cinayət Məcəlləsinin İnternetə dair 4-cü hissəsi

İnternet vasitəsilə uşaqlara qarşı törədilən cinayətlərə Cinayət Məcəlləsinin 172-ci maddəsi şamil olunur.

Rumıniya

Rumıniya kompüter sistemləri vasitəsilə törədilən uşaq pornoqrafiyası ilə bağlı cinayətləri geniş şəkildə əhatə edən və hətta, təkcə uşaq pornoqrafiyası materiallarına sahibliyə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutan ölkələr arasındadır.

Rumıniya Cinayət Məcəlləsinin 238-ci maddəsi

Yaymaq, təklif etmək və ya özü və ya digər şəxs üçün əldə etmək məqsədilə kompüter sistemləri vasitəsilə uşaq pornoqrafiyası materialları istehsal etmək və ya kompüter sistemlərinin məlumat saxlama yaddaşında bu cür materiallara sahib olan şəxs ciddi rejimli cəza çəkmə müəssisəsində üç ildən on iki ilədək azadlıqdan məhrum etmə və müəyyən hüquqların məhdudlaşdırılması ilə cəzalandırılır.

Uşaqların pornoqrafik fəaliyyətdə iştirakı ilə bağlı cinayətlər

Konvensiya uşaqların açıq şəkildə seksual hərəkət edərək iştirak etdikləri canlı pornoqrafik fəaliyyətləri və xüsusilə aşağıdakı əməllərə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutur:

- ▶ uşağı pornoqrafik tamaşalarda iştiraka cəlb etmə və ya uşağı bu cür tamaşalarda iştiraka təhrik etmə;
- ▶ uşağı pornoqrafik tamaşalarda iştiraka məcbur etmə və ya uşağın bu cür tamaşalarda iştirakından gəlir əldə etmə və ya uşağı bu məqsədlə başqa formada istismar etmə;
- ▶ pornoqrafik tamaşalarda uşağın iştirak etdiyini bilərək bu cür tamaşalarda tamaşaçı kimi iştirak etmə.

Uşaqları əxlaqsız əməllərə cəlb etmə

Uşaqları əxlaqsız əməllərə cəlb etmə dedikdə, seksual fəaliyyət üçün qanuni yaşına çatmamış uşaqları digər uşaqlar və ya yetkinlik yaşına çatmış şəxslərin etdiyi seksual hərəkətləri izləməyə sövq etmək başa düşülür. Uşağın hər hansı bir şəkildə seksual fəaliyyətdə iştirakı mütləq deyil. Bu cür hərəkətləri uşaqların gözü qarşısında edən şəxs uşaqları əxlaqsız əməllərə cəlb etmiş sayılır.

Andorra

Andorra Knyazlığının qanunvericiliyi azyaşlı uşaqlar və ya həssas şəxslərin gözü qarşısında seksual hərəkətlərin edilməsinə görə cəzalar nəzərdə tutur.

Andorra Knyazlığının Cinayət Məcəlləsinin 156-cı maddəsi

Eksibisionizm

Azyaşlı uşaqlar və ya əlillərin həssas vəziyyətindən yararlanaraq onların gözü qarşısında seksual hərəkətlər edən və ya bu cür hərəkətlərin edilməsinə təhrik edən şəxs üç aydan üç ilədək azadlıqdan məhrum etmə və 6 000 avroya qədər məbləğdə cərimə ilə cəzalandırılır.

Yuxarıda sadalananlara cəhd etmə də cəzalandırılır.

Avstriya

Avstriya Cinayət Məcəlləsində uşaqların əxlaqsız əməllərə cəlb edilməsi ilə bağlı müddəalar nəzərdə tutulur.

§ 208 – 16 yaşından kiçik şəxslərin mənəvi inkişafına təhlükə törətmək

1. Azyaşlıya və ya on altı yaşından kiçik şəxsə tərbiyə, təhsil vermək və ya nəzarət etmək vəzifəsi daşıyan şəxs tərəfindən həmin azyaşlının və ya on altı yaşından kiçik şəxsin gözü qarşısında, özünün və ya digər şəxsin cinsi ehtiyacını ödəmək və ya cinsi ehtirasını oyatmaq məqsədilə, on altı yaşından kiçik şəxsin mənəvi və ya psixoloji inkişafına və ya sağlamlığına təhlükə törədən hərəkət etmə, əgər, işin hallarına əsasən, azyaşlının və ya on altı yaşından kiçik şəxsin inkişafına törədilən təhlükə müəyyən edilməzsə, bir ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

2. Əgər 1-ci bənddə nəzərdə tutulan birinci halda əməli törədən şəxs azyaşlıdan dörd yaşdan çox böyük deyildirsə, həmin şəxs cəzalandırılmır, bir şərtlə ki, azyaşlı 12 yaşından kiçik olmasın.

Uşaqların əxlaqsız əməllərə cəlb edilməsi onların psixoloji sağlamlıqlarına zərər vura və seksə və şəxsi əlaqələrə baxışlarını təhrif edə bilər. "İzləməyə təhrik etmək" anlayışına uşağın hərəkətləri izləməsinə səbəb olan istənilən üsul, güc, məcburiyyət, həvəsləndirmə və vəd kimi, istənilən vasitə daxildir.

Böyük Britaniya

Böyük Britaniyanın Seksual xarakterli cinayətlər haqqında 2003-cü il tarixli Qanunu seksual məqsədlər üçün uşaqların əxlaqsız əməllərə cəlb edilməsini geniş şəkildə əhatə edir.

11 Uşağın gözü qarşısında seksual xarakterli fəaliyyətlə məşğul olmaq

(1) Aşağıdakı hallarda on səkkiz yaşına çatmış və ya daha böyük şəxs (A) cinayət əməli törətmiş hesab olunur:

(a) fəaliyyətlə qəsdən məşğul olduqda,

(b) fəaliyyət seksual xarakterlidirsə,

(c) fəaliyyətdə cinsi həzz almaq məqsədi ilə iştirak etdikdə:

(i) digər şəxsin (B) yanında və ya həmin şəxsin A-nı görə biləcəyi yerdə, yaxud

(ii) B-nin həmin yerdə olduğunu bilərək və ya buna inanaraq məşğul olduqda və ya B-nin onun bu fəaliyyət ilə məşğul olduğundan xəbərdar olması niyyəti ilə bu fəaliyyətlə məşğul olduqda

(d) yaxud:

(i) B 16 yaşdan kiçik olduqda və ya A B-nin 16 yaşının tamam olduğuna ağlabatan şəkildə inanmadıqda, yaxud

(ii) B 13 yaşdan kiçik olduqda.

(2) Bu maddə ilə nəzərdə tutulan cinayətdə təqsirkar bilinən şəxs:

(a) toplam məhkumluq əsasında altı ayadək azadlıqdan məhrum etmə və ya müəyyən edilmiş yuxarı həddindən çox olmamaqla cərimə ilə və ya hər ikisi ilə cəzalandırılır;

(b) ittiham aktı əsasında məhkumluq edilərək on ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

12 Uşağı seksual hərəkəti izləməyə sövq etmək

(1) Aşağıdakı hallarda on səkkiz yaşına çatmış şəxs (A) cinayət əməli törətmiş hesab olunur:

(a) həmin şəxs cinsi həzz almaq məqsədi ilə, qəsdən digər şəxsi (B-ni) cinsi fəaliyyət ilə məşğul olan üçüncü şəxsi izləməyə və ya bu cür fəaliyyət ilə məşğul olan hər hansı şəxsin rəsmlərinə baxmağa sövq etdikdə ,

(b) fəaliyyət cinsi xarakterli olduqda,

(c) yaxud:

(i) B on altı yaşdan kiçik olduqda və A-nın B-nin on altı və ya yuxarı yaşda olduğuna inanması üçün ağlabatan səbəb olmadıqda , yaxud

(ii) B on üç yaşdan kiçik olduqda.

(2) Bu maddə ilə nəzərdə tutulan cinayətdə təqsirkar bilinən şəxs:

(a) toplam məhkumluq əsasında altı ayadək azadlıqdan məhrum etmə və ya müəyyən edilmiş yuxarı həddindən çox olmamaqla cərimə ilə və ya hər ikisi ilə cəzalandırılır;

(b) ittiham aktı əsasında məhkumluq edilərək on ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Seksual məqsədlər üçün uşaqları dilə tutma

Hazırkı beynəlxalq sənədlərdən heç biri bu mövzuya toxunmadığı üçün, cinsi ehtiyaclarını ödəmək məqsədilə uşaqlara görüş təklif etmək məqsədi ilə informasiya və kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə uşaqların dilə tutulmasına ("tovlama") istinad etməsi Lanzasot Konvensiyasının əsas yeniliyidir. Sonradan uşaqlar ilə görüşmək, onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər etmək və ya uşaq pornoqrafiyası istehsal etmək məqsədi ilə yetkinlik yaşına çatmış şəxslərin internet vasitəsilə uşaqlar ilə etibar əlaqəsi yaratması get-gedə artmaqdadır.

İsveç

1 iyul 2009-cu il tarixində seksual məqsədlər ilə uşaqların "tovlanma"sına görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutan yeni İsveç qanunu qüvvəyə minmişdir. Bu qanunun məqsədi uşaqların seksual xarakterli hərəkətlərdən qorunması üçün cinayət qanunvericiliyini gücləndirməkdir. Bu cinayət əməli uşaqlar ilə fiziki görüş zamanı seksual xarakterli hərəkəti mümkün etmək məqsədilə uşaqlar ilə ünsiyyət qurmağı ehtiva edir. Görüşü reallaşdırmaq üçün görülən tədbirlərə otel otağının bronlaşdırılması və ya görüşə gəlmək üçün verdiyi razılığa əməl etməsi üçün uşağa təzyiq göstərilməsini misal çəkmək olar. Bu müddəa internet vasitəsilə və ya digər şəkildə qurulan ünsiyyətlərə şamil olunur.

Cinayət Məcəlləsinin 6-cı Hissəsinin 10a Bölməsi (qeyri rəsmi tərcümə):

On beş yaşından kiçik uşağa qarşı müəyyən hərəkətləri (uşağı zorlama, uşağı ağır şəkildə zorlama, uşağı cinsi istismar etmə, uşağa qarşı seksual xarakterli hərəkət etmə, seksual xarakterli poza vermək məqsədilə uşağı istismar etmək, seksual xarakterli poza vermək məqsədilə uşağı ağır şəkildə istismar etmə və ya seksual təngə gətirmə) etmək məqsədilə uşaq

ilə görüş barədə razılığa gələn və bundan sonra, bu görüşün reallaşması üçün hər hansı

tədbir görən şəxs seksual məqsədlər üçün uşaq ilə ünsiyyət qurmaqda təqsirli bilinir və bir ilədən azadlıqdan məhrum etmə və cərimə ilə cəzalandırılır.

Qeyd etmək vacibdir ki, uşaq ilə seksual məzmunlu mesajlaşma özlüyündə cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmaq üçün kifayət deyildir. Bu cür spesifik davranışın müəllifinin "tovlama" anlayışı (seksual məqsədlər üçün uşaqların dilə tutulması) çərçivəsində cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması üçün uşağa qarşı seksual xarakterli hərəkət etmək və ya uşaq pornoqrafiyası istehsal etmək məqsədilə uşağa edilən görüş təklifi ilə müşayiət olunmalıdır və uşaq cinsi əlaqələr üçün müəyyən edilən qanuni yaşdan aşağı olmalıdır. Əgər, hətta, heç bir real seksual xarakterli hərəkət edilməmişdirsə belə, görüş təklifi "bu cür görüşün reallaşmasına aparıb çıxaran real hərəkətlər ilə müşayiət olunmuşdursa", cinayət əməlinin mövcudluğu tam şəkildə tanınır. Bu, məsələn, cinayətkarın görüş yerinə getməsi kimi konkret hərəkəti nəzərdə tutur. Bundan əlavə, bu cinayət əməlinin bütün əlamətləri qəsdən törədilməlidir. Əlbəttə ki, bütün bunlar o demək deyildir ki, Lanzaot Konvensiyası uşaqlar ilə "yalnız" seksual xarakterli mesajlaşma faktını məqbul davranış hesab edir. Davranışın bu növü konvensiyanın digər müddəaları (seksual xarakterli hərəkətlər, uşaq pornoqrafiyası və ya uşaqları əxlaqsız əməllərə cəlb etməyə dair müddəalar) ilə əhatə olunur və buna görə də, bu hərəkəti edən şəxs izlənilir və lazım gəldikdə, faktın ağırlığına uyğun olaraq cəza və ya digər sanksiyalar tətbiq edilir.

Estoniya

Bir çox digər ölkə kimi, Estoniya da bu məqsəd üçün istifadə edilən vasitələrə (məsələn, internet) toxunmadan uşaqların tovlanması və dilə tutulmasına görə ümumilikdə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutur. Buna görə də, "tovlama" hərəkəti (seksual məqsədlər üçün internet vasitəsilə uşaqları dilə tutma) bu ümumi müddəalar ilə əhatə olunur.

Estoniya Cinayət Məcəlləsinin 179 (1)-ci yarım bölməsində nəzərdə tutulur ki, "on dörd yaşından kiçik şəxsə pornoqrafik material və ya əşyaları vermə, göstərmə və ya digər şəkildə qəsdən təmin etmə, bu cür şəxsin gözü qarşısında cinsi əlaqəyə girmə və ya bu cür şəxsi digər yolla qəsdən seksual tovlama" üç ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Cinayəti törətməyə kömək etmə, təhrik etmə və cəhd etmə

Konvensiyaya əsasən, cinayət məsuliyyəti aşağıdakı hallara da şamil olunur:

- ▶ beynəlxalq səviyyədə kömək etmə və təhrik etmə: konvensiyada müəyyən edilən cinayətlərdən hər hansı birini törədən şəxsə cinayət törətmək niyyəti ilə digər şəxsin kömək etməsi;
- ▶ konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilən cinayətlərdən hər hansını etməyə beynəlxalq səviyyədə cəhd edilməsi.

İkinci ssenaridə, qeyd-şərt edilməsi və aşağıdakı cinayətləri törətməyə cəhd edilməsinə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulmamaq mümkündür: uşaq pornoqrafiyası təklif və ya təmin etmə, özü və ya digər şəxs üçün uşaq pornoqrafiyası satın alma,

informasiya və kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə qəsdən uşaq pornoqrafiyasına giriş əldə etmə, uşaqların iştirak etdiyi pornoqrafik tamaşaları qəsdən izləmə və seksual məqsədlə uşaqları əxlaqsız əməllərə cəlb etmə və ya dilə tutma.

Bəzi hüquq sistemləri törətməyə edilən cəhdə görə cəzalandırılan cinayətlərin dairəsini məhdudlaşdırdığı üçün, konvensiyada bu cür öhdəliklərdən geri çəkilmə hüquq sistemlərinin müxtəlifliyini nəzərə almaq məqsədi ilə nəzərdə tutulmuşdur.

Cinayət işinin açılması və cinayətkarların cəzalandırılması üçün yurisdiksiya tələbləri

Seksual xarakterli cinayətlər üzərində yurisdiksiya yaratmaq və cinayətkarları cəzalandırmaq məqsədilə konvensiya tərəflər üçün bir sıra tələblər müəyyən edir:

- ▶ ərazi prinsipi: hər bir tərəf öz ərazilərində, həmçinin, öz bayraqları altında üzən gəmilərdə və ya öz qanunlarına əsasən qeydiyyatdan keçmiş təyyarələrdə törədilmiş cinayətləri cəzalandırmalıdır;
- ▶ vətəndaşlıq prinsipi: hər bir tərəf öz vətəndaşları tərəfindən xaricdə törədilmiş cinayətləri cəzalandırmalıdır. Yurisdiksiyanın bu növü xüsusilə "seks turizm"inə qarşı mübarizədə önəmlidir;
- ▶ cinayətkar və ya zərərçəkmiş şəxsin daimi yaşadığı ölkəyə məxsusluğu prinsipi: hər bir tərəf öz ərazisində törədilmiş və ya zərərə səbəb olmuş əməlləri müəyyən etmək üçün yurisdiksiya yaratmalıdırlar. Lakin, bu qayda mütləq deyil və qeyd-şərt edilə bilər;
- ▶ ikili cinayət qaydasının tətbiq edilməməsi: əməl xaricdə törədildikdə, hətta həmin əməl törədildiyi ərazidə cinayət

əməli hesab olunmadığı hallarda belə konvensiya bu qaydanın tətbiqini istisna edir. Baxmayaraq ki, qaydanın tətbiq edilməməsi konvensiyanın əlavə dəyərinin əsas elementlərindən birini əks etdirir, bu, yalnız "seks turizm"inə və məhdud müddət ərzində xaricdə işləyən şəxslərə (humanitar, hərbi vəzifələr və ya digər müvəqqəti missiyalar) şamil olunur;

- zərərçəkmiş tərəfindən şikayət ərizəsinin verilməsi və ya aşağıdakı cinayətlərin törədildiyi ölkənin orqanları tərəfindən ittihamın irəli sürülməsi tələbinin tətbiq edilməməsi aşağıdakı əməllərəşamil edilir: seksual xarakterli hərəkətlər, uşaq fahişəliyi, uşaq pornoqrafiyasının istehsalı və uşağın pornoqrafik fəaliyyətdə iştirakı.

Müəyyən hallarda, bir neçə tərəf cinayətin törədilməsində iştirak edən şəxslərdən bir neçəsi və ya hamısı üzərində yurisdiksiyaya malik olsun. Bu zaman, prosedurun təkrarlanmaması məqsədlilə, tərəflər istintaqın həyata keçiriləcəyi "uyğun" yeri müəyyən etmək üçün məsləhətləşmələr aparır.

Korporativ məsuliyyət

Konvensiya tərəflərin üzərinə öz yerli qanunlarına uşaqlara qarşı müəssisədə aparıcı vəzifədə olan şəxs tərəfindən törədilmiş seksual xarakterli cinayət əməllərinə görə və ya müəssisə rəhbərinin işçini nəzarətdə saxlamaması və yoxlamaması səbəbi ilə bu cür cinayətin törədilməsi asanlaşdığı halda korporativ məsuliyyət müəyyən edən müddəaları daxil etmək öhdəliyi qoyur. Aparıcı vəzifədə olan şəxs öz səlahiyyətlərinin biri əsasında (müəssisəni təmsil etmək, qərar vermək və ya nəzarəti həyata keçirmək səlahiyyəti) fəaliyyət göstərməlidir. Dövlətlərin bu sahə üzrə hüquq ənənəsinin müxtəlifliyini nəzərə almaq üçün, bu məsuliyyətin mütləq şəkildə cinayət deyil, mülki və ya inzibati xarakterli olması nəzərdə tutulur. Bundan əlavə, korporativ məsuliyyət fərdi məsuliyyəti istisna etmir. Eyni vaxtda bir neçə səviyyədə məsuliyyət mövcud ola bilər. Bu mövzu ilə

bağlı əsas sənəd Avropa Şurası Parlament Assambleyasının müəssisələrdə uşaqlara qarşı pis rəftara dair 1934 sayılı Təvsiyədir (2010): zərərçəkmişlərin tam müdafiəsini təmin etmək üçün üzv dövlətlər tərəfindən qanunvericilik sahəsində, eləcə də, inzibati və siyasi sahələrdə atılan addımlar ilə bağlı müxtəlif təkliflər verir.

Norveç

Norveç qanunvericiliyi cinayətkarın tabeliyi və nəzarəti altında olan şəxslərə qarşı seksual xarakterli cinayətlər və 14 yaşadək uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərə dair çox kəskin və aydın müddəalar nəzərdə tutur.

Norveç Cinayət Məcəlləsi – Seksual xarakterli cinayətlərə dair 19-cu Bölmə, 194-201, 205 və 206 bəndlər

194. Hər hansı bir ev və ya müəssisədə həbs, probasiya müddəti və ya polis nəzarəti altında saxlanılan və ya uşaq rifahı xidmətinin nəzarəti altında müəssisədə birlikdə saxlandığı və ya onun səlahiyyəti və ya nəzarəti altında olan digər bir şəxsə qarşı seksual xarakterli hərəkət edən şəxs beş ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Özünün bu cür əlaqədə olduğu şəxs ilə seksual xarakterli hərəkət edən digər bir şəxsə kömək edən şəxs eyni cəza ilə cəzalandırılır.

195.14 yaşından kiçik uşağa qarşı seksual hərəkət edən şəxs on ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Bu hərəkət cinsi əlaqədirsə, iki ildən az olmayaraq azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Aşağıdakı hallarda iyirmi bir ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzası verilə bilər:

a) hərəkət iki və ya daha çox şəxs tərəfindən birlikdə edilmişdirsə;

b) hərəkət əzab verməklə və alçaldıcı şəkildə edilmişdirsə;

c) hərəkət 10 yaşından kiçik uşağa qarşı edilmişdir və dəfələrlə təkrarlanmışdırsa;

d) cinayətkar bu maddə və 192-ci bölməyə əsasən təqsirli bilinmiş və cəzalandırılmışdırsa ; yaxud

e) hərəkət zərərçəkmişin ölümünə və ya sağlamlığına ağır zərərin vurulmasına səbəb olmuşdursa. Cinsi yolla keçən xəstəliklər və ümumilikdə yoluxucu xəstəliklər, 1-3-cü bölmənin 3-cü yarımbölməsi, yoluxucu xəstəliklərin yayılması (bax 1-ci yarımbölmə) ilə bağlı cinsi yolla keçən xəstəliklər və ümumiyyətlə yoluxucu xəstəliklər (bax 1-3-cü bölmənin 3-cü yarımbölməsi) bu bölməyə əsasən hər zaman həyat və sağlamlığa ağır zərərin vurulması sayılır. Yaş ilə bağlı yol verilmiş hər hansı səhv cinayət məsuliyyətini aradan qaldırmır. Əgər, seksual hərəkət edən şəxslər yaş və inkişaf baxımından təxminən eyni səviyyədədirlərsə, bu maddədə nəzərdə tutulan cəza 1-ci yarımbölmənin 1-ci cümləsində müəyyən edilmiş aşağı həddən də az tətbiq olunur.

196. 16 yaşadək uşağa qarşı seksual hərəkət edən şəxs on ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Bu hərəkət cinsi əlaqədirsə, iki ildən az olmayaraq azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Aşağıdakı hallar iyirmi bir ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılı bilər:

a) hərəkət iki və ya daha çox şəxs tərəfindən birlikdə edilmişdirsə;

b) hərəkət əzab verməklə və alçaldıcı şəkildə edilmişdirsə;

c) cinayətkar bu maddə və 192 və 195-ci bölməyə əsasən təqsirli bilinmiş və cəzalandırılmışdırsa; yaxud

d) hərəkət zərərçəkmişin ölümünə və ya sağlamlığına ağır zərərin vurulmasına səbəb olmuşdursa. Cinsi yolla keçən xəstəliklər və ümumilikdə yoluxucu xəstəliklər, 1-3-cü bölmənin 3-cü yarım bölməsi, Yoluxucu xəstəliklərin yayılması (bax 1-ci yarım bölmə) ilə bağlı cinsi yolla keçən xəstəliklər və ümumiyyətlə yoluxucu xəstəliklər (bax 1-3-cü bölmənin 3-cü yarım bölməsi) bu bölməyə əsasən hər zaman həyat və sağlamlığa ağır zərərin vurulması sayılır. Yaş ilə bağlı yol verilmiş hər hansı səhv cinayət məsuliyyətini aradan qaldırmır. Əgər, seksual hərəkət edən şəxslər yaş və inkişaf baxımından təxminən eyni səviyyədədirlərsə, bu maddədə nəzərdə tutulan cəza 1-ci yarım bölmənin 1-ci cümləsində müəyyən edilmiş aşağı həddən də az tətbiq olunur.

Əlavə izahatlar: Yeni qəbul edilmiş 2005-ci il Cinayət Məcəlləsi tərəfindən edilən düzəlişlər nəticəsində uşaqların seksual xarakterli hərəkətlərdən qorunması açıq şəkildə gücləndirilmişdir:

– 299-cu bölməyə əsasən, 14 yaşından kiçik uşaq ilə edilmiş seksual xarakterli bütün hərəkətlər zorlama əməli hesab edilir;

– Cinsi əlaqəyə görə minimum cəza həddi iki ildən üç ilədək artırılmışdır, bax 300-cü bölmə (sonradan hazırkı Ümumi Mülki Cinayət Məcəlləsinə də daxil edilmişdir (bax yuxarıda), yeni Cəza Məcəlləsinin qüvvəyə minməyi gözlənilir);

– azadlıqdan məhrum etmə cəzasının maksimum həddi on ildən on beş ilədək artırılmışdır;

– Zərərçəkmiş uşağın yaşı 16 yaşdan azdırsa, azadlıqdan məhrum etmə cəzasının maksimum həddi əvvəl nəzərdə tutulan beş illik müddətdən fərqli olaraq, altı il müəyyən edilmişdir;

– Bundan əlavə, uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər edildikdə daha ağır cəza vermək üçün cəzalandırma qaydaları nəzərdə tutulmuşdur. Cəzalar, azadlıqdan məhrum etmənin

maksimum müddəti çərçivəsində, hazırkı cəzalardan təxminən 1/3 qədər ağır olmalıdır.

Hollandiya

Hollandiya Cinayət Məcəlləsi də müəyyən kateqoriyalı dövlət qulluqçuları və işçilərinin tabeliyi və ya nəzarəti altında şəxslərlə etdikləri əxlaqsız hərəkətlər ilə bağlı detallı müddəalar nəzərdə tutur.

Cinayət Məcəlləsinin 249-cu maddəsi

1. Öz azyaşlı uşağı, ögey uşağı və ya övladlığı, himayəsi altında olan uşağı, onun himayəsinə, təlimatına və ya nəzarətinə verilmiş azyaşlı və ona tabe olan işçi ilə əxlaqsız hərəkətlər etmiş şəxs altı ilədək azadlıqdan məhrum etmə və 4-cü kateqoriyalı cərimə ilə cəzalandırılır.

1. 1-ci bölmədə nəzərdə tutulan cəza aşağıdakılara da şamil olunur:

2. tabeliyində olan və ya onun nəzarətinə verilmiş şəxsə qarşı əxlaqsız hərəkət edən dövlət qulluqçusu;

3. həbsxana, dövlət qurumu, uşaqların himayəsi və qorunması üçün dövlət müəssisəsi, yetimlər üçün ev, xəstəxana və ya xeyriyyə müəssisəsində direktor, həkim, müəllim, dövlət qulluqçusu, nəzarətçi və ya işçi bu müəssisələrə qəbul edilmiş şəxsə qarşı əxlaqsız hərəkət etdikdə;

4. səhiyyə xidməti və ya sosial xidmət sektorunda işləyən şəxs xəstə və ya müştəri kimi özünü onun himayəsi və ya yardımına etibar etmiş şəxsə qarşı əxlaqsız hərəkət etdikdə.

Sanksiyalar və ağırlaşdırıcı hallar

Konvensiya tərəflərin üzərinə "səmərəli, mütənasib və kəsərli sanksiyalar" tətbiq etmək öhdəliyi qoyur. Şəxslər cinayət əməli törətdikdə, azadlıqdan məhrum etmə və ya hətta, ekstradisiya sanksiyaları tətbiq edilə bilər. Hüququ şəxslərə maddi sanksiyalar tətbiq edilə bilər. Cavabdeh şəxslərin cinayət əməllərinin törədilməsi üçün istifadə edilən sənədləri, malları və digər vasitələri müsadirə edilə bilər və həmçinin, cinayət əməlinin törədilməsi üçün istifadə edilən hər hansı bir müəssisənin bağlanması, uşaqlar ilə əlaqəni əhatə edən fəaliyyətlərin qadağan edilməsi və ya məhkəmə nəzarəti kimi sanksiyalar tətbiq edilə bilər.

Konvensiya müəyyən hallarda, məsələn, cinayət əməli nəticəsində zərərçəkmişin fiziki və əqli sağlamlığına ağır zərər dəydikdə, cinayət əzab və ağır işgəncə verməklə törədildikdə, zərərçəkmiş və cinayətkar eyni ailəyə və ya yaxın çevrəyə məxsus olduqda, cinayət bir qrup şəxs tərəfindən birlikdə və ya mütəşəkkil cinayətkar dəstə tərəfindən törədildikdə və cinayətkar eyni xarakterli cinayət əməlinə görə əvvəllər məhkum edildikdə, daha ağır cəzaların verilməsini nəzərdə tutur.

Əvvəlki məhkumluqlar

Uşaqların cinsi istismarı və ya onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər, adətən, bir neçə ölkədə təqsirli bilinmiş və məhkum edilmiş cinayətkar dəstə və ya şəxslər tərəfindən transmilli səviyyədə təşkil edilir. Yerli səviyyədə, bir çox hüquq sistemləri, şəxs əvvəllər məhkum olunmuşdursa, fərqli, daha ağır cəza nəzərdə tutur. Konvensiya bunun mümkünlüyünü təsdiq edir, lakin, məhkəmələrin üzərinə məhkəməyə cəlb olunmuş şəxs barəsində digər tərəf dövlətin məhkəməsi tərəfindən verilmiş yekun hökmün olub-olmamasını müəyyən etmək öhdəliyi qoymur.

Lakin, qeyd edilməlidir ki, Cinayət işləri üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım haqqında Avropa Konvensiyasının 13-cü maddəsinə əsasən, cinayət işi üzrə ehtiyac yarandıqda, bir tərəfin məhkəmə orqanları digər tərəfdən məhkəmə qeydlərindən çıxarış və ya bunlarla bağlı məlumatlar istəyə bilər.

Prosedurlar

İstintaq, məhkəmə prosesi və prosesual hüquq

Hazırkı beynəlxalq hüquqi sənədlər yalnız zərərçəkmiş uşaqlar üçün xüsusi hazırlanmış məhkəmə prosedurlarına olan ehtiyaca toxunur. Milli qanunvericiliklərin yeni təhlili bu sahədə bir sıra ziddiyyətlərin mövcud olduğunu aşkara çıxarmışdır. Buna görə də, Konvensiya uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər ilə bağlı həyata keçirilən istintaq və məhkəmə prosesi zamanı, onların keçirdikləri sarsıntıyı dərinləşdirməmək üçün, dövlət tərəfindən uşaqların əsas maraqları, hüquqları və həssas vəziyyətlərinin nəzərə alınmasını təmin edir. Əlbəttə ki, görülən tədbirlər Avropa insan hüquqları Konvensiyasının 6-cı maddəsində nəzərdə tutulduğu kimi cinayətkarın hüquqlarına (qorunmaq hüququ və ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ) xələl gətirməməlidir.

Müvafiq prosedurlar, xüsusilə, ehtimal edilən cinayətkarın və ya zərərçəkmişin ailəsindən təcrid edilməsi ilə bağlı tədbirlər görülərkən, onlar ardıcıl qaydada və əsassız olaraq ləngidilmədən həyata keçirilməlidir. Barəsində istintaq aparılan cinayətlərin xarakteri və ağırlığı imkan verirsə, istintaq gizli şəkildə aparılır.

Ümumi qoruma tədbirləri

Konvensiya istintaqın aparılmasından məhkəmə qərarının çıxarılmasına qədər cinayət prosesinin bütün mərhələlərində uşaqların qorunmasını təmin etmək məqsədilə:

- ▶ cinayət prosesinin gedişatı, onların sərəncamında olan xidmətlər və istintaqa cəlb edilmiş və ya ittiham olunan şəxsin azadlığa buraxılmasının mümkünlüyü barədə uşaqlara, onların ailələrinə və ya qanuni nümayəndələrinə məlumat verilməsi;
- ▶ cinayət prosesi üçün zəruri və ya səmərəli olmadıqca, uşaqların, onların ailələrinin və onların xeyrinə şahidlik edən şəxslərin hədə-qorxuya, qisasa, təkrar cinayət əməlinə məruz qalmamaları və ya ehtimal edilən cinayətkar ilə hər hansı bir şəkildə birbaşa qarşılaşmamaları üçün tədbirlərin görülməsi;
- ▶ onlara ifadə vermək, sübutları təqdim etmək imkanının verilməsi və onların şəxsi həyatlarının qorunması, xüsusilə, adlarının və xarici görünüşlərinin məxfi saxlanması;
- ▶ zərərçəkmiş tərəfindən şikayət ərizəsinin verilməsini gözləmədən cinayət işinin açılması və zərərçəkmiş tərəfindən hər hansı bir səbəbdən şikayət geri götürüldüyü halda belə cinayət işinin davam etdirilməsi də daxil olmaqla, tərəflər üçün prosessual öhdəliklər müəyyən edir.

Cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanı olmuş uşaqların bir sıra digər hüquqları da qorunur:

- ▶ məhkəmə və inzibati proses ilə bağlı məlumat almaq hüququ (bəzi dövlətlərdə, təzminat prosesi inzibati məsələdir);
- ▶ zərərçəkmişlərin əsaslar mövcud olduğu halda pulsuz hüquqi yardım almaq hüququ. Pulsuz hüquqi yardım almaq hüququ avtomatik şəkildə yaranmır və tərəflər Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin presedent hüququnu və həmin hüquqda effektiv məhkəməyə çıxış hüququnun təmin edilməsi üçün pulsuz hüquqi yardımın zəruri

olduğunu nəzərə almalıdırlar. Müvafiq şəxsin məhkəmədə vəkili yardım olmasın işlərinin onun üçün səmərəli olub-olmamasının, yəni, onun öz iddiasını adekvat və qənaətbəxş şəkildə medafie edə bilib-bilməyəcəyinin müəyyən edilməsi zəruridir (Airley İrlandiyaya qarşı (Airey v. Ireland Judgment, 9 oktyabr1979). Buna görə də, ədalətin maraqları çərçivəsində, vəkil haqqını ödəyə bilməyən imkansız tərəfin hüquqi yardımla təmin edilib-edilməməli olduğunu məhkəmə qiymətləndirməlidir;

- valideynlik vəzifələrini yerinə yetirən şəxslər və ya uşağın müdafiəsi üçün məsuliyyət daşıyan şəxslər hər hansı bir şəkildə prosesə cəlb edilməşdirsə və ya uşağın maraqlarının müdafiəsinə qərəzli yanaşırlarsa, xüsusi nümayəndə vasitəsilə məhkəmə prosesində təmsil olunmaq hüququ.

İddia qaldırma müddəti

Adətən, cinsi istismar və ya seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanı olmuş uşaqlara öz yaşadıklarını dilə gətirmək üçün uzun müddət lazım olur, bəzən, uşaqlar ümumiyyətlə susmağa üstünlük verirlər. Bu səbəbdən, cinayət barədə məlumat verməzdən öncə zərərçəkmişlərə müəyyən yetkinlik səviyyəsinə və müstəqilliyə çatmaq üçün lazımı qədər vaxt verilməlidir. Tərəflərdən cinayət prosesinə başlamazdan əvvəl zərərçəkmiş yetkinlik yaşına çatması üçün kifayət qədər müddətin verilməsini tələb edərkən, Konvensiya məhz bu imkanı təklif edir. Bu imkan yalnız xüsusi ağır cinayətlərə tətbiq olunur (uşaq fahişəliyi çərçivəsində seksual xarakterli hərəkətlər, cəlb etmə və məcburi istifadə). Məsələn, İngiltərə qanunvericiliyində iddia qaldırmaq müddəti nəzərdə tutulmur, Fransa qanunvericiliyində yetkinlik yaşına çatdıqdan sonra iyirmi il iddia qaldırmaq müddəti nəzərdə tutulur, İtaliya və Portuqaliya qanunvericilikləri zərərçəkmişin yaşı ilə bağlı heç bir qayda nəzərdə tutmur.

Uşaqlarla bağlı istintaq və onların dindirilməsi

Konvensiya istintaqların uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərə qarşı mübarizədə ixtisaslaşmış mütəxəssislər tərəfindən aparılmasını tələb edir. Həmçinin, dindirməni uşaqların ehtiyaclarına uyğunlaşdırmaq, onların etibarını qazanmaq və onları sərbəst şəkildə danışmağa cəsarətləndirmək üçün uşaqların ifadələri uşaq psixologiyası sahəsində xüsusi təlim almış şəxslər tərəfindən alınmalıdır. Məhkəmə prosesinə cəlb edilən şəxslər (xüsusilə, hakimlər, prokurorlar və vəkillər) arzu etdikləri təqdirdə və onların müstəqilliklərinə hörmət etməklə, uşaq hüquqları və uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlər sahəsində təlim ala bilməlidirlər.

Əksini etmək üçün ağlabatan qərar olmadıqda, dindirilmə cinayət əməli barədə məlumat verildikdən sonra dərhal, münaşib və təhlükəsiz mühitdə, mümkün olduğu təqdirdə, həmişə eyni şəxslər tərəfindən və uşağı müşayiət edən üçüncü tərəfin iştirakı ilə həyata keçirilməlidir. Cinayət prosesi zamanı sübut kimi və ya tibbi və terapevtik xidmətlər üçün istifadə məqsədilə, yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq, dindirilmə videolentə çəkilə bilər. Uşaqları qorumaq və danışmağa cəsarətləndirmək üçün, hakim uşağın kamera vasitəsilə dindirilməsini əmr edə və uşağın ehtimal edilən cinayətkar ilə birbaşa təmasa girmədən dindirilməsinə icazə verə bilər (video-konfrans).

Konvensiyanın müddəalarına əlavə olaraq, qeyd edilməlidir ki, Avropa Şurasının hökumətlərarası fəaliyyəti çərçivəsində Nazirlər Komitəsi tərəfindən 1 noyabr 2010-cu il tarixində, uşaqların ədliyyə sistemində çıxışını və bu sistemin uşaqlar ilə rəftarını təkmilləşdirmək məqsədilə, Uşaqların istifadəsi üçün yararlı ədliyyəyə təlimatları qəbul edilmişdir.

Seksual xarakterli cinayətlərdə təqsirli bilinən şəxslər barədə milli məlumatların qeydə alınması və saxlanması

Konvensiya uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və bu cinayətlər barədə istintaq aparılması məqsədilə, şəxsi məlumatların qorunması haqqında müddəalara¹¹ və hər bir dövlətin yerli qanunvericiliyinə uyğun olaraq məhkum edilmiş şəxslərin kimliyi və genetik profilləri ilə bağlı məlumatların qeydə alınmasını, saxlanılmasını və lazım olduğu təqdirdə, digər ölkənin müvafiq orqanlarına göndərilməsini nəzərdə tutur. Bu öhdəliyin necə tətbiq edilməsi ilə bağlı qərar vermək üçün dövlətlər kifayət qədər çevikliyə malikdirlər. Bu mövzu ilə bağlı səmərəli şəkildə istinad ediləcək sənəd Parlament Assambleyasının seksual xarakterli cinayətkarlara qarşı tədbirlərin gücləndirilməsinə dair 1733 sayılı Qətnaməsidir (2010).

Beynəlxalq əməkdaşlıq

Konvensiyaya qoşulmuş tərəflər cinayət işləri, uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual hərəkətlərin qarşısının alınması və qurbanların qorunması və onlara yardım edilməsi ilə bağlı məsələlərdə əməkdaşlığa dəvət edirlər.

Avropa Şurası cinayət işləri üzrə məhkəmə əməkdaşlığı ilə bağlı geniş standartlar kompleksinə artıq malikdir. Məsələn,

11. Şəxsi məlumatların avtomatik qeydə alınması (108 sayılı ETS) ilə bağlı Şəxslərin qorunmasına dair Konvensiyanın 5-ci maddəsinə əsasən "avtomatik qeydə alınmış şəxsi məlumat": a) ədalətli və qanuni qaydada əldə edilməli və qeydə alınmalıdır; b) xüsusi və qanuni məqsədlər üçün saxlanılmalı və bu məqsədlərə uyğun gəlməyən üsullarla istifadə edilməməlidir; c) saxlama məqsədlərinə adekvat, uyğun və mütənasib olmalıdır; d) düzgün olmalı və zəruri olduğu təqdirdə, yenilənməlidir; e) saxlama məqsədi üçün tələb olunan müddətdən artıq olmayaraq məlumat subyektlərinin identifikasiyasına imkan verən formada saxlanılmalıdır". Bundan əlavə, zəiflik dərəcəsi, təşkilat daxilində məlumata çıxışın məhdudlaşdırılmasına olan ehtiyac və uzun müddətli saxlama tələbləri nəzərə alınaraq, hər bir məlumat üçün xüsusi təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir.

Ekstradisiya haqqında Avropa Konvensiyası (24 sayılı ETS), Cinayət işləri üzrə qarşılıqlı yardım haqqında Avropa Konvensiyası (30 sayılı ETS) və Əlavə Protokollar (86, 98, 99, 182 sayılı ETS) və Çirkli pulların yuyulması, Cinayət yolu ilə əldə edilmiş gəlirlərin axtarışı, dondurulması və müsadirəsi və Terrorizmin maliyyələşdirilməsi haqqında Avropa Şurasının Konvensiyası (141 sayılı ETS) bir çox cinayətlərə tətbiq edilə bilən çarpaz vasitələr müəyyən edir.

Konvensiya özü beynəlxalq əməkdaşlığı idarə etməli olan bir sıra ümumi prinsipləri müəyyən edir:

- ▶ tərəflər mümkün olduğu qədər, sürətli məlumat və sübut dövriyyəsinin qarşısında duran maneələri aradan qaldırmalı və uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və bunlara qarşı mübarizə aparılması, qurbanların qorunması və onlara yardım göstərilməsi məqsədilə və bu cinayətlər ilə bağlı cinayət proseslərinin uğurla həyata keçirilməsi üçün əməkdaşlıq etməlidirlər;
- ▶ cinayət digər tərəfin ərazisində baş verdikdə, tərəflər qurbanlara daimi yaşadıqları dövlətlərin səlahiyyətli orqanlarına şikayət ərizəsi vermək imkanı verməlidirlər;
- ▶ məhkəmə sahəsində əməkdaşlıq etmək məqsədilə, tərəflər kifayət qədər hüquqi baza təşkil edən Lanzarot Konvensiyasına müraciət edə bilirlər;
- ▶ tərəflər üçüncü dövlətlərin xeyrinə həyata keçirilən inkişaf yardım proqramlarına uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və onlara qarşı mübarizə aparılmasının daxil edilməsinə səy göstərməlidirlər. Avropa Şurası üzv dövlətlərinin bir çoxu hüququn aliliyinin bərpa edilməsi və möhkəmləndirilməsi, məhkəmə institutlarının

təkmilləşdirilməsi, cinayət əleyhinə mübarizə və beynəlxalq konvensiyaların tətbiqinə yardım edilməsi kimi müxtəlif sahələri əhatə edən bu cür proqramlara malikdir.

Monitoring mexanizmi – Tərəflər Komitəsi

Tərkibi

Konvensiyaya qoşulmuş dövlətlər tərəfindən konvensiyanın effektiv şəkildə tətbiqini təmin etmək üçün, konvensiya monitoring mexanizmi müəyyən edir. Mexanizm konvensiyaya qoşulmuş tərəflərin nümayəndələrindən ibarət olan qurum-Tərəflər Komitəsinə əsaslanır. Buna görə də, ilkin olaraq, bu kifayət qədər ümumi monitoring mexanizmi olacaq və uşaq hüquqları üçün cavabdeh olan xüsusi milli qurumları əhatə etməyəcək. Komitə birinci dəfə Avropa Şurasının Baş Katibliyi tərəfindən Konvensiya 10-cu ratifikasiyası sayəsində (2010-cu il dekabr ayına qədər 10 ratifikasiya edilmişdir) qüvvəyə mindikdən sonra bir il müddətində çağırılır. Bu şərt ona görə qoyulmuşdur ki, komitə effektiv və etibarlı olması üçün kifayət sayda dövlətləri əhatə edə bilsin. Sonradan, komitə tərəflərin ən azı üçdə birinin və ya Baş Katibliyin tələbi ilə çağırılır.

Avropa Şurasının digər qurumları, daha dəqiq desək, Parlament Assambleyası, İnsan hüquqları üzrə Komissar, Cinayət problemləri üzrə Avropa Komitəsi (CDPC) və daşındıqları vəzifələr sayəsində monitoring fəaliyyətində iştirak etməklə dəyərli töhfə verəcək bir sıra komitələr monitoring mexanizmində iştirak edə bilirlər.¹² Uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısını almaq və bunlara qarşı mübarizə aparmaq üçün fəaliyyət göstərən vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları da komitənin işinə yardım etməyə dəvət olunacaqlar.

12. Bu komitələrə Hüquqi əməkdaşlıq üzrə Avropa Komitəsi (CDCJ), Sosial hüquqlar üzrə Avropa Komitəsi (ECSR), Gənclər üzrə məsləhətçi Şura (CCJ), Sosial yaxınlaşma üzrə Avropa Komitəsi (CDCS) və xüsusilə, İnsan hüquqları üzrə Daimi Komitə (CDDH).

Funksiyaları

Tərəflərin Komitəsi üç əsas funksiya daşıyır:

- ▶ konvensiyanın səmərəli istifadəsi və tətbiqini asanlaşdırmaq;
- ▶ konvensiyanın tətbiqi ilə bağlı meydana çıxan hər hansı bir məsələ ilə bağlı rəy vermək;
- ▶ uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və onlara qarşı mübarizə aparılması sahəsində dövlətlərin siyasətini təkmilləşdirmək məqsədilə dövlətlər arasında məlumat, təcrübə və qabaqcıl təcrübənin toplanması, təhlili və paylaşılması üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi qurum (klirinq palatası) fəaliyyət göstərmək.

Digər beynəlxalq sənədlər ilə əlaqə

- ▶ Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq hüquqları Konvensiyası və onun uşaq alveri, uşaq fahişəliyi və uşaq pornoqrafiyasına dair Fakültativ Protokolu ilə əlaqə: Bu Konvensiya Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Hüquqları Konvensiyasının və onun Fakültativ Protokolunun müddəalarından irəli gələn hüquq və öhdəliklərə təsir göstərmir. Konvensiya bunların təmin etdikləri qorumanın səmərəliliyini artırmaq və orada göstərilən standartları inkişaf etdirmək və təkmilləşdirmək məqsədi güdür.
- ▶ Digər beynəlxalq sənədlərlə əlaqə: bu Konvensiya bu konvensiya tərəfindən tənzimlənən məsələlərə dair digər çoxtərəfli və ya ikitərəfli müqavilələrin və ya sənədlərin müddəalarından irəli gələn hüquq və ya öhdəliklərə təsir etmir. Tərəflər konvensiyada toxunulmuş məsələlər ilə bağlı ikitərəfli və ya çoxtərəfli müqavilələr və ya digər beynəlxalq sazişlər bağlaya bilərlər, bu şərtlə ki, bunlar konvensiyanın müəyyən etdiyi öhdəliklərdən azad etməsin.

- Avropa Birliyinə xüsusi aidiyyatı olduğu üçün, konvensiyada “ayırıcı bənd”dən istifadə edilir, digər sözlə, Avropa İttifaqının uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərə məruz qalması ilə bağlı müəyyən məsələləri tənzimləyən qaydaları mövcud olduqda, Avropa İttifaqı üzv dövlətləri öz qarşılıqlı əlaqələrində, Avropa Şurasının konvensiyasının məqsəd və məramına xələl gətirmədən, həmin qaydaları tətbiq edirlər.

Konvensiyaya düzəlişlər

Tərəflər konvensiyanın müddəalarına düzəliş edilməsini təklif edə bilirlər. Təklif edilmiş düzəlişlər barədə Avropa Şurasının bütün üzv dövlətlərinə, konvensiyanı imzalayan dövlətlərə, bütün tərəflərə, Avropa İttifaqına və konvensiyanı imzalamağa və ya konvensiyaya qoşulmağa dəvət edilmiş bütün dövlətlərə məlumat verilməlidir. Cinayət problemləri üzrə Avropa Komitəsi (CDPC) təklif edilmiş düzəliş barədə rəy verir və sonra, bu rəy Nazirlər Komitəsinə təqdim edilir. Təklifi və rəyi nəzərdən keçirdikdən sonra, Nazirlər Komitəsi bütün tərəflər ilə məsləhətləşmələr aparmalı və təklifin qəbul edilməsi barədə qərar verməzdən əvvəl tərəflərin yekdil razılığını almalıdır.

Yekun müddəalar

Konvensiya Avropa Şurasının bütün üzv dövlətlərin, konvensiyanın hazırlanmasında iştirak edən üzv olmayan dövlətlərin (Kanada, Müqəddəs Məqam (Vatikan), Yaponiya, Meksika və Amerika Birləşmiş Ştatları) və Avropa İttifaqının imzalaması üçün açıqdır.

Nazirlər Komitəsi tərəflər ilə məsləhətləşmə apardıqdan sonra Avropa Şurasına üzv olmayan dövləti konvensiyaya qoşulmağa dəvət edə bilər. Bu qərar üzv dövlətlərin üçdə iki səs çoxluğu və Nazirlər Komitəsinə daxil olan tərəflərin yekdil razılığı ilə qəbul edilir. Konvensiyanın 5-ci ratifikasiyasının ardından 1 iyul 2010-

cu il tarixində qüvvəyə minməsindən sonra konvensiyaya qoşulmaq mümkün olmuşdur.

Lazım gəldikdə tərəflər konvensiyanın hansı ərazi və ya ərazilərə tətbiq olunaçağını bildirə bilərlər. Lakin, əsaslı səbəb olmadan dövlətin öz ərazisinin bir hissəsini konvensiyanın müddəalarının tətbiqindən istisna etməsi konvensiyanın məqsəd və məramına uyğun deyil.

Tərəflər, Konvensiyanın müəyyən müddəalarının tətbiqinə qeyd-şərti yalnız, həmin qeyd-şərt dəqiq şəkildə müəyyən edildikdə edə bilərlər. Qeyd-şərtlərin məqsədi mümkün qədər çox dövlətə konvensiyaya qoşulmaq imkanı vermək və bunu edərkən, onların əsas hüquqi prinsiplərindən bəzilərini qoruyub saxlamaqdır.

5. Avropa Şurasının Baş Katibinin Səbiq Müavini tərəfindən son söz

Cinsi zorakılıq mürəkkəb, həssas və həyəcan təbili çaldıracaq qədər geniş yayılmış problemdir. Statistik rəqəmlər şok edicidir: təxminən beş uşaqdan biri cinsi zorakılığın qurbanı olur. Bu rəqəm nə dərəcədə şok edicdirsə, bizim cinsi zorakılığa qarşı necə mübarizə aparmağın yollarını dəqiqliklə bilməyimiz, lakin həmin mübarizəni aparmamağımız faktı da bir o qədər dəhşətlidir. Bu stolüstü kitabda cinsi zorakılığın qarşısını almaq, uşaqları həmin zorakılıqdan qorumaq və cinayətkarların cəzasızlığını sona çatdırmaq üçün tələb olunan tədbirlər təfərrüatlı şəkildə təsvir edilmişdir.

Avropa Şurası uşaqlara qarşı cinsi zorakılığı dayandırmaq üçün 2010-cu ilin noyabr ayında "Beşdən bir" kampaniyasına başlamaqla, Uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərdən qorunması haqqında Avropa Şurası Konvensiyasının (Lanzarot Konvensiyası) imzalanmasını, ratifikasiyasını və tətbiqini təbliğ etmək istəyir. Avropa Şurası, həmçinin, problemin tam miqyası barədə maariflənməni artırmaq və uşaqları, onların ailələrini, qəyyumlarını və tam olaraq cəmiyyəti uşaqlara qarşı cinsi zorakılığın qarşısını almaq və bu barədə məlumatlılığı artırmaq üçün lazım olan bilik və vasitələr ilə təmin etmək istəyir.

"Beşdən Bir" kampaniyası maariflənmədən daha irəli gedir. Bu hökumətləri, parlamentləri, yerli özünüidarəetmə orqanlarını, peşəkar şəbəkələri, vətəndaş cəmiyyətini, özəl sektoru, mətbuatı, valideynləri və uşaqları səfərbər etmək istəyən kampani-

yadır. Biz, bunu məlumat və biliyi bölüşmək, şəbəkələr qurmaq, komanda işini təşkil etmək, vasitə və materialları təkmilləşdirmək, birgə fəaliyyət üçün imkanlar yaratmaq və irəliləyişin monitorinqini keçirməklə reallaşdırmaqla bilirik.

Parlament Assambleyası cinsi zorakılığa qarşı mübarizədə əsas rol oynamışdır və oynamağa davam edir. Bunun nəticəsində "Beşdə bir" kampaniyasını dəstəkləmək qərarı dərhal çox konkret və hədsiz dərəcədə effektiv tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə müşayiət olunmuşdur. Bu kitabın nəşr edilməsi buna yaxşı misaldır.

Parlament Assambleyasının İnsan alverinə qarşı mübarizə haqqında Konvensiyanın sürətli şəkildə ratifikasiyasına yardım göstərməsi kimi müsbət təcrübə məni çox cəsarətləndirir. İnanıram ki, Assambleyanın Lanzarot Konvensiyasına verdiyi dəstək tezliklə öz bəhrəsini verəcək. Mən Avropadakı bütün parlamentləri və parlament üzvlərini bu kampaniyaya dəstək verməyə çağırıram. Bu sizə aidiyyətli olan, sizin təcili diqqətinizi tələb edən, sizin səmimi səylərinizə ehtiyacı olan və sizə böyük məmnuniyyət gətirəcək məsələdir: Avropadakı milyonlarla uşağın qorunmasına töhfə vermək məmnuniyyəti .

Sizin dəstəyinizə arxalanıram.

Maud de Boer-Buquicchio
Avropa Şurası Baş Katibinin Səbiq Müavini

Əlavə №1

**Uşaqların cinsi istismar və seksual
xarakterli hərəkətlərdən müdafiəsi
haqqında Avropa Şurasının
Konvensiyası
(CETS No. 201)**

Lanzarot, 25 oktyabr 2007

Preambula

Avropa Şurasının üzv Dövlətləri və bu Konvensiyanı imzalayan digər tərəflər;

Üzvlər arasında daha böyük birliyə nail olmağın Avropa Şurasının məqsədi olduğunu nəzərə alaraq;

Hər bir uşağın yetkinlik yaşına çatmadığına görə ailəsi, cəmiyyət və dövlət tərəfindən qorunmaq hüququna malik olduğunu nəzərə alaraq

uşaqların cinsi istismarının, xüsusən uşaq pornoqrafiyasının və uşaq fahişəliyinin, uşaqlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin bütün formalarının, o cümlədən xaricdə törədilən hərəkətlərin uşaqların sağlamlığına və psixi-sosial inkişafına məhvedici təsir göstərdiyini müşahidə edərək;

həm uşaqların, həm də cinayətkarların informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından (İKT-lər) istifadə imkanlarının genişlənməsinə gəlincə uşaqlara qarşı cinsi istismarın və seksual xarakterli hərəkətlərin həm milli, həm də beynəlxalq səviyyədə narahatlıq yaradan miqyasə çatdığını uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və onlarla mübarizə aparılması üçün beynəlxalq əməkdaşlığa ehtiyac olduğunu müşahidə edərək;

uşaqların rifahının və ən yaxşı maraqlarının bütün üzv dövlətlərin bölüşdüyü təməl dəyərlər olduğunu və bu dəyərlərin heç bir ayrı-seçkiliyə yol verilmədən təşviq edilməli olduğunu nəzərə alaraq;

Avropa Şurasının dövlət və hökumət başçılarının 3-cü zirvə toplantısında (Varşava, 16-17 may 2005-ci il) qəbul edilmiş və uşaq-

ların cinsi istismarının qarşısının alınması tədbirlərinin təkmilləşdirilməsinə çağıran Fəaliyyət planına istinad edərək;

Xüsusi, uşaqların və gənclərin cinsi istismarına, onların iştirakı ilə pornoqrafiyaya, onların fahişəliyə cəlb edilməsinə və alverinə dair Nazirlər Komitəsinin R (91) 11 sayılı Təvsiyəsinə, uşaqların cinsi istismardan müdafiəsinə dair Rec (2001) 16 sayılı Təvsiyəyə və Kişilər cinayətlərə dair Konvensiyaya (ETS No. 185), xüsusilə də onun 9-cu maddəsinə, eləcə də İnsan alverinə qarşı mübarizə haqqında Avropa Şurasının Konvensiyasına (CETS No. 197) istinad edərək;

İnsan hüquqları və fundamental azadlıqların müdafiəsinə dair Konvensiyanı (1950, ETS No. 5), dəyişdirilmiş Avropa Sosial Xartiyasını (1996, ETS No. 163) və Uşaq hüquqlarının həyata keçirilməsinə dair Avropa Konvensiyasını (1996, ETS No. 160) nəzərə alaraq;

Eləcə də, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Hüquqları Konvensiyasını, xüsusilə də onun 34-cü maddəsinə, uşaq alverinə, uşaq fahişəliyinə və uşaq pornoqrafiyasına dair Fakültativ Protokolu, Transmilli Mütəşəkkil Cinayətkarlığa Qarşı BMT Konvensiyasını tamamlayan, İnsan alverinin, xüsusən qadın və uşaq alverinin qarşısının alınması, ona qarşı mübarizə və cəzalandırılmasına dair Protokolu, eləcə də Uşaq əməyinin ən pis formalarının qadağan edilməsi və onların aradan qaldırılması üçün təxirəsalınmaz tədbirlərə dair Beynəlxalq Əmək Təşkilatının Konvensiyasını nəzərə alaraq;

Avropa İttifaqı Şurasının uşaqların cinsi istismarına və uşaq pornoqrafiyasına qarşı mübarizəyə dair Çərçivə Qərarını (2004/68/JHA), Avropa İttifaqı Şurasının cinayət prosesində zərərçəkmişlərin statusuna dair Çərçivə Qərarını (2001/220/JHA) və Avropa İttifaqı Şurasının insan alverinə qarşı mübarizəyə dair Çərçivə Qərarını (2002/629/JHA) nəzərə alaraq;

Bu sahədə digər müvafiq beynəlxalq sənəd və proqramları, xüsusilə də Uşaqların kommersiya məqsədilə cinsi istismarına qarşı 1-ci

Ümumdünya Konqresində (27-31 avqust 1996-cı il) qəbul edilmiş Stokholm bəyannaməsini və Fəaliyyət Planını, Uşaqların kommersiya məqsədilə cinsi istismarına qarşı 2-ci Ümumdünya Konqresində (17-20 dekabr 2001-ci il) qəbul edilmiş Yokohama Qlobal Öhdəliyini, Uşaqların Kommersiya məqsədilə Cinsi İstismarına qarşı 2-ci Ümumdünya Konqresinə hazırlıq Konfransında (20-21 noyabr 2011-ci il) qəbul edilmiş Budapeşt Öhdəliyi və Fəaliyyət Planını, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Assambleyasının "Uşaqlar üçün təhlükəsiz dünya" adlı S-27/2 sayılı qərarını və 3-cü Zirvə toplantısından sonra qəbul edilmiş və Monako Konfransında (4-5 aprel 2006-cı il) işə başlamış "Uşaqlar üçün və uşaqlarla birlikdə Avropa qurmaq" adlı üç illik proqramını lazımi qaydada nəzərə alaraq;

Cinayətkarların kimliyindən asılı olmayaraq uşaqları cinsi istismardan və seksual xarakterli hərəkətlərdən qorunması və zərərçəkmişlərə yardım edilməsi kimi ümumi məqsədə səmərəli şəkildə töhfə verilməsinə qərarlı olaraq;

uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin bütün formalarına qarşı mübarizənin qabaqlayıcı, qoruyucu və cinayət-hüquqi aspektlərinə yönələn hərtərəfli beynəlxalq sənədin hazırlanmasına və xüsusi monitoring mexanizmlərinin yaradılmasına olan ehtiyacı nəzərə alaraq

Aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

1-ci fəsil – Məqsədlər, ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi prinsipi və anlayışlar

Maddə 1 – Məqsədlər

1. Bu Konvensiyanın məqsədləri aşağıdakılardır:

- a uşaqların cinsi istismarının və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və onlara qarşı mübarizə aparılması;
 - b cinsi istismarın və seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanı olan uşaqların hüquqlarının müdafiə edilməsi;
 - c uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərə qarşı mübarizədə milli və beynəlxalq əməkdaşlığın təşviq edilməsi;
2. Tərəflərin Konvensiyanın müddəalarını səmərəli surətdə həyata keçirmələrini təmin etmək üçün, bu Konvensiya xüsusi monitoring mexanizmi yaradır.

Maddə 2 – Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi prinsipi

Tərəflərin bu Konvensiyanın müddəalarını həyata keçirməsi, xüsusən, zərərçəkmişlərin hüquqlarının müdafiə etmək üçün tədbirlərdən yararlanma cins, irq, rəng, dil, din, siyasi və ya digər baxışlar, milli və sosial mənşə, milli azlığa mənsubiyyət, əmlak, doğum, cinsi oriyentasiya, sağlamlıq vəziyyəti, əlillik və ya hər hansı digər əsasə görə ayrı-seçkiliyə yol verilmədən təmin edilir.

Maddə 3 – Anlayışlar

Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün:

- a "uşaq" dedikdə 18 yaşına çatmamış hər hansı şəxs başa düşülür;
- b "uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlər" dedikdə bu Konvensiyanın 18 – 23-cü maddələrində nəzərdə tutulan davranış başa düşülür;

- c "zərərçəkmiş" dedikdə cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərə məruz qalmış hər hansı uşaq başa düşülür.

2-ci fəsil– Qabaqlayıcı tədbirlər

Maddə 4 – Prinsiplər

Uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin bütün formalarının qarşısını almaq və uşaqları qorumaq üçün hər bir tərəf zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 5 – Uşaqlarla təmasda çalışan şəxslərin işə götürülməsi, təlimi və onların maarifləndirilməsi

1. Hər bir Tərəf təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə, məhkəmə və hüquq-mühafizə sektorlarında, o cümlədən idman, mədəniyyət və istirahət fəaliyyətləri sahələrində uşaqlarla müntəzəm ünsiyyətdə olan şəxslər arasında uşaqların qorunması və onların hüquqları haqqında məlumatlılığın artırılması istiqamətində zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
2. Tərəflərdən hər biri 1-ci bənddə istinad edilən şəxslərin uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər, bu cür halların aşkar edilməsi üçün vasitələr və 12-ci maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulan imkanlar barədə adekvat biliyə malik olmalarını təmin etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
3. Uşaqlarla müntəzəm təmasın olduğu fəaliyyət növü ilə məşğul olmaq istəyən şəxslərə qarşı irəli sürülən şərtlər sırasında həmin şəxslərin uşaqların cinsi istismarına və ya uşaqlara qarşı seksual hərəkətlərə görə məhkum edilməməsi şərtinin nəzərdə tutulmasının təmin etmək üçün hər

bir Tərəf öz daxili qanunvericiliyinə müvafiq surətdə zəruri qanunvericilik və digər tədbirləri görür.

Maddə 6 – Uşaqlar üçün təhsil

Tərəflərdən hər biri uşaqların ibtidai və orta təhsil dövründə cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlər, eləcə də onların yaşına uyğun özlərini müdafiə etmək vasitələri barədə məlumat almalarını təmin etmək üçün bütün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür. Valideynlər ilə əməkdaşlıq şəraitində təqdim edilən bu məlumat, lazım gəldikdə, cinsi maarifləndirmənin daha ümumi konteksti daxilində verilir və burada riskli vəziyyətlərə, xüsusilə də yeni informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından istifadəni əhatə edən hallara xüsusi diqqət yetirilir.

Maddə 7 - Qabaqlayıcı müdaxilə proqramları və ya tədbirləri

Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş hər hansı cinayət əməlini törədə biləcəyi ehtimal edilən şəxslərin, lazım gəldikdə, əməlin törədilmə riskinin qiymətləndirilməsi və ya qarşısının alınması üçün nəzərdə tutulmuş effektiv müdaxilə proqramları və ya tədbirlərindən istifadə edə bilmələrini təmin edir.

Maddə 8 – İctimaiyyət üçün nəzərdə tutulmuş tədbirlər

1. Tərəflərdən hər biri geniş ictimaiyyətə ünvanlanan, uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlər və bunlara qarşı görülmə biləcək qabaqlayıcı tədbirlər ilə bağlı məlumatları əks etdirən maarifləndirmə kampaniyaları keçirir və ya keçirilməsinə imkan yaradır.

2. Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş cinayət əməllərini təbliğ edən materialların yayılmasının qarşısını almaq və ya qadağan etmək üçün bütün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 9 – Uşaqların, özəl sektorun, media və vətəndaş cəmiyyətinin iştirakı

1. Tərəflərdən hər biri uşaqları öz inkişaf səviyyəsinə uyğun olaraq uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərə qarşı mübarizə ilə bağlı dövlət siyasəti, proqramları və ya digər təşəbbüslərin işlənib hazırlanması və həyata keçirilməsində iştirak etməyə sövq edir.
2. Tərəflərdən hər biri özəl sektoru, xüsusilə də informasiya və kommunikasiya texnologiyaları sektorunu, turizm və səyahət sənayesini, bank və maliyyə sektorlarını, eləcə də vətəndaş cəmiyyətini uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması siyasətinin təkmilləşdirilməsi və tətbiq edilməsi işinə cəlb edir, bu sahəyə aid olan daxili normaları isə özünütənzimləmə və ya birgə tənzimləmə yolu ilə tətbiq edir.
3. Tərəflərdən hər biri, kütləvi informasiya vasitələrinin müstəqilliyinə və mətbuat azadlığına lazımi hörmət etməklə, kütləvi informasiya vasitələrini uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərin bütün aspektləri ilə bağlı müvafiq məlumatları yaymağa sövq edir.
4. Tərəflərdən hər biri maliyyə sahəsini uşaqların cinsi istismarının, onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və uşaqların qorunması məqsədilə vətəndaş cəmiyyəti tərəfindən həyata keçirilən layihə və

proqramları maliyyələşdirməyə, lazım gəldikdə, fondlar yaratmağa dəvət edir.

3-cü fəsil– İxtisaslaşmış qurumlar və əlaqələndirici orqanlar

Maddə 10 – Koordinasiya və qarşılıqlı fəaliyyətə dair milli tədbirlər

1. Tərəflərdən hər biri uşaqları cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərdən qorunmaq, bu cür halların qarşısının alınmaq və bunlara qarşı mübarizə aparmaq vəzifəsi daşıyan müxtəlif qurumlar arasında, xüsusilə də, təhsil, səhiyyə, sosial xidmət, hüquq-mühafizə və məhkəmə orqanları arasında milli və ya yerli səviyyədə koordinasiyanı təmin etmək üçün lazımi tədbirlər görür.
2. Tərəflərdən hər biri aşağıdakıların yaradılması və ya təyin edilməsi üçün zəruri qanunvericilik və digər tədbirləri görür:
 - a xüsusi resurslar və vəzifələr ilə təmin edilməklə, uşaq hüquqlarının təbliği və qorunmasını təmin etmək üçün müstəqil və səlahiyyətli milli və ya yerli qurumlar;
 - b şəxsi həyatın toxunulmazlığı hüququnun qorunması şərtilə, uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkət hallarının müşahidə edilməsi və qiymətləndirilməsi məqsədilə, vətəndaş cəmiyyəti ilə əməkdaşlıq etməklə milli və ya yerli səviyyələrdə və məlumatların toplanması mexanizmləri və ya koordinasiya mərkəzləri.
3. Tərəflərdən hər biri uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının daha yaxşı alınması və bu cür hallara qarşı mübarizə aparılması üçün səla-

hiyyətli dövlət orqanları, vətəndaş cəmiyyəti və özəl sektor arasında əməkdaşlığa dəstək olur.

4-cü fəsil–Qabaqlayıcı tədbirlər və zərərçəkmişlərə yardım

Maddə 11 – Prinsiplər

1. Tərəflərdən hər biri qurbanlara, onların yaxın qohumlarına və onların qayğısına qalmağa məsul olan istənilən şəxsə lazımi yardım göstərilməsi üçün səmərəli sosial proqramlar həyata keçirir və çoxşaxəli təsisatlar yaradır.
2. Tərəflərdən hər biri qurbanın yaşı qeyri-müəyyən olduqda və qurbanın uşaq olmasına dair əsaslar olduqda, onun yaşı müəyyən edilənə qədər uşaqlar üçün nəzərdə tutulan qoruma və yardım tədbirlərinin ona tətbiq olunması üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 12 – Cinsi istismarın və ya seksual xarakterli hərəkətlərin törədilməsi barədə şübhələr olduqda məlumat verilməsi

1. Tərəflərdən hər biri uşaqlarla təmas halında işləyən müəyyən peşəkarlar ilə bağlı daxili qanun tərəfindən müəyyən edilən gizlilik qaydalarının, uşaqların cinsi istismar və ya seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanı olduğuna inanmaq üçün ağlabatan səbəblər mövcud olduğu hallarda, həmin peşəkarların bu hallar barədə uşaqların qorunması üçün məsuliyyət daşıyan xidmətlərə məlumat vermələrinə maneə yaratmamasını təmin etmək üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
2. Tərəflərdən hər biri uşaqların cinsi istismarı və ya seksual xarakterli hərəkətlər barədə məlumatı olan və ya bu halın möv-

cudluğu barədə qərəzsiz şübhəsi olan istənilən şəxsi bu faktlar barədə müvafiq xidmətlərə məlumat verməyə həvəsləndirmək üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 13 – Yardım xətləri

Tərəflərdən hər biri zəng edən şəxslərin gizliliyi, yaxud anonimliyini tam şəkildə təmin etməklə telefon və ya internet qaynar xətləri kimi məlumat xidmətlərini yaratmaq və onlara yardım etmək üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 14 – Zərərçəkmişlərə kömək göstərilməsi

1. Tərəflərdən hər biri qısa və ya uzun müddətə psixi və psixi-sosial vəziyyətlərinin bərpası məqsədilə qurbanlara yardım etmək üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür. Bu bəndə uyğun olaraq görülən tədbirlər zamanı uşağın fikri, tələbatı və qayğıları nəzərə alınır.
2. Tərəflərdən hər biri, daxili qanunvericilikdə müəyyən edilən şərtlərə əsasən, qurbanlara yardım edilməsində iştirak edən qeyri-hökumət təşkilatları, digər müvafiq təşkilatlar və ya vətəndaş cəmiyyətinin digər elementləri ilə əməkdaşlıq etmək üçün tədbirlər görür.
3. Valideynlər və ya uşağın qayğısına qalan şəxslər onun cinsi istismarı və ya ona qarşı seksual xarakterli hərəkətlərdə iştirak edərlərsə, onda 11-ci maddənin 1-ci bəndində göstərilən müdaxilə tədbirlərinə aşağıdakılar daxil edilir:

– ehtimal edilən cinayətkarın təcrid edilməsinin mümkünü;

- qurbanın ailəsindən təcrid edilməsinin mümkünlüyü . Bu cür təcrid edilmənin şərtləri və müddəti uşağın maraqları nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.
4. Tərəflərdən hər biri qurbana yaxın olan şəxslərin, lazım gəldikdə, terapeutik yardım, xüsusilə də, təcili psixoloji yardım almalarını təmin etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.

5-ci fəsil – Müdaxilə proqramları və ya tədbirləri

Maddə 15 – Ümumi prinsiplər

1. Tərəflərdən hər biri daxili qanunvericiliyinə uyğun olaraq, uşaqlara qarşı seksual xarakterli cinayətlərin törədilməsinin qarşısını almaq və ya onların sayını minimuma endirmək məqsədilə 16-cı maddənin 1 və 2-ci bəndlərində nəzərdə tutulan şəxslərə qarşı səmərəli müdaxilə proqramları və ya tədbirlərini təmin edir və ya dəstəkləyir. Daxili qanunvericilikdə müəyyən edilən şərtlərə uyğun olaraq, bu cür proqramlar və ya tədbirlərdən cinayət prosesi getdiyi müddət ərzində, həbsxanalarda və ya həbsxanalardan kənarda istənilən zaman əlçatan olmalıdır.
2. Tərəflərdən hər biri daxili qanunvericiliyinə uyğun olaraq, səlahiyyətli orqanlar, xüsusilə də, səhiyyə və sosial xidmət orqanları, eləcə də, məhkəmə orqanları və vəzifəsi 16-cı maddənin 1 və 2-ci bəndlərində göstərilən şəxslər ilə iş aparmaq olan digər orqanlar arasında tərəfdaşlığın və ya əməkdaşlığın digər formalarının inkişafını təmin edir və dəstəkləyir.
3. Tərəflərdən hər biri daxili qanunvericiliyinə uyğun olaraq, müvafiq proqram və ya tədbirlərin müəyyən edilməsi məqsədilə, bu Konvensiyada müəyyən edilən, 16-cı maddənin 1 və 2-ci

bəndlərində nəzərdə tutulan şəxslər tərəfindən törədilən cinayət əməllərinin təhlükəlilik dərəcəsi və təkrar törədilmə riskinin mümkünlüyünün qiymətləndirilməsini təmin edir.

4. Tərəflərdən hər biri daxili qanunvericiliyinə uyğun olaraq, həyata keçirilən proqram və tədbirlərin effektivliyinin qiymətləndirilməsini təmin edir.

Maddə 16 –Müdaxilə proqramları və tədbirlərindən yararlanan şəxslər

1. Tərəflərdən hər biri daxili qanunvericiliyinə uyğun olaraq, bu Konvensiyada müəyyən edilmiş hər hansı cinayət əməlinin törədilməsinə görə haqqında cinayət işi açılmış şəxslərin 15-ci maddənin 1-ci bəndində qeyd edilən proqram və ya tədbirlərdən yararlanma bilmələrini təmin edir, bu şərtlə ki, bu, müdafiə hüququna, ədalətli və qərəzsiz məhkəmə araşdırmasının tələblərinə və xüsusilə, təqsirsizlik prezumpsiyası prinsiplərinə xələl gətirməsin və ya ziddinə olmasın.
2. Tərəflərdən hər biri daxili qanunvericiliyinə uyğun olaraq, bu Konvensiyada müəyyən edilmiş hər hansı cinayət əməlinin törədilməsində ittiham edilən şəxslərin 15-ci maddənin 1-ci bəndində qeyd edilən proqram və ya tədbirlərdən yararlanmalarını təmin edir.
3. Tərəflərdən hər biri daxili qanunvericiliyinə uyğun olaraq, uşaqların seksual davranış problemlərini həll etmək məqsədilə, müdaxilə proqramları və ya tədbirlərinin cinayət məsuliyyəti yarandığı yaşıdan aşağı olan şəxslər də daxil olmaqla, seksual xarakterli cinayət əməli törətmiş uşaqların inkişaf tələbatlarına uyğun işlənib hazırlanmasını və ya həyata keçirilməsini təmin edir.

Maddə 17 – Məlumat və razılıq

1. Tərəflərdən hər biri daxili qanunvericiliyinə uyğun olaraq, 16-cı maddədə göstərilən və barələrində müdaxilə proqramları və ya tədbirləri təklif edilən şəxslərin bu təklifin səbəbləri haqda məlumatlı olmalarını və bütün hallar barədə məlumatlandırıldıqdan sonra proqram və ya tədbirin tətbiqinə razılıq vermələrini təmin edir.
2. Tərəflərdən hər biri daxili qanunvericiliyinə uyğun olaraq, barəsində müdaxilə proqramı və ya tədbirlərinin təklif edildiyi şəxslərin bu təklifdən imtina edə bilmələrini və təklif mühakimə olunmuş şəxslərə üçün nəzərdə tutulduğu hallarda, bu cür şəxslərin təklifdən imtinanın mümkün nəticələri barədə məlumatlı olmalarını təmin edir.

6-cı fəsil – Maddi cinayət hüquq normaları

Maddə 18 – Seksual xarakterli hərəkətlər

1. Hər bir Tərəf aşağıda sadalanan qəsdən törədilmiş əməllərə görə cinayət məsuliyyətini müəyyən etmək üçün bütün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:
 - a milli qanunvericiliyin müvafiq müddəalarına uyğun olaraq seksual akt üçün qanuni yaşa çatmamış uşağa qarşı seksual xarakterli hərəkətlər etmək;
 - b uşağa qarşı aşağıdakı şəkildə seksual xarakterli hərəkətlər etmək :
 - məcburiyyət, güc, hədə-qorxu yolu ilə; yaxud

- uşağın etibarından, onun üzərində səlahiyyətdən və ya təsirdən sui-istifadə edərək, habelə ailə daxilində; yaxud
 - uşağın, xüsusilə də, əqli və ya fiziki əlilliyi və ya asılı vəziyyətdə olması səbəbi ilə, köməkətsiz vəziyyətindən sui-istifadə edərək.
2. Yuxarıdakı 1-ci bəndin məqsədi üçün, tərəflərdən hər biri uşaq ilə cinsi əlaqəyə imkan verən minimum yaş həddini müəyyən edir.
 3. 1.a bəndinin müddəaları azyaşlılar arasında qarşılıqlı razılıqla baş verən cinsi əlaqə hallarına şamil edilmir.

Maddə 19 –Uşaq fahişəliyi ilə bağlı cinayət əməlləri

1. Tərəflərdən hər biri aşağıda sadalanan qəsdən törədilmiş əməllərin kriminallaşdırılması istiqamətində zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:
 - a uşağı fahişəliyə cəlb etmə və ya uşağı fahişəlik etməyə təhrik etmə;
 - b uşağı fahişəliklə məşğul olmağa məcbur etmə və ya uşağın fahişəlik etməsindən gəlir əldə etmə və ya bu cür məqsədlər üçün uşağı digər formada istismar etmə;
 - c uşaq fahişəliyi xidmətlərindən istifadə etmə.
2. Bu maddənin məqsədləri üçün “uşaq fahişəliyi” dedikdə, ödəniş, vəd və ya əvəzləmənin müqabilində, bunun uşağa və ya üçüncü şəxsə çatmasından asılı olmayaraq,

uşağın seksual xarakterli hərəkətlərə cəlb edilməsi başa düşülür.

Maddə 20 –Uşaq pornoqrafiyası ilə bağlı cinayət əməlləri

1. Tərəflərdən hər biri aşağıda göstərilən əməllərin kriminallaşdırılması istiqamətində bütün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:
 - a uşaq pornoqrafiyası materiallarının istehsalı;
 - b uşaq pornoqrafiyası materiallarının təklif edilməsi və ya təqdim edilməsi;
 - c uşaq pornoqrafiyası materiallarının yayılması və ya ötürülməsi;
 - d uşaq pornoqrafiyası materiallarının şəxsi istifadə və ya başqa şəxs üçün alınması;
 - e uşaq pornoqrafiyası materiallarına sahib olma;
 - f informasiya və kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə uşaq pornoqrafiyası materiallarının qəsdən əldə edilməsi.
2. Bu maddənin məqsədləri üçün , "uşaq pornoqrafiyası" dedikdə real və ya qeyri-real açıq-aydın seksual hərəkətlər edən uşağı göstərən, yaxud başlıca olaraq seksual məqsədlər üçün uşağın cinsiyyət orqanlarını nümayiş etdirən istənilən materialı başa düşülür.
3. Tərəflərdən hər biri aşağıdakı hallarda pornoqrafik materialın istehsalı və bu cür materiala sahib olma ilə bağlı 1.a və

e. bəndlərini tam və ya qismən tətbiq etməmək hüququnu özündə saxlaya bilər:

- əslində mövcud olmayan uşağın simulyasiya edilmiş və ya real təsvirlərinin hazırlanması və ya bunlara sahib olma;
- 18-ci maddənin 2-ci bəndində müəyyən edilən yaşa çatmış uşaqların şəkillərinin onlar tərəfindən, onların razılığı ilə, yalnız şəxsi istifadə üçün hazırlanması və bunlara sahib olma.

4. Tərəflərdən hər biri 1.f bəndini tam və ya qismən tətbiq etməmək hüququnu özündə saxlaya bilər.

Maddə 21 – Uşağın pornoqrafik hərəkətlərdə iştirakı ilə bağlı cinayət əməlləri

1. Tərəflərdən hər biri aşağıda sadalanan qəsdən törədilmiş əməllərin kriminallaşdırılması istiqamətində bütün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:
 - a uşağı pornoqrafik tamaşalarda iştiraka cəlb etmə və ya uşağı bu cür tamaşalarda iştiraka təhrik etmə;
 - b uşağı pornoqrafik hərəkətlərdə iştiraka məcbur etmə və ya uşağın bu cür hərəkətlərdə iştirakından gəlir əldə etmə və ya uşağı bu məqsədlə başqa formada istismar etmə;
 - c pornoqrafik tamaşalarda uşağın iştirak etdiyini bilərək bu cür tamaşalarda tamaşaçı kimi iştirak etmə.

2. Tərəflərdən hər biri 1.a və ya b. bəndlərinə müvafiq olaraq, 1.c bəndinin uşaqları cəlb etmə və ya məcbur etmə hallarına tətbiqini məhdudlaşdırmaq hüququnu özündə saxlayır.

Maddə 22 – Uşaqları əxlaqsız əməllərə cəlb etmə

Tərəflərdən hər biri 18-ci maddənin 2-ci bəndində müəyyən edilən yaş həddinə çatmamış uşağın, seksual xarakterli məqsədlər üçün, hətta, uşaq özü iştirak etməsə belə, seksual xarakterli hərəkət və ya cinsi fəaliyyət səhnələrini izləməsinə qəsdən səbəb olmağa görə cinayət məsuliyyətinin müəyyən edilməsi üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 23 – Seksual xarakterli məqsədlər üçün uşaqların dilə tutulması

Tərəflərdən hər biri yetkinlik yaşına çatmış şəxs tərəfindən informasiya və kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə, 18-ci maddənin 1.a bəndində, yaxud 20-ci maddənin 1-ci bəndində müəyyən edilən cinayət əməllərinin hər hansını törətmək məqsədilə, 18-ci maddənin 2-ci bəndində müəyyən edilən yaş həddinə çatmamış uşaqla qəsdən, baş tutması üçün real addımlar ilə müşayiət olunan, görüş təklifinin edilməsinə görə cinayət məsuliyyətinin müəyyən edilməsi üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 24 – Kömək etmə, təhrik etmə və cəhd etmə

1. Tərəflərdən hər biri, bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş cinayət əməllərinin hər hansı birinin törədilməsinə qəsdən kömək etmə, yaxud, təhrik etmənin cinayət əməli sa-

yılması üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.

2. Tərəflərdən hər biri, bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş əməllərin hər hansı birinin törədilməsinə qəsdən cəhd etmənin cinayət əməli sayılması üçün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.
3. Tərəflərdən hər biri 2-ci bəndi 20-ci maddənin 1.b, d. e. və f. bəndlərinə, 21-ci maddənin 1.c. bəndinə, 22-ci və 22-ci maddələrə əsasən müəyyən edilmiş cinayət əməllərinə tam və ya qismən tətbiq etməmək hüququnu özündə saxlayır.

Maddə 25 – Konvensiyanın məkana və şəxslərə görə qüvvəsi

1. Aşağıdakı hallarda, Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş cinayət əməllərindən hər hansı biri ilə bağlı yurisdiksiyanı müəyyən etmək üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür, əgər cinayət əməli:
 - a onun ərazisində törədilibsə; yaxud
 - b həmin tərəfin bayrağı altında üzən gəmidə törədilibsə; yaxud
 - c həmin tərəfin qanunları üzrə qeydiyyatda alınmış təyyarədə törədilibsə; yaxud
 - d öz vətəndaşlarının biri tərəfindən törədilibsə; yaxud
 - e onun ərazisində daimi yaşayış yeri olan şəxs tərəfindən törədilibsə.

2. Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş, onun vətəndaşlarından biri və ya onun ərazisində daimi yaşayan şəxs tərəfindən törədilən cinayət əməlinə bu Konvensiyanın müddələrinin şamil edilməsi istiqamətində zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirlərin görülməsinə səy göstərir.
3. Tərəflərdən hər biri Konvensiyanı imzalayarkən və ya rətifikasiya, qəbuletmə, təsdiq və ya qoşulma sənədini təqdim edərkən, Avropa Şurası Baş Katibliyinə ünvanlanan bəyannamə ilə bəyan edə bilər ki, bu maddənin 1.e bəndində müəyyən edilən yurisdiksiya qaydalarını tətbiq etməmək və ya xüsusi hallarda tətbiq etmək hüququnu özündə saxlayır.
4. Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyanın 18, 19-cu maddələrində, 20-ci maddəsinin 1.a bəndində və 21-ci maddəsinin 1.a və b. bəndlərində nəzərdə tutulan cinayət əməlləri üzrə istintaq həyata keçirmək üçün Konvensiyanın 1.d bəndinə əsasən müəyyən edilən qüvvəsinin əməlin törədildiyi ərazidə cinayət sayılıb-sayılmamasından asılı olmayaraq şamil edilməsi üçün bütün zəruri qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
5. Tərəflərdən hər biri Konvensiyanı imzalayarkən və ya rətifikasiya, qəbuletmə, təsdiq və ya qoşulma sənədini təqdim edərkən, Avropa Şurası Baş Katibliyinə ünvanlanan bəyannamə ilə bəyan edə bilər ki, vətəndaşın daimi yaşayış yeri həmin tərəfin ərazisindədirsə, Konvensiyanın qüvvəsini bu maddənin 4-cü bəndini 18-ci maddənin 1.b. bəndinin ikinci və üçüncü abzaslarında nəzərdə tutulan cinayət əməllərinə şamil etməmək hüququnu özündə saxlayır.
6. Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyanın 18, 19-cu maddələrində, 20-ci maddəsinin 1.a bəndində və 21-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayət əməlləri üzrə istintaq həyata keçirilməsi üçün 1.d və e. bəndlərinə əsasən müəyyən edilən

Konvensiyanın qüvvənin cinayət işinin açılması üçün yalnız zərərçəkmiş tərəfindən məlumat verilməsi və ya şəxsin ərazisində əməli törətdiyi dövlət tərəfindən ittiham edilməsi şərtindən asılı olmayaraq şamil edilməsi üçün bütün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

7. Tərəflərdən hər biri, ehtimal edilən cinayətkar onun ərazisində olarsa və cinayətkarı yalnız malik olduğu vətəndaşlıq səbəbi ilə digər tərəfə ekstradisiya etmirsə, bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş cinayət əməllərinə bu Konvensiyanın qüvvəsinin şamil edilməsi istiqamətində hlazimi qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.
8. Birdən artıq Tərəf bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş, cinayət əməli olduğu ehtimal edilən əməl ilə bağlı yurisdiksiya iddiası irəli sürərsə, aidiyyatı olan Tərəflər, lazım gəldikdə, istintaqın həyata keçirilməsi üçün ən uyğun yurisdiksiyanı müəyyən etmək üçün öz aralarında məsləhətləşmə aparırlar.
9. Beynəlxalq hüququn ümumi qaydalarını pozmadan, bu Konvensiya hər hansı Tərəfin öz daxili qanunvericiliyinə uyğun olaraq həyata keçirdiyi hər hansı cinayət yurisdiksiyasını istisna etmir.

Maddə 26 – Korporativ məsuliyyət

1. Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş, hüquqi şəxsdə mühüm vəzifə tutan fiziki şəxs tərəfindən:
 - a hüquqi şəxsi təmsil etmək səlahiyyətinə;
 - b hüquqi şəxsin adından qərar qəbul etmək səlahiyyətinə;

- c hüquqi şəxs daxilində nəzarəti həyata keçirmək səlahiyyətinə

əsaslanaraq, tək və ya hüquqi şəxsin hər hansı orqanının bir nümayəndəsi olaraq, hüquqi şəxsin maraqları naminə törədilmiş cinayət əməlinə görə hüquqi şəxsin məsuliyyət daşımalarını təmin etmək üçün qanunvericilik və digər tədbirlər görür.

2. Artıq 1-ci bənddə nəzərdə tutulmuş hallardan əlavə, bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş cinayət əməlinin 1-ci bənddə istinad edilən hüquqi şəxsin rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərən fiziki şəxs tərəfindən hüquqi şəxsin maraqları naminə törədilməsi hüquqi şəxs tərəfindən kifayət qədər nəzarət edilməməsi nəticəsində mümkün olmuşdursa, Tərəflərdən hər biri bu cür əməlin törədilməsinə görə hüquqi şəxsin məsuliyyət daşımalarını təmin etmək üçün qanunvericilik və digər tədbirlər görür.
3. Tərəfin hüquqi prinsiplərindən asılı olaraq, hüquqi şəxsin məsuliyyəti cinayət, mülki və ya inzibati məsuliyyət ola bilər.
4. Bu cür məsuliyyətə cəlb etmə cinayət əməlini törətmiş fiziki şəxslərin cinayət məsuliyyətini aradan qaldırmır.

Maddə 27 – Sanksiya və tədbirlər

1. Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş cinayət əməllərinin, onların ağırlığını nəzərə almaqla, effektiv, mütənasib və kəsərli şəkildə cəzalandırılmasını təmin etmək üçün lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür. Bu sanksiyalara ekstradisiyaya əsas verən azadlıqdan məhrumetməni ehtiva edən cəzalar daxildir. .

2. Tərəflərdən hər biri 26-cı maddəyə uyğun olaraq məsuliyyətə cəlb edilmiş hüquqi şəxslərə, cinayət icraatı və ya digər qaydada tətbiq edilən pul cərimələrinin və aşağıda sadalanan digər tədbirlər də daxil olmaqla effektiv, mütənasib və kəsərli sanksiyaların tətbiq edilməsi üçün lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür:
 - a dövlət imtiyazlarından və ya yardımından məhrum etmə;
 - b kommersiya fəaliyyəti ilə məşğul olmaq hüququndan müvəqqəti və ya daimi məhrum edilmə;
 - c məhkəmə nəzarətinin tətbiq edilməsi;
 - d hüquqi şəxsin ləğv edilməsinə dair məhkəmə qərarı.
3. Tərəflərdən hər biri aşağıdakıların həyata keçirilməsi üçün zəruri qanunvericilik və digər tədbirləri görür:
 - a aşağıdakıların aşkarlanmasının və müsadirəsinin təmin edilməsi:
 - bu Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməllərinin törədilməsi üçün istifadə edilən mallar, sənədlər və digər vasitələr;
 - bu cür cinayət əməllərinin törədilməsi nəticəsində əldə edilən gəlirlər, yaxud dəyəri bu cür gəlirlərə uyğun gələn əmlak;
 - b bu Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş hər hansı cinayət əməlinin törədilməsi zamanı istifadə edilən müəssisənin, vicdanlı üçüncü tərəflərin hüquqlarına xələl gətirmədən, müvəqqəti və ya birdəfəlik bağlanması, yaxud uşaqlarla təmas halında peşəkar və ya könüllü fəaliyyət

göstərən və cinayət əməlini bu fəaliyyəti həyata keçirərək törədən cinayətkarın bu fəaliyyəti həyata keçirməsinə müvəqqəti və ya birdəfəlik qadağa qoyulması.

4. Tərəflərdən hər biri cinayətkarlar ilə bağlı, valideynlik hüququndan məhrumetmə, yaxud, mühakimə olunmuş şəxslər üzərində nəzarət və müşahidənin həyata keçirilməsi kimi digər tədbirlər tətbiq edə bilər.
5. Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilən istənilən cinayət əməlinin qurbanları üçün qabaqlayıcı və yardım proqramlarının maliyyələşdirilməsi məqsədilə cinayət yolu ilə əldə edilmiş gəlirlərin və ya bu maddəyə uyğun olaraq müsadirə edilmiş əmlakın xüsusi fonda verilməsini təmin edə bilər.

Maddə 28 – Ağırlaşdırıcı hallar

Tərəflərdən hər biri aşağıdakı halların, bu halların, cinayət əməlinin həlledici hissəsini təşkil etmədiyini nəzərə alaraq, daxili qanunvericiliyin müvafiq müddəalarına uyğun olaraq bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş cinayət əməlləri ilə bağlı sanksiyalar müəyyən edilən zaman ağırlaşdırıcı hallar kimi nəzərdən keçirilməsini təmin etmək üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:

- a cinayət əməli nəticəsində zərərçəkmişin fiziki və əqli sağlamlığına ağır zərər dəyməsi ;
- b cinayət əməlinə əvvəl və ya cinayət əməlinin törədilməsi zamanı işgəncə və ya ağır zorakılıq hərəkətlərinin edilməsi;
- c cinayət əməlinin köməksiz vəziyyətdə olan şəxsə qarşı törədilməsi;

- d cinayət əməlinin ailə üzvü, uşaqla yaşayan şəxs və ya səlahiyyətindən sui-istifadə edən şəxs tərəfindən törədilməsi;
- e cinayət əməlinin bir qrup şəxs tərəfindən törədilməsi;
- g cinayət əməlinin mütəşəkkil cinayət dəstə tərəfindən törədilməsi;
- g cinayətkarın əvvəllər eyni xarakterli cinayət əməlinə görə məhkum olunması.

Maddə 29 – Əvvəlki məhkumluqlar

Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş cinayət əməllərinin törədilməsinə görə cəza müəyyən edərkən digər tərəfin bu cinayət əməlləri ilə bağlı əvvəllər çıxardığı hökmlərin nəzərə alınmasına imkan yaratmaq üçün lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür.

7-ci fəsil– İstintaq, cinayət təqibi və prosessual hüquq normaları

Maddə 30 – Prinsiplər

1. Tərəflərdən hər biri istintaq və məhkəmə prosesinin uşağın əsas maraqlarını nəzərə alaraq və onun hüquqlarına hörmət göstərərək həyata keçirilməsini təmin etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
2. Tərəflərdən hər biri istintaq və məhkəmə prosesinin uşağın keçirdiyi sarsıntının dərinləşdirməsinə səbəb olmaması və ədalət bərqərar olduqdan sonra, lazım gəldikdə, yardımın

göstərilməsini təmin edərək, zərərçəkmişlərə münasibətdə qoruyucu yanaşmaya sadıq qalırlar.

3. Tərəflərdən hər biri istintaq və məhkəmə prosesinin prioritet qaydada və heç bir əsassız ləngimə olmadan həyata keçirilməsini təmin edir.
4. Tərəflərdən hər biri bu fəsilə əsasən həyata keçirilən tədbirlərin İnsan hüquqları və əsas azadlıqları haqqında Konvensiyanın 6-cı maddəsinə uyğun olaraq, özünü müdafiə hüququnu, ədalətli və qərəzsiz məhkəmə araşdırması hüququnu pozmasının təmin edir.
5. Tərəflərdən hər biri öz daxili qanunvericiliyinin əsas prinsiplərinə uyğun olaraq aşağıdakı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:
 - lazım gəldikdə, gizli əməliyyatların keçirilməsinə icazə verərək, bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş cinayət əməlləri üzrə effektiv istintaq və məhkəmə prosesinin həyata keçirilməsi;
 - informasiya və kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə ötürülən, təqdim edilən fotoşəkillər və ya audiovizual çəkilişlər kimi uşaq pornoqrafiyası materiallarını təhlil etməklə, istintaq orqanları və ya digər orqanlara 20-ci maddədə nəzərdə tutulmuş cinayət əməllərindən zərərçəkmiş şəxslərin şəxsiyyətini müəyyən etmək üçün imkanın yaradılması.

Maddə 31 – Ümumi qoruma tədbirləri

1. Tərəflərdən hər biri aşağıdakı tədbirləri həyata keçirmək yolu ilə cinayət və məhkəmə prosesinin bütün mərhələlə-

rində, zərərçəkmişlərin şahid kimi ehtiyacları da daxil olmaqla, onların hüquq və maraqlarını qorumaq üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:

- a zərərçəkmişlərin məlumat almaq hüququndan imtina etmədikləri halda, onlara hüquqları və yararlanı biləcəkləri xidmətlər barədə məlumat vermək, etdikləri şikayət nəticəsində görülən tədbirlər, irəli sürülmüş ittihamlar, istintaq və araşdırmaların gedişatı, onların bu prosesdə rolu, eləcə də, onların işləri üzrə çıxarılan qərarlar barədə onlara məlumat verilməsi;
- b ən azı qurbanların və onların ailələrinin təhlükəyə məruz qala biləcəkləri hallarda, lazım gəldikdə, onlara cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmiş və ya məhkum edilmiş şəxsin müvəqqəti və ya qəti surətdə azadlığa buraxıldığı barədə məlumatın verilməsi;
- c daxili qanunun prosessual normalarına uyğun olaraq, zərərçəkmiş şəxslərə birbaşa və ya vasitəçilik yolu ilə ifadə vermək, sübutları təqdim etmək və öz fikirlərini, ehtiyaclarını və narahatlıqlarını bildirmək imkanının verilməsi;
- d qurbanların hüquq və maraqlarının lazımi qaydada təmsil edilməsi və nəzərə alınması üçün onların müvafiq yardım xidmətləri ilə təmin edilməsi;
- e qurbanların şəxsi həyatlarının toxunulmazlığını qorumaq, şəxsiyyətlərini və xarici görünüşlərini gizli saxlamaq və daxili qanunvericiliyə uyğun olaraq, onların şəxsiyyətlərinin müəyyən edilməsinə səbəb ola biləcək hər hansı informasiyanın açıqlanmasının qarşısının alınması;

- f qurbanları, eləcə də, onların ailələrini və onların xeyrinə şahidlik edən şəxsləri hədə-qorxu, qisas və təkrar cinayətdən zərər çəkməkdən qorumaq;
 - g səlahiyyətli orqanlar uşağın maraqları baxımından fərqli qərar vermədikdə və ya istintaq və məhkəmə prosesi bu cür təması tələb etmədikdə, məhkəmədə və hüquq-mühafizə orqanlarında zərərçəkmişlər və cinayətkar arasında təmasın qarşısını almaq.
2. Tərəflərdən hər biri, zərərçəkmişlərin səlahiyyətli orqanlarla ilk görüşündən başlayaraq, onların müvafiq məhkəmə prosesi və inzibati proses barədə məlumat əldə edə bilmələrini təmin edir.
 3. Tərəflərdən hər biri zərərçəkmişlərin, onlar üçün cinayət prosesində tərəf statusu əldə etmək mümkün olduğu zaman, uyğun hesab edildiyi təqdirdə, pulsuz göstərilən hüquqi yardımdan istifadə edə bilmələrini təmin edir.
 4. Daxili qanunvericiliyə uyğun olaraq, zərərçəkmiş cinayət prosesində tərəf olduqda və valideynlik vəzifəsi daşıyan şəxslər, onlar və zərərçəkmiş arasında maraqların toqquşması səbəbi ilə, zərərçəkmiş bu cür cinayət prosesində təmsil etmək hüququndan məhrum edilməslərsə, tərəflərdən hər biri məhkəmə orqanlarına zərərçəkmiş üçün xüsusi nümayəndə təyin etmək imkanı verir.
 5. Tərəflərdən hər biri daxili qanunvericiliyin müddəalarına uyğun olaraq, qanunvericilik və ya digər tədbirlər vasitəsilə ilə, qruplara, fondlara, cəmiyyətlərə və ya hökumət və qeyri-hökumət təşkilatlarına bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş cinayət əməlləri üzrə keçirilən cinayət prosesləri zamanı, zərərçəkmişlərin razılığı ilə onlara yardım/dəstək göstərməyə imkan verir.

6. Tərəflərdən hər biri bu maddənin şərtlərinə uyğun olaraq zərərçəkmişlərə verilən məlumatların onların yaşına və inkişaf səviyyələrinə uyğun olaraq, həmçinin onların başa düşükləri dildə verilməsini təmin edir.

Maddə 32 – Cinayət işinin açılması

Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş cinayət əməlləri üzrə istintaq və cinayət təqibinin həyata keçirilməsinin bu cür cinayət əməli barədə qurban tərəfindən məlumat verilməsi və ya ittiham irəli sürülməsindən asılı olmamasını və hətta, qurban öz ifadələrini geri götürsə belə, istintaq və məhkəmə prosesinin davam etməsini təmin etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.

Maddə 33 – Cinayət məsuliyyətinə cəlb etmə müddəti

Tərəflərdən hər biri 18, 19-cu maddələrin 1.a və b. bəndlərinə, və 21-ci maddənin 1.a bəndində nəzərdə tutulmuş cinayət əməlləri üzrə cinayət təqibinə başlamaq üçün cinayət məsuliyyətinə cəlb etmə müddətinin, cinayət əməlinin ağırlığına mütənasib qaydada, zərərçəkmiş yetkinlik yaşına çatdıqdan sonra cinayət təqibinin effektiv şəkildə həyata keçirməyə kifayət edəcək qədər davam etməsini təmin etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.

Maddə 34 – İstintaq

1. Tərəflərdən hər biri istintaqın həyata keçirilməsi üçün məsuliyyət daşıyan şəxslərin, qurumların və ya xidmətlərin uşaqların cinsi istismarı və ya onlara qarşı seksual

xarakterli hərəkətlər ilə mübarizə sahəsində ixtisaslaşmalarını və ya həmin anda təlim almalarını təmin etmək üçün lazım ola biləcək tədbirləri həyata keçirir.

2. Tərəflərdən hər biri qurbanın həqiqi yaşı ilə bağlı qeyri-müəyyənliyin cinayət prosesinin başlamasına mane olmaması üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.

Maddə 35 – Uşağın dindirilməsi

1. Tərəflərdən hər biri aşağıdakıların təmin edilməsi üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür:
 - a uşağın dindirilməsi fakt barədə səlahiyyətli orqanlara məlumat verildikdən sonra heç bir əsassız ləngimə olmadan başlayır.
 - b uşağın dindirilməsi, lazım gəldikdə, bu məqsəd üçün yaradılmış və ya qurulmuş yerdə aparılır;
 - c uşağın dindirilməsi bu məqsəd üçün təlim keçmiş peşəkarlar tərəfindən aparılır;
 - d mümkün olduqda və lazım gəldikdə, uşağın bütün dindirilmələri eyni şəxs tərəfindən aparılır;
 - e dindirilmələrin sayı mümkün olduğu qədər az olmalı və yalnız, cinayət prosesinin həyata keçirilməsi məqsədilə aparılmalıdır;
 - f həmin şəxslə bağlı əsaslandırılmış və əksini nəzərdə tutan qərar çıxarılmadıqca, uşağı qanuni nümayəndəsi və ya la-

zım gəldikdə, onun seçimi ilə yetkinlik yaşına çatmış şəxs müşayiət edə bilər.

2. Tərəflərdən hər biri qurbanla aparılan bütün dindirmələrin və ya lazım gəldikdə, yetkinlik yaşına çatmamış şahidlə aparılan bütün dindirmələrin videolentə yazılmasını və bu videolentə yazılmış dindirilmələrin daxili qanunvericiliyin müəyyən etdiyi qaydalara uyğun olaraq məhkəmə prosesi zamanı sübut kimi qəbul edilməsini təmin etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
3. Zərərçəkmişin yaşı qeyri-müəyyən olarsa və zərərçəkmişin azyaşlı olduğuna dair tutarlı əsaslar mövcud olarsa, 1 və 2-ci bəndlərdə göstərilən tədbirlər onun yaşının təyin edilməsi müddətində tətbiq edilir.

Maddə 36 –Cinayət mühakimə icraatı

1. Hüquq sahəsində çalışan insanların müstəqilliyini tənzimləyən normalara lazımi qaydada əməl etməklə, tərəflərdən hər biri məhkəmə prosesinə cəlb edilən bütün şəxslərin, xüsusilə də hakimlərin, dövlət ittihamçılarının və vəkillərin uşaqların hüquqları və uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual hərəkətlərlə əlaqədar təlimlər keçilməsinin təmin edilməsi üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
2. Tərəflərdən hər biri öz daxili qanunvericiliyinə uyğun olaraq lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür ki:
 - a hakim məhkəmə baxışının qapalı iclasda keçirilməsi üçün sərəncam verə bilsin;

b zərərçəkmiş məhkəmədə baxışında bilavasitə iştirak etmədən, müvafiq rabitə texnologiyaları vasitəsilə məhkəmə zalında ifadə verə bilsin.

8-ci fəsil – Məlumatların qeydə alınması və saxlanması

Maddə 37 – Cinsi toxunulmazlığa qarşı cinayət əməllərinə görə məhkum edilmiş şəxslər barəsində məlumatların qeyd edilməsi və saxlanması

1. Bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş cinayət əməllərinin qarşısının alınması və bu əməllər üzrə cinayət təqibinin həyata keçirilməsi üçün Tərəflərdən hər biri şəxsi məlumatların qorunmasına dair müvafiq müddəalara və yerli qanunvericiliyin müəyyən etdiyi digər müvafiq hüquq və zəmanətlərə uyğun olaraq, bu Konvensiyada nəzərdə tutulmuş cinayət əməlini törətmiş şəxsin şəxsiyyətinə və genetik profilinə (DNT) aid məlumatları toplamaq və saxlamaq üçün lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür.
2. Tərəflərdən hər biri Konvensiyanı imzalayarkən və ya ratifikasiya, qəbul etmə, təsdiq və ya qoşulma sənədini depozitə verərkən, Avropa Şurasının Baş Katibinə 1-ci bəndin məqsədləri üçün məsuliyyət daşıyan vahid milli qurumun adını və ünvanını təqdim edir.
3. Tərəflərdən hər biri 1-ci bənddə qeyd edilən məlumatın daxili qanunda və müvafiq beynəlxalq sənədlərdə müəyyən edilən şərtlərə uyğun olaraq digər Tərəfin səlahiyyətli orqanına ötürülə bilməsi üçün lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür.

9-cu fəsil – Beynəlxalq əməkdaşlıq

Maddə 38 – Beynəlxalq əməkdaşlıq üzrə ümumi prinsiplər və tədbirlər

1. Tərəflər aşağıdakı məqsədlərə nail olmaq üçün bu Konvensiyanın müddəalarına uyğun olaraq və vahid və ya ikitərəfli qaydada qanunvericilik və daxili qanunvericilik əsasında razılaşdırılmış müvafiq beynəlxalq və regional sənədlər və razılaşmalar vasitəsilə bir-birləri ilə əməkdaşlıq edirlər:
 - a uşaqların cinsi istismarının və seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və bu cür hallara qarşı mübarizə aparılması;
 - b qurbanların qorunması və onlara köməklik göstərilməsi;
 - c bu Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməlləri ilə bağlı istintaq və ya məhkəmə prosesi.
2. Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş və qurbanların yaşadığı ərazidə deyil, digər tərəfin ərazisində törədilmiş cinayət əməli barədə qurbanlarının yaşadıkları Dövlətin səlahiyyətli orqanlarına şikayət edə bilmələri üçün lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür.
3. Cinayət işləri və ya razılaşma mövcud olduğu zaman ekstradisiya ilə bağlı qarşılıqlı hüquqi yardım göstərən tərəf bu cür razılaşmanın olmadığı tərəfdən hüquqi yardım və ya ekstradisiya ilə bağlı sorğu alarsa, o bu Konvensiyanı cinayət işləri və ya bu Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməllərinə görə ekstradisiya ilə bağlı qarşılıqlı hüquqi yardım üçün hüquqi əsas hesab edə bilər. Tərəflərdən hər biri məqsəduyğun olduğu zaman uşaqların

cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və bu əməllərə qarşı mübarizənin üçüncü dövlətlərin maraqları naminə həyata keçirilən yardım proqramlarına daxil edilməsinə səy göstərir.

Fəsil X – Monitoring mexanizmi

Maddə 39 – Tərəflərin Komitəsi

1. Tərəflər Komitəsinin tərkibi Konvensiya tərəflərinin nümayəndələrindən təşkil olunur.
2. Tərəflər Komitəsi Avropa Şurasının Baş Katibi tərəfindən çağırılır. Onun birinci yığıncağı onuncu imzalayan tərəfin ratifikasiyası ilə bu Konvensiya qüvvəyə mindiyi tarixdən sonra bir il ərzində keçirilir. Sonrakı yığıncaqlar tərəflərin ən azı üçdə biri və ya Baş Katib tərəfindən tələb etdiyi zaman keçirilir.
3. Tərəflər Komitəsi öz prosedur qaydalarını qəbul edir.

Maddə 40 – Digər nümayəndələr

1. Avropa Şurası Parlament Assambleyası, İnsan hüquqları üzrə Komissar, Cinayət problemləri üzrə Avropa Komitəsi (CDPC), eləcə də Avropa Şurasının digər müvafiq hökumətlərarası komitələrinin hər biri Tərəflər Komitəsinə nümayəndə təyin edirlər.
2. Nazirlər Komitəsi Avropa Şurası ilə məsləhətləşmələr apardıqdan sonra Avropa Şurasının digər orqanlarını Tərəflər Komitəsinə nümayəndə təyin etməyə dəvət edə bilərlər.

3. Vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri, xüsusilə də qeyri-hökumət təşkilatları Avropa Şurasının müvafiq qaydaları ilə müəyyən edilmiş prosedura əməl etməklə, Tərəflər Komitəsinə müşahidəçi qismində qəbul edilə bilirlər.
4. Yuxarıda qeyd edilən 1-ci – 3-cü bəndlərə uyğun olaraq təyin edilmiş nümayəndələr səsvermə hüququ olmadan Tərəflər Komitəsinin yığıncaqlarında iştirak edirlər.

Maddə 41 –Tərəflər Komitəsinin funksiyaları

1. Tərəflər Komitəsi bu Konvensiyanın tətbiqinə nəzarət edir. Tərəflər Komitəsinin prosedur qaydaları bu Konvensiyanın tətbiqinin qiymətləndirilməsi prosedurunu müəyyən edir.
2. Tərəflər Komitəsi dövlətlərin uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısını almaq potensialını təkmilləşdirmək üçün dövlətlər arasında məlumatların və yararlı təcrübələrin toplanmasına, təhlilinə və mübadilə edilməsinə yardım göstərir.
3. Tərəflər Komitəsi, həmçinin lazım gəldikdə:
 - a bu Konvensiya ilə bağlı olaraq meydana çıxan hər hansı problemin və bu Konvensiyaya dair verilən hər hansı bəyannamə və ya edilən qeyd-şərtin təsirinin müəyyən edilməsi də daxil olmaqla, bu Konvensiyanın səmərəli şəkildə istifadəsinə və tətbiqinə yardım göstərir;
 - b bu Konvensiyanın tətbiqi ilə bağlı meydana çıxan hər hansı bir məsələ ilə bağlı rəy verir və əhəmiyyətli hüquqi, siyasi və ya texnoloji inkişaf prosesləri barədə məlumat mübadiləsinin aparılmasına yardım göstərir;

4. Bu maddəyə uyğun olaraq öz funksiyalarının həyata keçirilməsində Tərəflər Komitəsinə Avropa Şurasının Katibliyi yardım göstərir.
5. Cinayət problemləri üzrə Avropa Komitəsi (CDPC) dövrü qaydada bu maddənin 1, 2 və 3-cü bəndində göstərilən fəaliyyətlərlə bağlı məlumatlandırılır.

11-ci fəsil – Digər beynəlxalq sənədlərlə əlaqə

Maddə 42 – Birləşmiş Millətlər Təşkilatının uşaq hüquqları Konvensiyası və onun uşaq alveri, uşaq fahişəliyi və uşaq pornoqrafiyasına dair Fakültativ Protokolu ilə əlaqə

Bu Konvensiya Birləşmiş Millətlər Təşkilatının uşaq hüquqları Konvensiyası və onun uşaq alveri, uşaq fahişəliyi və uşaq pornoqrafiyasına dair Fakültativ Protokolunun müddəalarından irəli gələn hüquq və öhdəliklərə xələl gətirmir, həmin sənədlərdə nəzərdə tutulan müdafiəni genişləndirmək və müəyyən olunmuş standartları inkişaf etdirmək və tamamlamaq məqsədi güdür.

Maddə 43 – Digər beynəlxalq aktlarla əlaqə

1. Bu Konvensiya, tərəflərin tərəfdaşlıq etdikləri və ya tərəfdaşları olacaqları və bu Konvensiyanın tənzimlədiyi məsələlərə dair müddəalardan ibarət olan və cinsi istismar və ya seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanları olan uşaqları daha yüksək səviyyədə qoruma və yardım ilə təmin edən digər beynəlxalq sənədlərin müddəalarından irəli gələn hüquq və öhdəliklərə xələl gətirmir.
2. Bu Konvensiyanın Tərəfləri bir-birləri ilə bu Konvensiyanın əhatə etdiyi məsələlər üzrə Konvensiyanın müddəalarına əla-

və etmək və ya bunları gücləndirmək məqsədilə, yaxud, bu Konvensiyada əks olunan prinsiplərin tətbiqinə yardım etmək məqsədilə ikitərəfli və ya çoxtərəfli sazişlər bağlaya bilərlər.

3. Avropa İttifaqının müvafiq məsələləri tənzimləyən və xüsusi hallara tətbiq edilən qaydaları mövcuddursa, Avropa İttifaqının üzvləri olan Tərəflər öz qarşılıqlı münasibətlərində bu Konvensiyanın məqsəd və məramına və bu Konvensiyanın digər Tərəflər arasında tam şəkildə tətbiqinə xələl gətirmədən, Avropa İttifaqının həmin qaydalarını tətbiq edirlər.

12-ci fəsil – Konvensiyaya düzəlişlər

Maddə 44 – Düzəlişlər

1. Tərəfin bu Konvensiyaya düzəliş edilməsi ilə bağlı irəli sürdüyü hər hansı təklif Avropa Şurasının Baş Katibinə təqdim edilir və onun tərəfindən isə, Avropa Şurasının üzv dövlətlərinə, Konvensiyanın bütün tərəflərinə, Avropa İttifaqına və 45-ci maddənin 1-ci bəndinin müddəalarına uyğun olaraq bu Konvensiyanı imzalamaq üçün dəvət edilmiş hər hansı dövlətə və 46-cı maddənin 1-ci bəndinin müddəalarına uyğun olaraq bu Konvensiyaya qoşulmaq üçün dəvət edilmiş hər hansı Dövlətə göndərilir.
2. Tərəfin təklif etdiyi hər hansı düzəliş barədə Cinayət problemləri üzrə Avropa Komitəsinə (CDPC) məlumat verilir və o, Nazirlər Komitəsinə həmin təklif edilən düzəliş barədə öz rəyini təqdim edir.
3. Nazirlər Komitəsi təklif edilən düzəlişi və CDPC-nin təqdim etdiyi rəyi nəzərdən keçirir və bu Konvensiyaya Tərəf olan üzv olmayan dövlətlər ilə məsləhətləşmələr apardıqdan sonra düzəlişi qəbul edə bilər.

4. Nazirlər Komitəsinin qəbul etdiyi istənilən düzəlişin mətni bu maddənin 3-cü bəndinə uyğun olaraq qəbul edilməsi üçün tərəflərə təqdim edilir.
5. Bu maddənin 3-cü bəndinə uyğun olaraq qəbul edilən hər hansı düzəliş bütün tərəflərin Baş Katibi düzəlişi qəbul etmələri haqda məlumatlandırdıqları tarixdən sonra bir aylıq müddətin başa çatmasından sonrakı ayın birinci günü qüvvəyə minir.

13-cü fəsil – Yekun müddəalar

Maddə 45 –İmzalanma və qüvvəyə minmə

1. Bu Konvensiya Avropa Şurasının üzv dövlətlərinin, onun hazırlanmasında iştirak etmiş üzv olmayan dövlətlərin, eləcə də, Avropa İttifaqının imzalaması üçün açıqdır.
2. Bu Konvensiya təsdiq edilməli, qəbul edilməli və ya bəyənilməlidir. Təsdiq etmə qəbul etmə və ya bəyənilmə haqqında sənədlər Avropa Şurasının Baş Katibinə saxlanmağa verilir.
3. Bu Konvensiya Avropa Şurasının ən azı 3 üzvü daxil olmaqla 5 imzalayan tərəfin əvvəlki bəndin müddəalarına uyğun olaraq Konvensiyanın müddəalarını qəbul etdikləri haqda razılıqlarını bildirdikləri tarixdən sonrakı üç ay müddəti başa çatdıqdan sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.
4. Konvensiya sonradan Konvensiyaya əsasən öhdəlik götürməyə razılıq vermiş 1-ci paragrafda qeyd edilən istənilən dövlət və ya Avropa İttifaqı üçün ratifikasiya, qəbul etmə və ya təsdiq sənədinin depozitə təqdim edildiyi tarixdən son-

rakı üç aylıq müddət başa çatdıqdan sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 46 – Konvensiyaya qoşulma

1. Bu Konvensiya qüvvəyə mindikdən sonra Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi bu Konvensiyanın Tərəfləri ilə məsləhətləşmə apardıqdan və onların yekdil razılıqlarını aldıqdan sonra Konvensiyanın hazırlanmasında iştirak etməmiş Avropa Şurasının üzv olmayan dövləti Avropa Şurası Nizamnaməsinin 20.(d) maddəsində nəzərdə tutulan əksər səs çoxluğu ilə qəbul edilmiş qərar və Nazirlər Komitəsi tərkibinə daxil olmaq səlahiyyətinə malik Müqavilə dövlətlərinin nümayəndələrinin yekdil səs çoxluğu əsasında bu Konvensiyaya qoşulmağa dəvət edə bilər.
2. Konvensiya Konvensiyaya qoşulan istənilən dövlət üçün Konvensiya qoşulma haqqında sənədin Avropa Şurasının Baş Katibinə depozitə təqdim edildiyi tarixdən sonrakı üç aylıq müddət başa çatdıqdan sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 47 – Konvensiyanın ərazi üzrə tətbiqi

1. İstənilən dövlət və ya Avropa İttifaqı Konvensiyanı imzalayan zaman və ya ratifikasiya, qəbuletmə, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədini depozitə təqdim edən zaman bu Konvensiyanın tətbiq ediləcəyi ərazi və ya əraziləri bildirə bilər.
2. Hər hansı tərəf istənilən sonrakı tarixdə Avropa Şurasının Baş Katibinə ünvanlanan bəyannamə ilə bu Konvensiyanı bu bəyannamədə qeyd edilən və həmin tərəfin beynəlxalq münasibətlərində məsuliyyət daşıdığı və ya adından təşəbbüs irəli sürmək səlahiyyəti olduğu hər hansı digər əraziyə

tətbiq edə bilər. Konvensiya bu cür ərazi üçün Baş Katib tərəfindən bu cür bəyannamənin qəbul edildiyi tarixdən sonrakı üç aylıq müddəti başa çatdırdan sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

3. Yuxarıdakı iki bəndə əsasən verilmiş bəyannamə, Avropa Şurasının Baş Katibinə bildiriş verməklə, bu cür bəyannamədə qeyd edilmiş istənilən ərazi ilə bağlı geri götürülə bilər. Bəyannamənin geri götürülməsi bildirişin Baş Katib tərəfindən qəbul edildiyi tarixdən sonrakı üç aylıq müddət başa çatdıqdan sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 48 – Qeyd-şərtlər

Aşkar şəkildə müəyyən edilən qeyd-şərtlər istisna olmaqla bu Konvensiyanın istənilən müddəası ilə bağlı heç bir qeyd-şərt edilə bilməz, Hər hansı qeyd-şərt istənilən vaxt geri götürülə bilər.

Maddə 49 – Denonsasiya

1. Hər hansı tərəf istənilən vaxt Avropa Şurasının Baş Katibinin adına bildiriş ünvanlamaqla bu Konvensiyadan imtina edə bilər.
2. Bu cür imtina bu cür bildirişin Baş Katib tərəfindən qəbul edildiyi tarixdən sonrakı üç aylıq müddət başa çatdıqdan sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 50 – Bildiriş

Avropa Şurasının Baş Katibi Avropa Şurasının üzv dövlətlərinə, Konvensiyanı imzalayan istənilən dövlətə, Konvensiyaya tərəf olan istənilən dövlətə, Avropa İttifaqına, 45-ci maddəyə uyğun

olaraq bu Konvensiyanı imzalamaq üçün dəvət edilmiş istənilən dövlətə və 46-cı maddənin müddəalarına uyğun olaraq bu Konvensiyaya qoşulmaq dəvəti almış istənilən dövlətə aşağıdakılar barədə məlumat verir:

- a hər hansı imza;
- b ratifikasiya, qəbul edilmə, təsdiq və ya qoşulma haqqında hər hansı sənədin depozitə təqdim edilməsi;
- c 45 və 46-cı maddələrə uyğun olaraq bu Müqavilənin qüvvəyə mindiyi istənilən tarix;
- d 44-cü maddəyə uyğun olaraq qəbul edilmiş hər hansı düzəliş və bu cür düzəlişlərin qüvvəyə mindiyi tarix;
- e 48-ci maddəyə əsasən edilmiş hər hansı qeyd-şərt;
- f 49-cu maddənin müddəalarına uyğun olaraq edilən hər hansı imtina;
- g bu Konvensiya ilə bağlı istənilən digər qanun, bildiriş və ya məlumat.

Yuxarıdakıların təsdiqi olaraq aşağıda imzalarını təqdim etmək kimi lazımi səlahiyyət verilmiş şəxslər bu Konvensiyanı imzalamışlar.

Lanzarotdə, 25 oktyabr 2007-ci il tarixdə, ingilis və fransız dillərində tərtib edilmişdir, hər iki dildə olan mətn eyni hüquqi qüvvəyə malikdir, bir nüsxədə Avropa Şurasının arxivlərinə saxlanmaq üçün təqdim edilir. Avropa Şurasının Baş Katibi təsdiq edilmiş nüsxələri Avropa Şurasının hər bir üzv dövlətinə, bu Konvensiyanın hazırlanmasında iştirak edən üzv olmayan dövlətlərə, Avropa İttifaqına və bu Konvensiyaya qoşulmaq üçün dəvət edilmiş istənilən dövlətə təqdim edir.

Əlavə II

İmzalar və ratifikasiyalar cədvəli

Yenilənmiş məlumat üçün Avropa Şurasının müqavilə ofisinin internet sahifəsinə bax:

www.conventions.coe.int

Uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərdən qorunması haqqında Konvensiyası- CETS No. 201

Müqavilə üzv dövlətlər, hazırlanmasında iştirak etmiş üzv olmayan dövlətlər və Avropa İttifaqı tərəfindən imzalanmaq üçün və digər üzv olmayan dövlətlərin qoşulması üçün açıqdır.

İmzalamaq üçün açıqdır Qüvvəyə minmə

Yer: Lanzarot

Tarix: 25.10.2007

Şərtlər: Avropa Şurasının ən azı 3 üzv
dövləti daxil olmaqla 5 ratifikasiya

Tarix: 01.07.2010

İmza və Ratifikasiyaların 12.12.11 tarixinə olan vəziyyəti

Avropa Şurasının üzv dövlətləri

Dövlətlər	İmza	Ratifikasiya
Albaniya	17.12.2008	14.04.2009
Andorra		
Ermənistan	29.09.2010	
Avstriya	25.10.2007	25.02.2011
Azərbaycan	17.11.2008	

Dövlətlər	İmza	Ratifikasiya
Belçika	25.10.2007	
Bosniya və Herseqovina	12.10.2011	
Bolqarıstan	25.10.2007	
Xorvatiya	25.10.2007	21.09.2011
Kipr	25.10.2007	
Çexiya Respublikası		
Danimarka	20.12.2007	18.11.2009
Estoniya	17.09.2008	
Finlandiya	25.10.2007	09.06.2011
Fransa	25.10.2007	27.09.2010
Gürcüstan	12.03.2009	
Almaniya	25.10.2007	
Yunanıstan	25.10.2007	10.03.2009
Macarıstan	29.11.2010	
İslandiya	04.02.2008	

Dövlətlər	İmza	Ratifikasiya
İrlandiya	25.10.2007	
İtaliya	07.11.2007	
Latviya		
Lixtenşteyn	17.11.2008	
Latviya	25.10.2007	
Lüksemburq	07.07.2009	09.09.2011
Malta	06.09.2010	06.09.2010
Moldova	25.10.2007	
Monako	22.10.2008	
Çernoqoriya	18.06.2009	25.11.2010
Niderland	25.10.2007	01.03.2010
Norveç	25.10.2007	
Norveç	25.10.2007	
Portuqaliya	25.10.2007	
Rumıniya	25.10.2007	17.05.2011
Rusiya Federasiyası		

Dövlətlər	İmza	Ratifikasiya
San Marino	25.10.2007	22.03.2010
Serbiya	25.10.2007	29.07.2010
Slovakiya Respublikası	09.09.2009	
Sloveniya	25.10.2007	
İspaniya	12.03.2009	05.08.2010
İsveç	25.10.2007	
İsveçrə	16.06.2010	
Keçmiş Yuqoslav Respublikası Makedoniya	25.10.2007	
Türkiyə	25.10.2007	
Ukrayna	14.11.2007	
Böyük Britaniya	05.05.2008	

Avropa Şurasına üzv olmayan dövlətlər

Dövlətlər	İmza	Ratifikasiya
Kanada		
Müqəddəs Məqam (Vatikan)		
Yaponiya		
Meksika		
Amerika Birləşmiş Ştatları		

Beynəlxalq Təşkilatlar

Təşkilatlar	İmza	Ratifikasiya
Avropa İttifaqı		

Ratifikasiya ilə müşayiət olunmayan imzaların cəmi sayı	28
Ratifikasiya/qoşulmaların cəmi sayı	15